MAR CAR YHS PVS IA

ISAGOGAE Breues, plucide ac uberrime, in Anatomiã humani corporis a cõmuni Medicorũ Academia usitatã, a Carpo in Almo Bononiẽsi Gymnasio Ordinariã Chirurgię Docẽte ad suorũ Scholasticorũ pcẽs in lucem date.

I. BE

¶ Nicolaus Bargilesius Bonoñ.

Iactauit quondam claro se Felsina alumno,
Italię summum Felsina docta decus:
Gręcia culta suos cui non componere honores
Audeat: aut celebres promere Roma uiros.
Inclyta Mundini quum primum scripta disertí
Assidua uidit uoluere quemq; manu.
Nunc uero quo nam merito te carmine dicam?
Iam tolles nitidum sydera ad alta caput.
Nam cura/et magni effecit facundia Carpi/
Laudibus ut surgas conspicienda nouis.
Dum quicquid studium fugit: menteq; fefellit.
Mundini: (nam quis omnia nosse queat?)
Legit: et in numerum melius: cultumq; redegit.
Plurimaq; ingenti tersit: & auxit ope.
Vt quondam latio fueras quę prima sub orbe.
Vna fores eadem gloria: & orbis honos.
Idem.
In Carpo seri discent tua scripta nepotes/
Hęc Mũdine etenim charta loquetur anus.

¶ Niger Cremonensis de Casale maiori ad Lectorem.

Qui cupit exertos humani corporis artus/
Sectaq; membra suis queq; uidere locis:
Ille legat docti perfecta uolumina Carpi:
Nec sibi Mundinum iudicet esse satis.
Ditior hic illo est: & quod Mundinus omittit
Quodq; docet pariter plenius iste refert.
Singula de nostro soluisse Promethea credes
Corporeq; que tenui finxerat ante luto.

Illustriss. ac Candissimo Dño. D. Alberto Pio, Carporũ Comiti, et Dño meritiss. Iacobus Berẽgarius Carpensis. S. P. D.

VM Diuturna, et pene ęterna Illustriss. Princeps ea censeri soleãt, quibus a primis annis assuescere solemus, mihi persuasum est, nullam obliuionem delere potuisse q̃plurima honestissima studia, quę tecum in mansuetiori musarũ rudimentis sub fœlici memoria Aldi Manutii Ro. pręceptoris nostri conferebam. Et illud in primis nequaq̃ de alta, ac diuina mente tua excidisse existimarim: quod per iocum experiri placuit (nam ętas illa ioco plurimũ gaudet) placuit autem ut potci Anatomia a nobis fieret: mihiq̃ sectionis munus demandatũ est, utpote: qui sub genitore meo in Chirurgica arte ab infantia pene exercitatus fore m. Tanta (testor Deos imortales) ex illo tempore Anatomię dulcedo, mẽtem, animũq̃ meum tenuit: ut omnem ętatem iis Medicinę elementis nõ minori bonorũ professorũ utilitate, q̃ priuata uoluptate cõtriuerim: libros huiusce disciplinę q̃plurimos: sed indigestos lectitando: quos eorum authores ad alia trãsferentes uolumina, fabulas potius, q̃ Anatomiã scribere uidebantur; quo factum est, ut pauci, uel nulli hac nostra tempestate tam necessarię, ac pręciosissimę artis finem nouerint. Accedebat insuper ad eius ignotationem (sic mea fert opinio) fœda, ac multis stomacosa membrorũ sectio, crebterrimaq; illorũ attrectatio: Et cũ ego q̃plurima centena cadauerum secuerim: q̃ pauci ętatis nostrę Medici hanc artem nouerint: intellexi. Quare pręsenti, ac futuro sęculo prodesse cupiens: non minus pium, q̃ salubertimũ fore putaui: cõmentaria quędam, et digressiones super Anatomia Mundini componere: quę antiquorũ philosophorũ: pariter et Medicorũ sapiẽter scripta de humani corporis admirabili mole demõstrant: illaq; copiose traddita a q̃plurimis medicinę studiosissimis uiris rogatus in lucem dedi. Cum autem actu, et oculata fide Academici Anatomiã cognoscere cupiant: Ars in illis cõmẽtariis difusior est: q̃ ut breuiter cognosci possit. Et ppea ad cõmunẽ omniũ bonorũ utilitatẽ pręsens perlucidũ Enchiridion

omni alio ſibi pari uberius de ipſa Anatam..a compoſui: in quo
omnia in cõmuni ſectione deſignata apparent: eiuſq́ beneficio
omnis longę inquiſitiõis labor aberit: Hocq́ Alberte clariſſime:
ac ſapiẽtiſſime princeps nũcupatim tibi dedicaui eorũ aductus
exemplo: qui labores ſuos alicui deorũ cõſecrarunt: ut ſub illorũ
numine ſecurius in manus hominũ peruenirent: idq́ inſtantius
egi: q̃ tu unus inter reip. Chriſtianę primores / nõ ſolũ bonorũ
fortunę: Sed cuius uis Mineruę ſis facile princeps. Naturalis.n.
ac moralis Philoſophia: & quę Deũ cõtemplatur: Theologia: &
omnes deniq́ ſcientię ſunt tibi tanta amicitia / ac affinitate con/
iunctę: ut ſapientis nomen apud omnes merito tibi uẽdicaueris.
Et cum ſemper benignus fueris: ſisq́ Carpoꝝ patrię meę / meiq́
meritiſſimus Princeps / fortunas meas / ingeniũ / cogitationem /
mentem deniq́ omnem / benignitati tuę debere non eram in
ſcius / & eo maxime: q̃ in ędibus tuis omniũ bonarũ diſciplinarũ
nido huiuſce precioſiliſſimę artis principia tuo ſub fœlici auſpi/
tio ſumpſerim. Suſcipe igitur glorioſiſſime Princeps lęto animo:
ac ſerena frõte hoc de Anatomia Enchiridion a fido / ac ſincero
mancipio tibi dicatũ: quãdo nõ minus Regium ſit munera quã
tulacũq́ fuerint / hilari fronte ſuſcipere: q̃ precioſiſſima elargiri.
Oblationes ſiquidẽ lacteas a cretenſi paſtore Ioui datas gratiſſi
mas fuiſſe conſtat: nec eorum munera aſpernãtur / qui cũ Thus
nõ habeant / mola ſalſa litant: tantũ.n.ex labore meo ętatis no/
ſtrę medici tibi debebunt / quantum & uoluptatis: & utilitatis ex
hoc libello ſuſcipient / quo cum in hac materia alius breuior: &
lucidior nõ fuerit: Celſitudini tuę ad decantãdas laudes ſemper
obnoxii mecum dicent: deus tua uota ſecundet. Vale.

¶ ISAGOGAE Iacobi Carpi i Anatomiā humani corporis.

Illumina me dñe spiritu ueritatis & manifestabo opera manuum tuarum.

h OC Opus duas habet partes. Prima uniuersalis: Secūda particularia tractat: Prima notat secūdū aliquos hoc nomen Anatomia deriuari ab Ana: græce/ qđ latine significat: per. Sursū/ Re/ Aequa le/ Rectū/ et tomos: quod diuisio/ seu sectio dici/ tur: quasi recta per partes/ uel circa partes diuisio. Prima pars operis.

¶ Sed uerius interptando/ Ana incōpositione/ pter alia/ signifi/ cat per singulas partes inuestigationē quādā/ unde incōpositiōe huius uerbi temno/ quod est incido/ significat in singulas partes seco/ inuestigandi causa/ quę/ et quot sint: & quāq ratio uideatur dici de omnibus/ quę partes habent/ usus tamen obtinuit/ ut de animalibus/ et maxime de hominibus dicatur. Quid sit anatomia & vnde dicatur.

¶ Est igitur Anatomia/ seu Anatome diuisio omnium corporis aialis partiū/ inuestigādi causa: earū substantiā: quātitatē/ nume rū/ figurā/ situ/ et colligantiā/ & hęc in mortuis/ quibus pōt addi cōplexio innata. Et ideo dicebat Gal. in libro de ɔstitutiōe artis medicatiuę: puto necessariū esse nobis/ cū hāc cōstituimus artē: nō solū cognoscere particulas & illaꝝ cōpositionē: sed etiā opa/ tiones eaꝝ: & in hoc differūt medici ab ędificatoribus. Illi. n. do/ morū particulas solas et cōpositionē sciunt: nulla tamen earum operaꝝ eo quia nō est animal: a medicis aūt mēbroꝝ hominis: in quātū est animal: opationes sunt querendę: et quia uere in uiuo homine et nō mortuo opationes/ cōplexiones innatę ac influen tes/ et passiones sunt. Ideo hęc tria in eis ultra pdicta inuestigan tur. Sūt igitur in reali anatomia oīa pdicta nouem cōsideranda.

¶ Sed quia a toto tanꝗ a notiori est incipiendum. Primo situato aliquo cadauere supino in loco icisioni ac ostensioni apto. Prius loto et a pilis raso: et a sordibus optime mūdato/ a capite usqꝫ ad pedes. Sciendū est corpus diuidi. In quatuor partes. s. in tres uerē tres notabiles/ et i extrema. s. manus et pedes cū aliis quibꝫdā. Diuisio corporis.

¶ Prima ps ē testa/ caput dicta/ eo qa ibi sensus initiū capitꝫ: in quo mēbra aīalia ɔtinēꝫ. hęc ps cōiter supmus uēter appellaꝫ. Prima pars.

Secūda ps. ¶ Secunda pars est concauitas intra costas & ossa eis annexa in qua principaliter spiritualia/seu uitalia/& aliqua alia mēbra sunt. Et hec pectus: et etiam cassus:& uenter medius dicitur.

Tertia pars. ¶ Tertia pars est concauitas: quę est intra abdomen & partem dorsi infra septumtrāsuersum alias diafragma descēdendo ante usq ad pectinē:& retro usq ad anum/inqua mēbra nutritiua/& etiā generationis ꝑ parte cōtinētur:& hęc uēter īferior nūcupat.

Quarta pars ¶ Quarta pars est totū corporis residuū: uti collum/manus/& pedes/ac illis seruientia. Hęc pro prima parte.

¶ De Anatomia uentris inferioris.

Secūda pars opens. Ista parte uniuersali ad particularē deuenio. īqua opator incipere debet sectionē a uentre īferiori:inquo sunt multa mēbra prius anatomizanda & abiiciēda: ne corporis reliquū sua putredine & prauo odore (si postponātur) ipediāt.

¶ Dicamus igitur istum uentrem iuxta prędictas nouem conditiones considerari debere: Et primo circa substantiā:quę est diuersa tam secundum partes continentes q̄ contentas. Substātia partium cōtentarum loco suo apparebit: Cōtinentiū substantia in parte anteriori et laterali pānicularis et musculosa est:ut constrictioni et dilatationi apta sit propter impregnationem et cibaria et alia iis similia. est etiam uenosa ac Arteriosa.

Pinguedo nō est mēbrū. ¶ In istis partibus est etiam in corpore pingui notabilis pinguedo:In demacrato uero est pauca: et interdum nulla:et pinguedo nō est proprie membrum:sed est adueniens et recedens tāq superfluitas/utilis tamen.

¶ Posterior uero substantia huius uētris est carnosa/musculosa: ossosa:ac etiam parti mēbranosa:pariter uenosa & Arteriosa.

¶ Quātitas eius et figura patent:situs et locus suus est sub uentre uitaliū mēbrorū septotrāsuersō mediāte: Incipiēdo a furcula pectoris inferiori et a confinibus septitransuersi ab utroq latere quinq costarū inferiorū trāsit usq ad partem/in qua corpus bipartitur a magnis pedibus/quibus alligatur. Sua etiā colligantia est cū cerebro mediātibus neruis:& cum corde mediatibus Arteriis:et cum uentre medio per musculos aliquos. De colligātia ipsius cum hepate et mēbris generationis omnibus notū est.

¶ Numero est unus uenter: Numerus tamen partium eius est diuersus:quia aliquę partes sunt contētę/aliquę cōtinētes. Cōten/

tę sunt Iecur cum sua parua cysti cõtinēte bilem:et Lien:et Ventriculus a multis stomachus dictus:licet male:et sex intestina cũ uenis per ea dispersis:et Renes cũ suis emulgentibus:et Vesica cum potis uritidibus/qui dicitur emũctoria tenũ/et Mensenteron cum suis glãdulis:et Vena portę:et Vena chilis cum Arteria Aorta descēdentes:& Venę ac Arterię Vmbilicales:& Vasa seminaria cum Didimis et Testibus:et Matrix in fęmina:et licet Didimi et Testes cum suo scroto seu oscheo sint exteriores:ponuntur tamen in isto uentre quia alligantur ei imediate. Mēbra cōtēta in vētre inferiori.

Partium uero continentiũ:Alię sunt cõmunes:alię proprię:& alię magis proprię/cõmunes sunt omnes illę partes/quę istum uentrem circũdant.s.anteriores:laterales:et posteriores:anteriores et laterales latine dicũtur Sumen/antiqtus uero Abdomen: gręce Epigastrion et ab aliqbus Hetron:et arabice Mirach/posteriores dicuntur Imum dorsi. Partes conti nentes. Sumen. Abdomen. Epigastrion. Hetron. Mirach.

Partes uero proprie:alię sunt ante/alię a lateribus/alię posterius/quę sunt ante a recētioribus medicis cõiter ponũtur qnq̃.

Prima a superiori incipiens/quę est in medio corporis circa furculam inferiorem pectoris:dicitur gladialis & scutalis chartilago: & etiam pomum granatum/hęc tamen pars est cõmunis uentri medio et inferiori paruum occupans locum. Gladialis. Scutalis car/tilago pomũ granatum.

Secunda sub ista imediate est pars dicta stomachalis:quia stomachus.i.uentriculus est in ista regione cum sua parte anteriori: & hęc pars se extendit fere usq̃ ad Vmbilicum. Stomacha/lis.

Tertia est pars umbilicalis dicta:et est ea pars/in qua est Vmbilicus clausus in medio abdominis/iam frustratus in nato a suo principali opere. Umbilicalis.

Quarta pars est dicta a Mundino sumen: quia est pars eminentior ipsius suminis/& ibi sumitur pars pro toto:hęc regio est ab Vmbilico usq̃ ad pectinem. Sumen.

Quinta est pars pecten dicta/intra quã est os pubis seu pectinis. In ista regione intra uentrem incipit collũ Vesicę in utroq̃ sexu:& matricis in foemina. Pecten os pubis.

Partes laterales proprie ab utroq̃ latere ęqualiter diuisę Cõmuniter a medicis sunt positę duę.s.supior & iferior:supior dicit̃ hypocũdriũ/iferior dicit̃ iliũ uel flancus:lia ēt dicunt̃ lagona & cenona:In hypocũdrio dextro ē Iecur siue hepar:Lien uero ē in Hypocũdriũ Ilium. Flancus. Lagona. Cenona.

sinistro.iliorum pars superior incipit a supremo ossium ancharum & finitur uersus inferius in extremo huius uentris/ipsorum infima pars
Inguē bubo. dicitur inguen et bubo.hypocūdria uero incipiunt ab extremis costarū mēdosarum/et inferius terminātur ad ilia:inter ilia et hypo
Colago irrū. cūdria apparet certa cauitas/quādo homo ad anteriora flectitur: quę ab aliquibus uocatur colago/et ab aliquibus irrum.

Spina iserior Silū dorsi. ¶ Partes posteriores proprie dictę/alię sunt in medio alię a lateribus/quę sunt i medio dicitur spina iferior et filū iferius dorsi.

Lumbaris re g.o Renalis Clunes nates. ¶ Laterales alię superiores et alię inferiores/superiores dicuntur regiones lumbares et renales: inferiores dicuntur partes supra clunes seu nates.

¶ Partes uero magis proprie nominatę/alię etiam sunt anteriores/alię laterales/et alię posteriores. Anteriores et laterales coincidunt/& sunt cutis primo occurrens / sub qua est pinguedo et octo musculi/quorū quatuor sunt obliqui/ et duo longi et duo lati/oēs dilatati et uniti ad instar pāniculi: qui potest uocari imo
Pāniculus carnosus. ab Aui.uocarur pāniculus carnosus: nec ibi est alter pāniculus carnosus:ut putant moderni.

Peritoneon. Siphac. ¶ Sub musculis est membrana subtilis et dura.grece peritoneon alias peritonion dicta:& arabice Siphac.hęc omnia componunt abdomen/siue mirach.

Caro lūbaris. ¶ Posteriores uero partes etiam magis proprie dictę/sunt cutis: interdū aliqua pinguedo/Caro musculosa ab utroque latere sphōdilorum.s.ante et retro lūbaris ab aliquibus uocata:& caro nō musculosa simplex replēs huius partis loca uacua:& sphondili renū
Alkatim. Tria ossa ossis sacri. Alhonius. Alhosos os Caude. siue alkatim/et tria ossa ossis sacri/siue tres sphōdili arabice alhouius dicti:et tres sphondili alhosos siue caudę/et suę chartilagines/cū suis pāniculis/et neruis/uenis et arteriis:et pāniculo peritonio:istarum partium anatomia dicetur loco suo: Nūc autē ad anatomiā abdominis me conuerto: & primo de cute.

Umbilicus. Radix hois. ¶ De cute Ventris inferioris et de Vmbilico.

Onsiderabis primo locū umbilici qui dicitur radix hominis:qui habet extra corpus uersus matricem duas uenas et sepissime unam:et duas arterias putamine cuticulari obductas: qui in nouiter natis ligatur et secatur prope abdomen et per se cōsolidatur et clauditur:eius pars media sic consolidata Acrophalū dicitur: et quia corugata est dicitur Vetula: et
Acrophalum Uetula.

grece Grea: pdictis cōsideratis seca cutem secundum crucem in longū et latū in toto abdomine: et excoria ipsam seruādo umbilicū illesum: quē sepissime uidebis ingredi uentrē cū una uena notabili et duabus arteriis: que in natis sunt frustrate a pprio ope. Grea. Locus umbilici.

¶ Vena et ascēdens penetrans incōcauo hepatis i uena porte.

¶ Arterie descendunt per partē interiorem abdominis fere usq ad pectinē: et trāseūt ad dorsum a lateribus uesice / et implātātur una a dextris alia a sinistris in arteriā aortam circa os sacrū infra Renes bifurcatā. iste arterie aorte uocātur sempiterne. Arterie sempiterne.

¶ Ex istis uasis meat sanguis et spiritus ad Iecur et ad Cor isantis in utero matris / istū umbilicū melius uidebis post anatomiam abdominis / quem cū diligentia seruabis cutē considerando: que duplex est: prima est exterior: que est mēbrū grossa superflui / tas: ideo renascitur: secunda est interior neruea nō renascēs / sub qua uel in qua circa lateta in quolibet sexu sunt due uene: una a dextris alia a sinistris cū difficultate i nato uisibiles: sed i soetibus triū mēsiū uel circa optime apparēt: que ascēdunt usq ad mamillas: quas cōserua pro anatomia mamillaq maxime i femina. Uene ad mamillas tēdētes

¶ In tota tū cute corporis sunt ptenues uene in fibras disperse: et adeo tenues et anguste / ut per eas penetrare sanguis nō possit aliud ue q̄ exilis humor / q sudor et sanguinis serositas appellat. Fibre. Sudor. Sāguinis serositas.

¶ De pinguedine.

Ost cutim est semp aliqua pinguedo maxime i corpore P nō resoluto ab egritudine / maior in uno q̄ in alio / quam remoue / ut melius uideantur mēbra sub ea cōtenta. Pinguedo.

¶ De Musculis uentris inferioris.

Ost pinguedinē sunt uidendi octo musculi abdominis: P quos primo occurrūt quatuot obliqui nominati, Eorū duo locātur a dextris / et duo a sinistris: qui cum suis cordis tegunta summo ad Imum totum istum uentrem anterius et superequitant omnes alios: In quolibet enim latere uentris et ante in medio abdominis unus ipsorū est descendens: et unus ascēdens / descendentes sunt supra ascendentes: quos optime uide / bis duce docta manu. Octo musculi Abdominis.

¶ Primo seperabis caute descendentes ab ascendentibus / et te / peries in quolibet latere uētris eos inuicem incruciari / una Crux est a dextris alia a sinistris / eorū pars carnea se se inuicem inctu /

ciat sicut nervea/ seu cordosa etiam se inuicem incruciat.sui villi tendunt semper oblique a lateribus uersus medium uentris/ita φ cordȩ istoꝝ musculorũ dextri lateris tẽdunt ad sinistram partem eiusdem lateris dextri:et cõtrario modo tendunt cordȩ musculorum sinistri lateris.⁊in quolibet latere suȩ propriȩ cordȩ sese inuicem incruciant.

℄ Et musculi obliqui incipiunt facere cordã cum obuiant musculis longis/et cordȩ musculorũ dextri lateris & etiã sinistri/ terminantur ubi musculi longi sunt cõtigui:qui locus est in medio uentris per lineam rectam/a pomo granato usq; ad pectinem.

℄ Descendentes trahunt otrum a pectore/ascendẽtes uero a regione suprema et anteriori ossiũ ancharũ/ipsorũ cordȩ sunt bitunicales:larȩ ualde/de difficili seperabiles/ortȩ a pãniculis tegẽtibus eos:et auillis nerueis per eos dispersis.

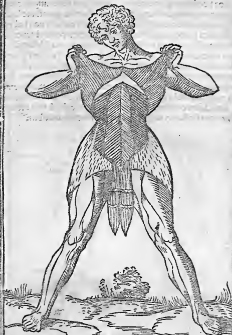
℄ Duȩ tunicȩ cordarũ musculorũ descendentiũ in quolibet latere & una tunica cordarũ musculorũ ascendẽtium/supra tegũt musculum longum sui lateris:a summo ad imũ:Vna etiam tunica musculorũ obliquorũ tegit seu inuoluit musculũ longum sui lateris uersus inferius.s.uersus cordam musculi lati:quia musculi longi carent proprio pãniculo eos regente ut sensus demõstrat:et prȩdictos musculos obliquos optime uidere potes in tribus imediate sequentibus figuris:Omnes tamen eorum cordas in secãdo diligenter uide:quas non moueas integre/nisi supta musculos longos existentes:quȩ autem sunt sub musculis longis seruande sunt usq; quo Anatomizasti eos.

¶ In hac figura hēs duos musculos obliquos dīscēdētes/vnū3 a dextris aliū3 a sinistris: qui sūt supra oēs musculos: Eorum pars carnea apparet a lateribus ⁊ i medio vētris. Supra musculos lōgos sunt cordē cordae .s. vna a dextris: alia a sinistris: pelliculares ⁊ latae: q̄ terminā tur in linea: q̄ est i medio vētris: vt vides: ⁊ cordae istae sunt duarum pelliculaꝛ.s. secūdaꝛ sub: ⁊ supra.

¶ In hac fi/
gura hēs dua/
os musculos
obliquos ascē
dētesq̃ se icru
ciāt cū duob⁹
descēdētib⁹ in
alia figura po
sitis: qui qdē de
scendētes sunt
supra istos a/
scēdētes: et to
tus vnus ex p̄
dictis muscu/
lis descēdenti
bus supra po/
siti i alia figu/
ra cum corda
sua supequitat
obliq̃ muscu/
lū vnū ex istis
ascēdētib⁹ ob/
liq̃: et faciūt si
mul figurā .x.
litterē graece: et
istorū musculo
rū ēt pars car
nea ē a lateri/
b⁹: Corde vo
eorū sunt i me
dio ventris: q̃
sunt ēt duarū
pellicularū: et
būt vnā pelli
culā tm̄ supe/
grantē muscu
los lōgos: a/
lia vero pelli/
cula ē īfra mu
sculos lōgos:
q̃ adheret cor/
dis latitudina
liū musculorū:
et istae cordae
ēt terminanē i
linea: q̃ ē ime/
dio vētris: vt
vides.

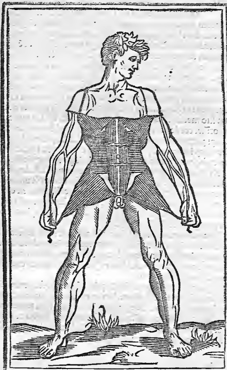

¶ In hac fi/gura vides qualiter eleuatis musculis lon/gis sub eis est vna pellicula: quae est ꝯ cor/da musculoꝝ obliquoꝝ: que habet villos obliquos: ⁊ ē vna sub quoli/bet musculo lōgo: vt vides in hac figura: ⁊ musculi lon/gi sunt illi qui pendent inter coxas: vt ap/pareāt eleuati a loco suo na/turali ⁊ pos/sint videri cor/dae praedicto/rū musculorū obliquorum ascendentiū.

¶ De Musculis longis.

m Vsculi longi seu recti sunt duo/in medio abdominis sub et supra cordas antedictas locati/a furcula inferiori pectoris tendentes cum suis uillis per longum uentris usque ad os pectinis:et ideo dicitur longi:isti sunt sibi contigui: occupates partem anteriorem uentris per latum/in quantitate latitudinis in totum octo digitorum uel circa. Isti musculi non habent proprium pāniculum sicut alii:habent tamen cordas breues terminatas in pectine:et nō habent alias cordas. Sua substantia carnea est:et diuisa in latum magis uersus cutem/q̄ uersus siphac p duo intermedia neruea seu ligamentalia: quorū unum est supra regionem umbilicalem:aliud infra:taliter quod quilibet musculus uidetur diuisus in tres partes carneas notabiliter distinctas: ut potes uidere in figura sequente. & ista intermedia supra dicta a natura sunt ordinata/quia quāto uilli musculorū sunt breuiores/tanto facilius et melius seruiunt uoluntariis motibus.

Nota.

¶ In hac figura vides duos musculos longos denudatos a cordis musculorum obliquorum: qui musculi longi sunt supra cordas musculorum latitudinalium: et quilibet musculus habet duas divisiones nerveas seu ligamentales in se per latum tendentes. s. unam supra umbilicum: et aliam infra/ ut vides: et ita quilibet musculus longus videtur divisus in tres partes seu in tres musculos: et hoc fecit natura: quia quanto villi musculorum sunt breviores: tanto melius et facilius contrahuntur.

De Musculis latis.

His predictis: musculos tam obliquos q̄ rectos abijcias ut melius uideas latos:qui sunt sub longis cum suis cordis mediante una ex tunicis cordarū musculorū obliquorum ascendentium/quam uide cum diligentia postq̄ remoti sunt musculi longi:que tunica est subtilis ualde:alligata notabiliter cordis musculorū latitudinaliū/qui musculi lati habēt suam partem carneam sub parte carnea obliquorū:et isti dicūtur lati quia positio suorū uillorū est per latum uētris/et isti sunt magis supra regionem umbilicalem q̄ infra:quia a superioribus ad inferiora est sua principalis operatio:que est expulsiuā intestinorum iuuare/eorū pars carnea est dorsum uersus: Terminātur in cordas in illa ragione ubi est situs longitudinaliū: et dexter obuiat sinistro mediāte sua corda/ipsorū pars carnea est sub carne obliquorū:et corde sue sunt imediate sub cordis obliquorū ascendētiū predictorū/iste corde sunt etiam multū late/et etiā bitunicales/dure/inuicem cōpacte/pāniculo peritonio seu siphac alligate/et sue corde incruciāt se cū musculis lōgis ad angulos rectos.

Ex predictis apparuit situs musculorū uentris inferioris. Sua substantia/sua quātitas/sua figura:est cōspicabilis: Numero sunt octo:quatuor obliqui:duo longi/duo lati / colligantia est ostēsa: Firmissime.n.inuicem sunt cōcatenati:& taliter sunt uniti q̄ iu/ Pāniculus carnosus. dicantur unus pāniculus qui dicitur carnosus: Complexio eorū in uiuo patet ex sua substantia.

Iuuamenta eorū sunt calefacere intestina/et manutenere uniuersa omnia mēbra nutritiōis:et iuuare retentiuā:expulsiuā tamen Flāmen cum ictu. principaliter:iuuant et interdum membra anhelitus:maxime in Uiolenta expiratio. flamine cum ictu:et in uiolenta expiratione: passiones omnium modorum possunt pati.

Predictos musculos uidebis in prima figura subsequente/et in secunda figura uidebis situm/locum et etiam figuram octo musculorum abdominis:seu epigastrii:alias mirach : qui tamen melius hos musculos et multa alia perscrutari intendit/ad nostra super Mundino cōmentaria Recursum habeat/de quorum labore post mortem me Amabit inuidia.

¶ habes in hac figura duos musculos latos/supra quos erāt musculi longi ⁊ obliqui/ qui nūc sunt eleuati ab eis/vt vides/ ⁊ istorū musculoꝝ latitudinaliū pars carnea est a lateribus / pars vero eorū neruea .s. cordae eorū sunt ī medio ventris/⁊ sūt ex duabus pelliculis compositae.s. secūdum sub ⁊ supra/⁊ sunt alligatae cū pāniculo siphac: ⁊ isti musculi sunt magis in superiori parte huius ventris q̄ in inferiori: vt vides/vt melius expellant inferius quod in intestinis est.

¶ In hac figura sunt tres species musculorum .s. obliqui longi & lati: & habes in dextra parte duos musculos / qui non sunt tegentes totam partem dextram / sicut faciunt naturaliter / & vt mõstratum est in prima & secunda figura: & sic in hoc loco facti sunt: vt melius videatur eorum incruciatio: in sinistra vero parte habes vnum musculum longum: & vnum latũ: cuius lati tantum apparet pars carnea: corda vero ipsius musculi lati est sub musculo longo praedicto.

¶ De Peritoneo seu Siphac.

n His predictis eleua cũ cautela cordas musculorũ latorũ ab una mẽbrana sibi ãnexa uersus intestina: quę est subtilis et dura: Peritoneon et Siphac noĩata: ista ambit totã uacuitatẽ uentris inferioris circũquaqz: Rotũda est/ nõ perfecte tamen. Sua substãtia est Neruea dura: sua figura dicta est. Peritoneon Siphac.

¶ Ab isto pãniculo oriuũtur duę bursę uel sacci didimi uocati: in quibus sunt duo testes intra scortũ locati: quę sunt partes ipsius scorti: sua quãtitas est quanta est uacuitas uentris inferioris: situs patet/ numero est unus pãniculus solus: colligantia sua est cum musculis latis et cũm omnibus membris cõtentis in isto uentre: et omnia membra huius uentris habent pãniculum proprium ea inuoluentem: ortum ab isto peritoneo.

¶ Colligatur etiã secũdũ Auic. cũ pleura/ colligat etiã septotrãsuerso et testibus: sua cõplexio est illa: quę est aliorũ pãniculorũ.

¶ Iuuamẽta sua sunt ligare dorso mẽbra nutritionis & generationis: & calefacere iestina: & ea seruate a Ruptura: & ea habet manutenere ab exitu extra uentrẽ: Iuuat et simul cũ septotrãsuerso expulsionẽ cõtentorũ in uentriculo: & in intestinis: & in matrice.

¶ Passiones omniũ modorũ patitur/ sua propria passio est Crepatura & Mollificatio. Curã omniũ uide alibi: quia in demõstratione anatomie nõ cõuenit ponere curã asclitis: neqz curã uulnerũ abdominis/ nec intestinorũ/ nec modũ castrãdi/ nec extrahẽdi lapidẽ: sicut fecit Mũdinus/ nec etiã alterius egritudinis. Nos tñ dicemus aliqd de flebotomia uenarũ Guidez: & forte aliqua alia singularia. Medicis necessaria de qbꝰ tãto scribũt authores. Crepatura Mollificatio.

¶ De Omento siue Zirbo.

p Redicta mẽbra abiicienda sunt: ut melius uideatur residuũ mẽbrorũ: & primo occurrit Zirbus seu Omẽtum: Rete a uulgaribus dictũ/ qđ ẽ mẽbrũ cõpositũ duabus pelliculis nerueis subtilissimis: cũ multa pinguedine sibi annexa. Zirbus. Omentũ. Rete.

¶ Habet hoc mẽbrum plures uenas pulsantes & quietas/ manifestiores tamen in macro corpore q̃ in pingui: Suĩ pãniculi seu pãniculus sunt discontinui per totum: nisi circa circũferentiam eius/ habet formã marsupii seu sacci. Est enim inter ipsas pelliculas maxima concauitas.

¶ Sua substantia est dicta: Colligantia est cũ Siphac/ cũ Colon &

cum Splene. Suus situs est ante uersus: supra intestina extensus a uētriculo usq ad inguina. Sua magnitudo est cōspicabilis: Numero est unum mēbrū solum. Sua figura est tacta: Sua cōplexio est cōplexio partiū eum cōponentiū: Sua iuuamēta sunt iuuare digestiuam et remollire feces. Passiōes omniū modorum potest pati: Causat ramicem in scroto: In umbilico et in inguinibus: et alibi in fumine: si rumpatur uel mollificetur peritonion.

De Intestinis.

Cā reuolutio/nis itestinorū. Leua Zirbū et uidebis intestina quę sunt cōtinua / a uētriculo ad Anum: uoluta et reuoluta: ut lōgo tempore retineant cibū gratia boni finis, et numero sunt sex.

Rectū intesti/num. P° ab iferiori ascēdēdo: ē Rectū: lōgitudine palmi uel circa.

Colon. Secūdo est Colon: quod ascendit per partem sinistram usq ad regionem Renis et lienis / deinde transit a sinistro in dextrum: super equitādo stomachum: & in dextro unitur intestino saccoę circa supremā partem ossis Anchę locato.

Saccus. Caecus. Hoc intestinū saccus et Cęcus dictus / est tertiū in ordine nu/merandum: Et ista tria dicūtur grossę substantię. Carnosa enim sunt: et possunt consolidari si soluantur.

Ileon. Ieiunum. Duodenū. Lactes. Quarto est intestinū longum: Ileon et Reuolutum seu inuo/lutum dictum: quia reuoluitur unde quaq per uentrem. Quinto est Ieiunū: Sexto Duodenū: Et ista tria sunt subtilia: ab aliqui bus lactes dicta: quorū solutio non consolidatur / si est notabilis: Subtilia sunt superiora per colligantiam, et Grossa sunt inferio/ra / omnia habent duas tunicas et pāniculum cōmunem ottum a peritonio / supertegentem et alligantem ipsa dorso.

Interiori eorę parti Pituita alias Phlegma adheret: ut resistat corrosioni & lubricet feces / in eis secūdū aliquos sunt uilli omniū modorū: plures tamen lati: Sua complexio est frigida et sicca: et Gracilia sunt frigidiora Grossis: quia substantia sua est Neruea: in Grossis est aliqua caro: Sua figura apparet: Suus situs particu/laris apparuit et apparebit ex dicendis: Iuuamenta sunt nota: Passiones omnium modorum patiuntur.

Meseraice la cteae. Sāgui̇ficatio incipit in mese raicis. Ad particularem anatomiā intestinorū uidendā. Primo uide cū diligētia: Sitū eorū: et anteq ea separes a mesenterio / cōsidera eorę Venas meseraice et lactes ab aliquibus dicte: q portāt chilū ad portā uenā / in quarę ramis minimis incipit sanguificatio duce

Iecinore. Nota etiã Situm Venę Portęqȝ est extra concauum Iecinoris tendens uersus intestina: & uersus stomachum: Omentum & Lienem cum octo ramis/quos omnes uide cum diligentia/si potes anteq̃ intestina abiiciantur. Uena portae Octo rami vene portae.

De intestino Recto.

Stis expeditis. primo uidẽdũ est Rectum seu lõganon: quod est fece mundandũ: ipsam manibus exprimẽdo in Colon: & suum extremũ uersus Colon est in duobus locis ligandum: & inter ligaturas secandum. Sua enim positio est ab Ano ad superiora per Ventrem ascẽdes circa palmũ/paucas habẽs Venas meseraicas / quia suum cõtentũ parũ nutrit/ termi natur circa Ilium sinistrum: ubi incipit Colon: Recto unitum. Rectum Longanon.

De Colo intestino.

Otabis Colon esse situm in sinistro: & circa Renem sinistrum ascendit/ & ibi est strictus: ut cedat locũ Spleni quem cooperit & cui alligatur/ tendit ab hinc ad dextrũ latus & supeequitat Ventriculũ & ei alligatur: hinc fit syncopis secessus tempore: hinc suus dolor crescit sumpto cibo/sed dolor Renalis crescit in secũda digestione/alligatur Omento: a quo & etiã a uẽtriculo humectatur/tegitur penula Iecinoris/in qua est Cystis bilis/ideo subnigrũ est & amarũ/est cameratũ seu cellulatũ/pituita abundat. Cucurbitini et etiã alii uermes in isto generantur: In ipso etiã stercus acquirit figurã inequalem/in isto fit rugitus parũ ante afcelandi horã: Taliter est situatũ/ut a superiori ad inferius melius graue descẽdat: & ut cooperiat ieiunũ & duodenum ipsa ab extrinsecis tuendo: & ut sue feces remoliantur ab Omento ipsi continuato/& ut etiã a cystĩ felis ad ipsum refudet fel/seu bilis/suatũ fecũ expulsionem stimulans. Ex suo situ habetur situs clisterizãdi: & locus applicatiõis medicaminũ in colica: Sua quãtitas est cõspicabilis: Sub substãtia est carnea parum: & neruea ac pinguis & Solida: ut resistat duris & acutis. Notabiles etiã habet Venas Meseraicas/ per quas meat chilus & sanguis. Colon. Cucurbitini generãtur in colo intestino.

Sua propria passio est dolor uentosus: in hoc generantur lapides & coria a pituita exiccata: istis uisis potes excarnare Colon a Mesenterẽo/cui alligatur/ & dimitte Rectum in loco suo usqȝ ad Anatomiam Aniqȝ non potest perfecte uideri: nisi quãdo facies anatomiam uirge & uesicę.

¶ De Sacco Intestino.

Saccus. Cecus. Monoculus.

h Vicintestino circa os anche infra Rene in latere dextro locatur intestinū unū Cecus: Saccus & Monoculus dictus/quia pendet ut Saccus / & unicū habet orificium: per quod trahit & expellit feces/in diuersis tamen horis trahit ab Ileo & expellit ad Colon/in isto fit maior digestio q̄ in alio intestino: Est enim alter uentriculus/primo attrahit/deinde digerit/postea ad Colon expellit.

¶ Sua quantitas est circa palmum per longum/latum est ut Colon/& etiam plus/non est Mensetereo alligatum : sed pendet in uentre. In isto generantur Vermes/Serpentes dicti.

¶ Hoc tñ intestinū sepe reperitur frustratū in natura : quia nihil operatur de pdictis/& tūc repetitur etiā alligatū Colo intestino & Ileo/& est tanq̄ additamētum quoddam:& sua figura apparet compacta stricta:intus tamen est uacua/& est minor digito minimo manus per latū/& est longitudinis triū unciarū uel circa.

¶ De Ileo intestino.

Ileon. Longum Reuolutum. Inuolutum.

h Vic intestino Sacco ascendendo imediate alligatur primum de gracilibus dictum ileon/& longum/& reuolutum seu inuolutum/cuius substantia est gracilis /sua figura oblonga est & rotunda/quātitate est longior q̄ omnia alia intestina simul/in isto itestino sunt plures meseraice q̄ in aliquo alio propter suam longitudinē: Situs suus est magis circa ilia/est tamen alibi per uentrem: Alligatur Mesenterio:a quo debet excarnari/ut alia intestina superiora bene uideas: Sua propria passio est iliaca dispositio/& passio dicta miserere mei:in qua stercora transeunt ad os:ut uomitu patientis comprehenditur.

¶ De ieiuno intestino.

Ieiunum. hira. hilla Sterile. uacuum.

h Vic ileo continuatur Secundū de gracilibus: Ieiunum: hira:& hilla:& sterile dictū:siue uacuū:& est uacuū quia est propinquū iecinori:a quo euacuatur attrahendo ab eo chilū et expellendo in eo contenta / mediāte bili a Cysti circa Duodenū i ipso ingrediēte/plures Meseraicas habet aliquo alio intestino sibi pari in longitudine:ut cito succurrant iecinori: Est tamen magis uacuū in sua superiori parte iuxta Duodenū:& nō est totaliter rectum/sed incipit reuolui ubi alligatur ileo:et ideo pro parte est rectū & pro parte inuolutū / color eius est citrinus

quia iecinori uicinus:est similis ileo i substãtia et figura: Sua quãtitas est cõspicabilis:non magna tamen:& suus situs est circa regionem Hepatis et parum infra:in medio tamen uentris.
¶ Istis uisis potes excarnare etiam hec intestinũ sicut alia a Mesenterco/ut melius uideas duodenũ:quod cognosces in sua longitudine a stomacho infra esse in quantitate quãtum sunt duodecim digiti per latum a stomacho uersus inferius.

¶ De Intestino Duodeno.

Ltimo loco est uidẽdum supremũ de gracilibus dictum Duodenum et Dodedactilon:cuius quantitas per longum apparuit supra:et sua lautudo est minor omni alio intestino:et est tanta quanta est porta inferior uentriculi dicta grece Pyleron/latine Ianitor. Duodenum. Dodedactilõ Pyleron. Ianitor.
¶ Sua substantia est gracilis:Non est reuolutũ/sed rectum alligatum uentriculo uersus suum superius:et alligatur Mesenterco: circa Ieiunũ/alligatur etiã Cysti bilis:per canale quod portat bilem ad intestina mũdificãda/a pituita principaliter/et a fecibus.
¶ Iste canalis ingreditur diagonaliter in isto intestino inter tunicã et tunicã:ne reascendat bilis et forte Chilus ad Cystim. Ingressus bis gonalis cystis in duodeno.
¶ Istud canale cũ cautela considera/et conserua pro Anatomia pdicte Cystis/sua iuuamẽta/sunt suscipere a uentriculo digesta: et trãsmittere ea ad alia intestina:patitur omne genus morbi.

¶ De Mesenterco.

His uisis incide Duodenũ infra portã ad ipsum uenientem a Cysti bilis:primo ligando eũ/ne in uẽtriculo cõtenta exeãt/et alia intestina eiicias/si ea prius ex carnasti carnte/ut pdictũ est a Mesenterco seu Eucato:quod ab aliquibus etiã dicitur lactes. Hoc mẽbrũ est inter ipsa intestina locatũ:in eorũ centro ea ligans dorso/et cõpositũ est pro parte ex pelliculis duplicatis:& ex Pinguedine et Glãdulis:i quo sunt Venę multę ab Hepate mediate Vena porte uenientes:q cõiter uocatur Meseraicę/et a Gal. dicũtur manus Hepatis:q ad rapiũt ab itestinis materiã sanguinis et illã dãt hepati. Et iste Venę sũt ex aliqb9 Ramis Venę portę:q sunt extra heparti isto mẽbro sunt et aliq Arterię. Mesenterco. Eucatus. Lactes. Meseraicae. Manus he patis.
¶ Hoc mẽbrũ est bipartitũ:Prima pars est in superiore parte ad ieiunũ et Duodenũ alligata:q est ualde glãdosa/et hec pars habet suas pelliculas simplices/et per istam partem trãseunt Venę Mesenterco duplex.

Dolce morso Brisaro. Buca sapo/rita. porte ad Ventriculum/ad Splenē/& ad Omentum/hec pars in porco est saporosi gustus/& uulgariter uocatur Dolce morso & etiam Brisaro/& Buca saporita/in istis magnis glandulis continetur interdum materia causans egritudinem:que uocatur melā colia mirachia.

Secūda pars Mesenterij. ¶ Alia pars huius mēbri est alligata aliis intestinis. Cuius pelliculę sunt duplicatę:quia magna alligant mēbra dorso:et hec secunda pars ab omnibus habetur pro uero Mesentereo/ista duo membra nutriūtur a uenis portę.

¶ Sua quantitas et figura apparent/prima est minor secūda/sua complexio est frigida: Colligantur dorso mediante Siphac.

¶ Iuuamēta eorū sunt ligare intestina dorso:et substētare Venas meseraicas et alias Venas portę/et humectare feces intestinorū.

¶ Numero sunt duo mēbra etiam apud uulgates. possunt pati omne genus morbi:istud mēbrū seu mēbra debēt dimitti in suo loco usq; quo uisa sit Anatomia Venarum portę.

Uentriculus. Stomacus. ¶ De Ventriculo/qui cōmoniter dicitur Stomachus.

Expedito mesentereo per duodenū supra relictū infla Ventriculū quātum potes:propter eius magnitudinem ultimam uidendam/deinde reducas ipsum ad inflationem mediocrem:ut melius uideantur in eo requisita.

¶ Et primo notabis eius locū: qui est in medio totius remotis extremis:et est imediate sub septotrāsuerso/a dextris habet Hepar: a sinistris Splenē/infra se intestinū Colum et alia intestina/ante Omētum et Abdomen/posterius Dorsum et cōtēta in eo/suus situs est obliquus sub diaphragmate dorso alligatus/pars eius superior est i sinistro:ut cedat hepati in dextro et i alto locato:& ut ad os eius facilius cadat melācolia a splene/pars eius inferior est in dextro:ut cedat colo:qui ē in sinistro magnū occupans locū: est tñ sua pars inferior i dextro uersus portanariū minor q̄ in sinistro uersus Colon:qa i dextro Iecur occupat maiorē locū q̄ Colon in sinistro locatū:pars etiā eius iferior est i dextro aliquāter ne orificia sint directa:& ut cibus retineatur melius:et ut colera a Cysti facilius intret Duodenū cōtinuū parti ipsius inferiori.

Saura cu/curbitula. ¶ Sua substantia est neruea a predominio/suus color patet: sua figura est rotunda arcualis ad modum maurę cucurbitulę: sua quantitas patet.

¶ Colligantur cordi per Arterias/hepati et Spleni per uenas/ce rebro per neruos descẽdẽtes/alligatur Ano p intestina/et Ori mediante gula/alligatur Zirbo ante uersus/habet duas tunicas ueras/intrinsecã magis nerueã propter appetitũ: et magis gros/sam:rugosam & durã:qa obuiat cibariis duris/q̃ durior est in par te supiore & etiã magis sensibilis/habet extrinsecã subtiliorẽ de/clinatẽ ad naturã paucę carnis/itrinseca aliquomõ nutrit seu uo luptatẽ a chilo/extrinseca nutrit a Vena portę/itrinseca habet uersus interius uillos lõgos attractioni seruiẽtes/uersus exterius habet obliquos retinẽtes/extrinseca hẽt Villos latos expellẽtes.

¶ Suũ fundum seruit digestiuę mediante exteriori tunica:et me diante calore mẽbrorũ circũstantiũ. Est tamen ei uirtus propria occulta digerendi:sicut Matrici generãdi:et hepati sanguificãdi: suũ supius seruit appetitui adiuuante melãcholia a Splene ad os eius emulgente:et propter hoc Reperitur sepe nigrum.

¶ Habet etiã Ventriculus tunicã cõmunẽ inuoluentẽ ipsum & alligantem dorso/ortã a peritoneo/grossiorẽ quocũq̃ alio mem bro in uentre inferiori cõtento:excepto Mesenteteo i quo est du plicata/et est talis in Ventriculo propter extensionem cibariorũ.

¶ Corpus eius est alligatũ dorso cum orificio suo superiore .f. in/ter.xii.&.xiii. Sphondylũ dorsi:quod orificiũ proprie dicitur Sto machus:et ibi ponitur medicinę pro confortatione appetitus:& hoc orificium est in extremo inferiori Gulę seu Meri:quę perforãt do diaphragma ascendendo cõtinuatur Oris extremo:maxime sua interna tunica: et hoc orificiũ clauditur a diaphragmate ne corporis inclinatione cibus facile redundet. Alligatur etiã dorso cũ sua pte iferiori.f.cũ pyluro alias pyloron/seu portanario. in lo co ubi Duodenũ a Mesenterio alligatur dorso/reliquum uero ipsius est solutũ et mouetur de facili undequaq;: Et portanariũ est altius fundo cõtinente cibaria:ne cibus descendat indigestus. Proprie sto/machus. Pylurus. Pyloron. Portanariũ.

¶ Numero est unum mẽbrum:sua complexio ex parte compo/nentium est frigida et sicca.

¶ Sua iuuamenta sunt appetere/Retinere: et cõcoquere cibũ: et date partem grossam intestinis/benignã autem et digestam aliis membris mediante Hepate.

¶ Passiones omnium modorũ patitur: et propter eius magnum sensum ei compatitur cor et cerebrum.

¶ De Splene.

Splen. Lien. Electo Ventriculo in suo loco pro uenis porte uidendis Splenis seu Lienis anatomie est uacādū:et primo uidebis ipsum in hypochondrio sinistro situm:herentem secundum suum paruū cōcauū Ventriculo:et secūdū gibbū cōtiguū costis dorsum uersus et uersus latera:tectum peritoneo.

¶ Eleuabis tamen cadauer:ac si sederet:ut melius uideas eius situm/qui est infra diaphragma/imediate i hypochōdrio: maxime in uiuo:in mortuo uero iacente/uidetur esse sub costis: quia sua grauitas impellit diaphragma de facili ad superiora:quia pulmo est uacuus et Raritus/de facili cedēs:potes etiā aliquas costas mēdosas eleuare:ut melius uideas Splenis situ:sic etiā facies in anatomia hepatis:propter predictā causam:Conueniret etiā aliqualiter hic modus in demōstrādo stomachi situ: qui etiam iacendo cadauere propter inanitionē pulmonis/uidetur esse cū aliquali sua supiori pte sub ossibus pectoris magisq; naturaliter sit i uiuo.

¶ Figura sua ē quadrata aliqualiter lunata/Rarę substātię:colligatur cordi per magnas arterias (quas uidete debes) subtilitates sanguinē grossum/qui subtiliatus Splenē nutrit:hepati ligatur p ramū porte.Cerebro p neruos: Meseterео & Omēto p Venas: & Siphac per pāniculū tegentem/ stomacho per plures Venas: aliquę quartū nutriūt sinistrum uentriculi: & una emulget ad os eiusdē melācholiā:quātitas sua est nota / sua cōplexio ponit calida & humida: & propter contentū ponit oppofita. Numero est unum mēbrū/iuuat totum corpus expurgando massam sanguinariam a fece:& ideo Risum prouocat/interdū sanguificat/indicat appetitum/iuuat digestionē Stomachi/ omne genus morbi patitur:& in eo est aliquādo peculiare cursus & fortis motus impedimentum: & traditur eo exempto per uulnus aīalia interdū uiere: & sunt qui putāt sui magnitudine risum adimi:& intredū mutauit locum cum iecinore: sed prodigiose.

¶ De Hepate siue Iecinore.

Iecur. Hepar. Isis predictis cadauer ut supra paruit est eleuandum:ut hepar monstret suū situm/qui est immdiate infra diaphragma in hipochōdrio dextro/in homine magnum: quia est animal calidū & humidū/lunaris est figure:eius cōcauū est uersus uentriculū/gibbū uero est cōtiguū costis uersus dia/

phragma/superius tamen:& uersus latera et dorsum uersus.
¶ Sua substantia est cato ipsius et Rete ex uenis contextum in ipso dispersis:sua caro est sanguis coagulatus/habet quinq; lobos seu penulas/interdum quatuor et tres/interdum duas.
¶ In concauo / est una Vena dicta porta : que ipsum ingreditur cum quinq; Ramis ad minima per totum uersus gibbum disperfis : ut chilus in eis ad minima diuisus/melius transmutetur in sanguinem. Uena porta.
¶ In ɔcauo etiã e cystis parua mũdãs sanguinẽ a bili/siue a colera uel fele anteq̃ trãseat ad gibbũ. Incõcauo etiã/in Vena portę igreditur Vena umbilicalis adnutriendũ fetum in utero matris. Cystis parua Uena vmbilicalis.
¶ In gibbo est una Vena chilis dicta / etiam cũ quinq; ramis ad minima per totũ corpus eius dispersis/Minimi rami chilis coasto mantur seu uniuntur cũ Ramis portę/et ab eis sugunt sanguinem depuratum a colera et a Melãcholia:mixtum tamen aquositati:qui in gibbo ulteriorem acquirit decoctionem. Uena chilis.
¶ Hepar euẽtatur in parte eius gibba a septotrãsuerso et a uena chili per ipsum ascẽdente ad Cor:per quã alligatur ei/habet etiã Arterias paruas in cõcauo eius:per quas euẽtatur:hę Arterię ueniunt ab Aorta ibi propinqua cũ difficultate uisibiles/alligatur Metaphreno per pãniculum suum suspẽdentem : & Abdomini per Venam Vmbilicalem/Cerebro per neruum/Mediante tamen pãniculo orto a peritoneo a quo circũuoluitur : Alligatur etiã omnibus membris habentibus Venam / sua complexio est calida et humida. Numero est unum / partes ipsius sunt propria caro:Vena portę:et Vena chilis/Arterię: Neruus cum pãniculo:et Cystis cholerę:Sua operatio est sanguificatio: Sua propria passio est hydrops:patitur tamen omne genus morbi. Quomõ euentetur hepar.

De Vena portę.

Extra substãtiã hepatis ẽ etiã uena portę:teste Gal. sic dicta a uiro uersuto circa naturam:et ab illo remansit nomen usq; nunc : quod Hyp.& totus cetus Asclepiadis laudauit/quia portar sui rami ptcelaboratum in Ventre cibum ad totius animalis digestionis locum:quem uocamus hepar. Uena portae.
¶ Hec Vena extra hepar habet octo partes: duę sunt paruę/sex maiores/una ex minoribus habet duos ramos/unus nutrit Duodenum:et alter Mesenterium:Duodeno contiguum. Uena porta habet octo partes.

¶ Alia Vena minor nutrit Ventriculum iuxta portanarium.

¶ Prima ex sex maioribus nutrit partem latã exteriorẽ uẽtriculi.

¶ Secũda cum aliquibus ramis uadit uersus Splenem: a qua pri/mo unus Ramus uadit ad Mesentereon nutriendum: deinde unus alter magnus ramus uadit ad Splenem: qui in uia in plu/res diuiditur ramos/quorum unus magnus nutrit sinistram par/tem inferiorem uentriculi.

¶ Hic met Ramus sequitur ingrediens Splenẽ: & emittit a se duos Ramos/quorum unus ascendit/alter descendit/ascenden/tis tres sunt partes: una pars nutrit Splenẽ/alia nutrit superiorẽ partem uentriculi: altera pars transit ad os eius emulgendo me/lácholiam ponticam pro appetitu incitando: quę ut plurimum egreditur cum fecibus per intestina.

¶ Vena p̃dicta descẽdens bipartitur: unus Ramus nutrit Sple/nẽ: alter uadit ad Omẽtum ĩ parte sinistra & ipsum nutrit.

¶ Tertius ramus ex sex prędictis uadit a sinistris ad Rectum in testinum suggendum.

¶ Quartus etiam ramus ex sex maioribus in capillares spargit ramos/quorũ aliqui ad dextrã partem Ventriculi nutriẽdã ua/dunt: & aliqui uadunt ad nutriẽdam partem dextram Omenti.

¶ Quintus ramus uadit ad Mesentereon ĩ loco: ubi alligatũ colo.

¶ Sextus uero uadit ad Mesentereon in parte: ubi alligatur ie/iuno & ileo cũ suis ramis: qui dicũtur Venę meseraicę: & hęc est satis magna: Substãtia harum Venarũ est qualis aliarũ: Sua quã/titas/& suus principalis numerus: et situs: et figura ac colligãtia patent: sua complexio est frigida et sicca/sed ratione contenti est calida et humida/suum iuuamentum est p̃elaboratũ cibũ duce/re ad hepar: digestionem etiam secũdam inchoat cũ suis ramis: portat etiam nutrimentum Ventriculo: Spleni et Omento/et intestina nutrit: passiones omnium modorũ patitur: et pręsertim oppilatiões et etiam apertionem suarum meseraicarũ: et interdũ scisuras: et compatitur hepati in omnibus eius morbis.

¶ De Cysti (continente coleram siue bilem) quę a uulgaribus dicitur Fel.

Cystis bilis Fel. Foliculus. Saccus.

C Ystis bilis uel colerę Fel dicta/est foliculus siue saccus ĩ cõcauo hepatis adhęrens penulę medianę eius: cõposi/tus ex substantia pãniculari: subtili: solida: carente san/

guine:unā solā hñs tunicā:tectā pāniculo tegēte hepar/ī ea sunt uilli omniū modorū:scilicet rectos/longos et obliquos:exterius latos.

¶ Sua substātia est subtilis:quia non digerit aliquid:et dura est ut resistat acuitati colerę/habet unū porum intrantem folliculum immediate (qui dicitur cōmunis) maiorem aliis/qui secundum aliquos tripartitur/et secūdum aliquos alios quatripartitur.

¶ Vnus uadit ad hepar continuatus cū Vena portę:a qua trahit colerā per angustas uias/in isto poro sunt uilli longi tantum.

¶ Vnus alter porus uadit uersus īestina:q ē duplex in certa dī/stātia/cuius una ps uadit ad Duodenū uersus Ieiunū:ut mūdet īestina a phlegmate & fecibus pp acuitatē colerę p eū trāsmissę: et iste porus ingredit diagonaliter in duodeno ītet tunicā et tu/nicā eius:ne colera:et in intestino cōtēta retrocedat et oppilet eū.

¶ Alius secūdum aliquos uadit ad pyluron Ventriculi/ad cōfor tandū digestiuam cum sua colera/qui si est magnus/facit homi/nem infelicem propter continuum colerę uomitum:et istum po rum aliqui negant:per collum cōmune quod ab alliquibus po/nitur pro quarto ramo/fit attractio et expulsio. Pyluron.

¶ Sua quātitas et figura patet:Numero est unū mēbrū/colliga/tur cordi per Arteriam paruam quam habet:et cerebro per ner uum paruum/complexio eius innata est frigida et sicca.

¶ Sua iuuamenta sunt expurgare sanguinem a colera:et calefa/cere hepatis digestiuā:& ipsum a putrefactione seruare: confortat etiam Ventriculum:& ipsum mundat a pituita:& iuuat expulsi/uam intestinorū/& interdum homo caret felle/hic tamē est Va litudine infirma & breuioris uitę.

¶ Passiones omniū modorū patit:Sua propria passio est oppil/tio:p quā causatur morbus regius seu Icteritia:et si est oppilatio in poro cōi:et corpus nō expurget a colera : tūc fiūt ęgritudines colericę diuersorū modorū : feces tamen possunt esse coloratę. Oppilatio cy stis.

¶ Si uero est oppilatio in collo tēdente ad intestina et ad porta nariū:tūc feces fiūt discoloratę:& ēt colera nō expurgat a Cystī: sed tegurgitat ad hepar:& cāt diuersas ęgritudines colericas.

¶ Et si in collo uersus hepar fiat oppilatio:feces poterūt esse co/loratę aliquo tempore:et causabit etiam ęgritudines colericas di uersorum modorum:sed durante oppilatione feces erunt disco/loratę cętera diximus in cōmento supra Mundinum.

¶ De magna Vena chili: & Aorta descendentibus: & emulgentibus.

u Isis prędictis abiicias Mesenteteon: Splenem: et Hepar: de cuius parte gibbosa reserua illam partem/a qua imediate exit cānalis magnus Venę chilis: ut possis uidere eius ortum: reliquendo tamen Ventriculum detumefactū in suo loco: ut deo eo uideantur etiam aliquā alia.

Parigibba. Chilis. Concaua. Uenarꝫ mater.

¶ Primo uidebis a gibbo hepatis exire Venā magnā: quę dicitꝰ parigibba: & chilis: & cōcaua: et uenarū mater: a qua ad oēs partes aīalis/mediātibus suis ramis dispēsatꝰ sanguis: cuius sunt cōceptabula: Hęc Vena est subtilis/porosa & lenis/non bitunicalis sicut Aorta Arteria/ne plurimū temporis cōtineat sanguinē: qui grossus est: sed ut cito mēbra nutriat: est etiā talis quia motu caret: Arteria uero subtilem uehit sanguinē/qui ab aliquibus spiritus uitalis nominatur: hęc ꝯtinue sistolat & diastolat/ideo dura grossa & cōpacta est ne rūpatur: & est talis/ut diu cōtineat subtilē in ea cōtentum sanguinē: qui ꝓpter motū resolutioni disponitur: Huius Venę pars superior ascēdit ad cor & ultra perforando diaphragma: quę uocatꝰ chilis ascēdēs: de qua suo loco dicetꝰ.

Chilis ⁊ Aorta descēdētes.

¶ Hęc met Vena descendit dorso herens directa: & uocatur chilis descendens: quam concomitatur magna Arteria descendens Aorta uocata: quā cū diligentia uide simul cū Vena: Vena tamen est supra Arteriam/& sunt ambę peritoneo inuolutę.

Fascia renū.

¶ In descēsu ab utraqꝫ earū: primo diuidūtur Rami: qui uadunt ad fascias seu pāniculos Renū: cū uero sunt in directo Renum: Vena pariter & Arteria emittūt a se unū notabilem Ramum a dextris: aliū a sinistris: q sunt Renibus cōtinui: hi Rami dicuntur emulgētes: ut plurimū dexter Ramus est altior sinistro: quia debet esse propinquus hepati: ut cito mundet ipsum ab aquositate in chili cōtenta: & sinister est deꝑssior: ut suus Ren cedat Spleni deꝑssiori hepate: ista orificia nō sunt sibi directa: ut attrahatꝰ a propinquis primo: a lōginqs secūdo: & ne attractio sit se se īpediens.

Uene emulgentes.

¶ Ab ista Vena similiter & ab Arteria magna sub Renibus alię multę seꝑantur Venę et Arterię: quę Rectū/Vesicā/Matricem et partes sibi uicinas nutriūt. s. ꝙ in directo cuiuslibet sphōdyli ab utraqꝫ earū/unus Ramus ipsum ingreditꝰ: & spargitꝰ in musculis sibi uicinis/ex ꝑdictis, etiā Ramis ītra quēlibet sphondylū: ingre

dicitur Rami subtilissimi: qui Nucã: pãniculos: & ligamẽta sphondylos ipsam Nucam inuoluentes et ligantes cibant: ut in ipsorũ sectione uidebis/ ex pdictis etiã Ramis/ aliqui uadunt ad musculos et ad membranam Abdominis.

¶ Hęc Vena pariter & Arteria: circa os sacrũ infra sphondylos Renũ bifurcaẽ ĩ duas partes ęquales ad formã litterę gręcę: quę Lambda dicitur/ istas Arterias bifurcatas aliqui uocãt sempiternas: in quibus ingrediũtur duę Arterię Vmbilicales/ una quarũ est a dextris/ alia a sinistris: q̃ ad latera uesicę in ipsas descendũt. Lambda. Arteriae sempiternae.

¶ Istę Arterię et uenę bifurcatę/ una a dextris alia a sinistris uersus coxas descendendo: secundum aliquos in quolibet latere in decem diuidũtur partes/ quarũ una nutrit inferius dorsi per lũbos uersus Renes dispersa, intra et extra.

¶ Et una alia pars in capillares Ramos diuisa nutrit peritoneon:

¶ Et una nutrit musculos profundos coxę.

¶ Et una nutrit musculos ani. & ab ista oriũt uenę hemoroidales

¶ Et una nutrit collũ et os matricis, a qua etiã duo Rami uadũt ad Vesicã: unus ad fundũ: alter ad collũ ipsius: et qui ad collũ: in fęminis paruus est/ in uiris uero magnus propter uirgam.

¶ Et una alia de decem uadit ad partes pectinis.

¶ Et una alia tẽdit ad musculos lõgos Abdominis: cuius Rami ascẽdẽdo cõtinuãtur cũ uenis pectoris descẽdẽtibus uersus ipos: et istę simul uniti tẽdunt ad Mamillas: & ab isto Ramo ĩ fœmina notabiles partes ẽt uadũt ad matricẽ/ a quo duę Venę Arteriis nõ associatę per abdomen usq; ad Mamillas ascẽdunt/ per quas ipsę alligãtur matrici. Et ideo in pgnãtibus et in tẽpore retentionis pternaturalis menstruorũ: ut plurimum tument Mãmę. Venę ad mamillas. Quare in pregnantibus tumeãt mame.

¶ Et una alia ex decem uadit etiam ad matricem in fœmina: in Mare uero uadit ad uirgam et ad scrotum.

¶ Alia uero uadit ad uniuersos musculos coxę.

¶ Et alia pars/ q̃ decima est/ etiã ad coxã tẽdit: et ista ẽ notabilis: et descẽdit per iterius coxę: et cũ est prope genu sub poplite diuiditur ĩ tres Ramos/ quorũ unus obliquaẽ uersus exterius cruris: et tẽdit usq; ad paruũ pedẽ: et hic Ramus uocaẽ sciatica: quia in ipsius dolore incisus cõfert/ et ortum istius Rami non cognouit Mũdinus/ unus alter ex tribus predictis descẽdit per iterius usq; ad pedẽ: et hic uocaẽ Saphena: Tertius uero Ramus tenet me/ Sciatica. Saphena.

dium inter predictos ramos/qui omnes cibant crus et pedem:&
de istis fiet sermo in Anatomia magni pedis.

Plures vene q̃ arterie & pp quid.

¶ Aduerte tamen quod sunt plures uenę q̃ Arterię: teste Gal.
xvi. de utilitate partiũ cap. xiii. & xiiii. & teste sensu: & ratio est: q
sunt multa mẽbra frigida naturaliter euẽtatione nõ idigẽtia: qui
bus etiã sufficit paucus spiritus. Ideo nõ habẽt Arterias multas:
& i manibus & i pedibus & ĩ cerebro & in parte supficiali colli: &
in cute totius sunt uenę aliquę absq̧ Arteriis: Nulla tñ Arteria
est sine uena sibi coniuge: aliquę quarũ maxime notabiles / sunt
alligatę simul per pãniculũ ortũ ab Arteria: & sunt simul unitę
ut firmẽtur & fortificẽtur Venę a pãniculo predicto: et ut Arte/
ria uiuificet uenã: & φ uena det sanguinẽ arterię ĩ necessitatibus:
de quo fit spiritus uitalis & nutrit̃ ipa arteria: Arterię uero paruę
nõ sunt ligatę cũ uenis p pãniculũ p̃dictũ quãuis sint ĩuicẽ sotię:
sed sunt sotię ut uiuificẽt & nutriãt mẽbra/teste Gal. ubi supra.

¶ Et uenę & arterię apropingotibus locis uadunt ad sua mẽbra
cibãda/exceptis uenis et arteriis Testiũ et Mamillarũ: quę a re/
motis uadũt ad ipsa: ut sanguis diu in eis moram trahat: per quã
melius digeritur et facilius in bonũ conuertitur sperma & in lac:
et sunt multę arterię et uenę sensu impceptibiles/ut quę ad ossa
et ad cutem / et quę ad extrema mẽbrorum tendunt.

¶ Situs harũ Venarũ et arteriarũ: & ẽt substãtia & q̃titas & figu/
ra patẽt. Sępę tñ uenę mutãt sitũ numerũ et q̃titatẽ & iõ autho
res de ipis sunt discordes: Numerus Ramorũ ipsaꝝ i pceptibilis
est: sua colligãtia apparet ex dictis et dicẽdis: sua iuuamẽta sũt nu
trire et uiuificare totũ corpus/passiões omniũ modoꝝ patiũtur.

¶ Accidunt tñ eis morbi cõpositionales de sũma oppilationũ/q
sũt deteriores oppilatiõibus nariũ: & itestinorũ: & similiũ locoꝝ:
tũ q̧a sua oppilatio prohibet mẽbra nutriri: nõ pmitẽs sanguinẽ
ad ea fluere: tũ q̧a Regurgitare facit sanguinẽ ad hepar/q̧ facit
in ipo oppilationẽ/uel purtefit/uel aliquas malas iducit ęgritudi
nes: Sua etiã oppilatio ẽ mala/q̧a sępe est i cognita: & quia male
eis applicãtur medicinę/tam itra corpus q̃ extra: suę solutiones
possunt esse a causa intrinseca et extrinseca/cuius tres sunt spẽs:

Dyabrosis.

una cõiter dicitur dyabrosis/q̃ est uene corosio / a dya quod est
de seu compositio & brosis seu rosis quod est comestio/alia spẽs

Rixis. Anastomosis

dicit̃ Rixis/q̃ icisio iterp̃tatur. Tertia dicit̃ Anastomosis/quod

¶ De Didimis.

h Aec uasa simul cū Testiculis a fundo scroti usqȝ ad imū Ilioꝝ in quolibet latere inuoluūtur uno pāniculo/cuius maior pars orta est a pitoneo/i fine Abdominis in scor to descēdente/qui cōiter dicit̄ Didimus et suspēsoriū Testiculi:a grecis dicit̄ Cremasteras:substātiā cuius cōsideraq̄ est ex tribus & forte secūdū aliquos ex quatuor pāniculoꝝ reuolutionibus. Didimus seu spensoriū testiculi. Cremasteras.

¶ Prima est exterior orta a pāniculis spondylorū: alia est orta a Siphac:seu peritoneo iuxta semut intra Abdomen cōtento:quę Dation a Celso dicitur. Darion.

¶ Ex istis duabus pp suā fortē colligātiā fit q̄si una pellicula sola.

¶ Alia est ex pāniculo imediate inuoluente uasa prędicta a pe/ritoneo circa dorsum orta/quę dicitur Aegitroides. Aegitroides.

¶ Alia est ex cordis musculorū testiculorū:quę exigua est.

¶ Considera etiam quantitatem &colligātiam : complexionem & numerum. Figuram habent Cystis:in superiori strictam:in fun do latam quantum est grossities Testium.

¶ Iuuamēta sunt suspendere testes & manutenere uasa prędicta.

¶ De Scorto:quod aliqui scrotū uocāt.

e X istis pāniculis & cute cōponitur oscheum seu scortū.i. bursa testium. in qua sunt aliqui nerui sensum ei dātes: & aliquę arterię & uenę illud nutriētes:et scortum a Cel so scrotum dictum est unum mēbrū duobus Didimis cōmune: et est sinus seu camera Didimis Testibus et seminariis uasis. Oscheum. Scortum. Bursa testiū.

¶ Hoc mēbrum est per medium diuisum a leui mēbrana/quę ab aliquibus dicitur sutura:et taurū:et corda:quę etiā aliqualiter apparet in cute exteriori i medio scorti faciēs quādā rugā secūdū lōgū corporis:huius mēbri quātitas:figura:situs:numerus:& col ligātia patēt. Sua cōplexio ē frigida & sicca.iuuamēta eius patēt.

¶ Hoc mēbrū cum didimis omne genus morbi patit̄. Sua pro/pria passio est dillatatio eorū/qua mediāte multę fiunt Ramices hernię dictę.s.Zirbalis:Omentalis dicta:alia intestinalis: i scorto etiā fit hernia siue hyrnea aquosa:uentosa:humoralis:et carnosa: et etiam uaricosa/ quę fit per repletionem uasorum seminalium factam a sanguine grosso/seu multo et aquoso. Ramex. hernia. hyrnea.

¶ De Testiculis.

i Ntra prędicta suspensoria ab utroqȝ latere sunt duo mē

Testiculi. Oua.

bra glandosa alba similia carni mamillarũ/quę uocãtur Testicu li:quorũ figura est Oualis:et ideo etiam Oua dicuntur:caret sua substantia sanguine et omni sensu:Sentit tamen per suos pãnicu los:eorũ quilibet habet duos musculos pãniculis suis hęrentes:ut ipsos custodiant et eos eleuent ne laxentur.

¶ Sua quãtitas/suus numerus:et situs patent:sua cõplexio ĩnata est tẽpata ĩ actiuis:ĩ passiuis humida.Influẽs tñ ẽ calida/qua me diãte teste Arist.trahũt a toto ad se materiã spermatis sicut uẽto sa:et a medicis ponũtur ĩter mẽbra pĩcipalia:colligãtur aliis mẽ bris principalibus/p uenas/p arterias et p pãniculos:sua iuuamẽ ta sunt cõseruate spẽm.Passiões omniũ modorũ patiũtur.

¶ De Vesica.

Stis expeditis eleua Renes cũ poris uritidibus a uesica
1 ottis:ĩtra tunicã eius magis uersus collũ q̃ fundũ ĩgrediẽ tibus dyagonaliter:ne urina regurgitet ad eos/per istos poros ĩterdũ trãsit ad uesicã lapillus ĩ Renibus genitus:in eis ex tensionẽ faciens cũ intẽso dolore/quia sunt neruei ut uesica.

¶ Scinde primo corpus uesicę circa fundũ eius / quod est unica tunica cõpositũ/in parte cuius exteriori uadũt duo nerui p sen/su ipsius:Primo notãdo eius sitũ/qui est in inferiori parte uẽtris

Aqualiculus. in cõcauitate Aqualiculi/in qua est etiã Rectũ intestinũ dorsum uersus et matrix in eorum medio/in fœmina.

¶ Notabis etiã suã colligantiã : et quãtitatẽ:et figurã:et nume/ rũ:substãtia cuius est neruea ex neruis ligamenti/incõsolidabilis si soluatur/in collo carnea est:et ideo ibi cõsolidatur/suũ collũ ẽ uirgę unitũ per totũ usq; ad extremũ glandis/unde exit urina:

¶ Sua cõplexio ẽ frigida & sicca:est circũuoluta uno pãniculo a peritoneo orto. sua iuuamẽta sunt diu retinere urinã ne cõtinue homo surgat ad eã emittendã:sed quasi cõtinue fluit a Renibus ad ipsam/suã retentionẽ iuuãt certę carnes glãdosę principiũ sui colli extra inuoluẽtes & comprimẽtes/causantes in ipso collo an fractus aliquos/propter quos uesica nõ mũdatur ab aquositate integre / & suã retentionẽ uolũtariã & ẽt expulsionẽ iuuat unus solus uesicę musculus os eius inuoluens.

¶ Passiones omniũ modorũ põt pati uesica/q̃ sunt interdũ icu/ rabiles/sicut est pregrandis lapis:& excoriatio in corpe colerico & in sene.Sua etiam notabilis Solutio est lętalis

¶ De Virga.

Post p̄dicta mēbra occurrit Virga q̄ est de substātia liga mentali: neruosa etiam & cauernosa est ut spongia cum aliq̄bus tamē musculis/hēt Virga pariter & Lingua plures & maiores Venas & Arterias q̄ aliud mēbrum sibi simile in magnitudine/ per predictas porositates duce imaginatiua. Virga sola sepe a spiritu magnificatur & erigitur. In ea .n. est uirtus naturalis: per quam cū animal mouetur ad coitū inflatur et dilatatur: sicut fit naturaliter motus in corde et in Arteriis/in his autem fit semper propter necessitatē: in hoc uero aliquādo/& sepe inutilis ē: sua origo & situs ē ex p̄te pectinis ī medio oībus nota.

¶ Sua figura est oblonga rotunda/habēs in se cānale: per quod exit Vrina & sperma/summa pars eius Glans & caput Virgē dicta est: & ibi est cōpacta/dura/& obtusi sensus ne ī coitibus lędatur. Istam glandem circūdat certa pellis mollis: quę dicitur Preputium obediens reuersioni in omni confricatione. Glans. Caput virgae Praeputiū.

¶ Hoc preputiū in parte inferiori ī medio tantū per longū alligatur maiori parti glādis per certū pelliculare mēbrum a uulgaribus dictum el filello. Numerus & etiā quātitas eius patēt. Sua cōplexio inata per influētem est calida & humida: colligatur cū osse pectinis: cū A denosis parastatis: cū uesica mediante cānali extra fluante urinā/com Cerebro mediātibus neruis ad musculos & ad cutim eius uenientibus: cū corde & hepate mediātibus Arteriis & Venis descendentibus p̄dictis. filello.

¶ Virga hēt ī se tria foramina: unū latū quod ē cōe spmati & urinę: & duo parua: p̄ q̄ in illo cōi igredit̄ spma a uasis seminariis āte dictis ueniēs: Ista duo orificia seu uasa igrediūt̄ hoc cānale ī loco dicto pineō/q ī mare ē locus iter Anū & radicē uirgę: & ī femina est iter Anū & fissurā colli matricis ab istis foraminibus ad uesicā secūdū ueritatē istud cānale dicit̄ collū uesicę: ab hinc usq̄ ad extremū glādis/dicit̄ foramen cōe & cānale uirgę: & ab aliqbus dr̄ (Vretra. Perineon. Forame cōe. Canale virge Vretra.

¶ Habet ēt Virga quatuor musculos: duos uersus suū inferius: ab utraq̄ p̄te unū iuxta cānale urinę: qui secūdū lōgitudinem extensi sunt & dilatant Virgā & illam eleuant: ut sperma p̄ ipsum cū facilitate penetret. Duo sunt alii eius Musculi a radice ipsius uersus os pectinis orti: ueniētes trāsuersū uersus glandem in parte eius supioris cū tēdūtur: Virga eleuatur: & cū cessant a

tensione deprimitur / q̄ si uni accidit tensio & alteri non / uirga declinabit ad partem Musculi tensi.

Vigor naturę ¶ Vtilitas Virgę est facta principaliter pro conseruatione spēi. Ipsam. mediāte mittit sperma in Agro naturę. s. in Matrice: quę si est moderatę quantitatis, sicut & lingua laudatur & utilis est. Ipsius. n. breuitas nō ducit spma ad locū debitū: & sua nimia longitudo est causa resolutionis spirituū in sperma re.

¶ Virga etiam per colligantiam suam euacuat uesicam ab urina cuius signum est q̄ pediculus orificio eius extremo applicitus mordicando prouocat eam.

¶ Iuuamenta preputii & pelliculę predicte alligantis eum glan/ di sunt prebere aliq̄ delectationem in coitu: & tueri glandem a nocumētis extrinsecis. Istud preputium eiicit hebter in circuncisionibus: operantes contra intentum naturę. Passiones omniū modorum patitur uirga. sua propria passio est priapismus.

¶ Ad istā anatomiā bene uidendā prius notatis antedictis & notato situ Recti itestini: scalpro/falce/uel serra/uel alio ingenio separa os pectinis a sua pte laterali: & simul cū osse separa notabilē partē cluniū. s. illā in qua sunt musculi Ani: & eleua Rectū: uesi/cā: & uirgā cū uasis seminariis & poris uritidibus p̄dictis: & pone p̄dicta mēbra prius lota & mūda a stercore & sanguineitate in eis cōtenta supra aliquā tabulā: ut predicta melius uideas a p̄dictis mēbris cum diligentia solum os pectinis abiicendo.

¶ Et primo notabis locum pororū uritidotū predictorū: uesicam ingredientiū: in eis ponēdo specillum seu radium uel aliquod ta/ le: & uidebis penetrare eum diagonaliter per substantiam corporis uesicę in suam concauitatem: ut predictum est.

¶ Istis uisis uidebis etiā uasa seminaria predicta inter rectum & uesicam ingredi/ & cum incisorio aliquo cum cautela separa te/ ctū a uesica/quia in loco isto hęc membra sunt firmissime alligata: & uidebis predicta parastata cauernosa & lata: & ea incidendo uidebis sperma ibidē contentum pro duobus uel pluribus coitibus: & hęc uasa terminantur in canali uirgę.

¶ Et circa istum locum uidebis carnem glandosam notabilem ad latera colli uesicę / quę aliqualiter digerit & dealbat sperma ibidem contentum/uel saltem conseruat ne exsiccetur: conseruādo etiam in eo spiritum genitiuum.

❡ Tenent etiam istę carnes ne collum uesicę exsiccetur & etiam uirga: quę prę sua longitudine extra pendens exsiccari & claudi apta est: & propter hoc ista carne carent fœminę. Istę etiam carnes cum sua aliquali unctuositate resistunt acuitati urinę.

❡ Istis notatis pores scindere uirgam p lōgum:& uidebis cānale predictum cum orificiis: p que ingreditur sperma/que sunt duo unum a dextris/aliud a sinistris nō multum distantes a concauitate uesicę:uidebis etiam corpus uirgę cauernosum uel porosum ad instar spongię nō multum cauernosę sed cōpacte aliqualiter.

❡ De Recto.

Notatis pdictis debes reminisci de loco intestini Recti supra dimisli p anatomia Ani:quod considerabis esse i cōcauitate Ãqhculi & terminatur itra Nates i loco dicto Anus.aquo exeūt excremēta primę digestionis ordine naturali. Eius pars supma tendit ad sinistrum ubi itestino colo alligatur. Rectum. Anus. Situs Recti intestini.

❡ Cōsiderabis ēt suā qntitatē q patet:& suā figurā:situ/& numerū dictū supra:colligatiā hēt cū corde:cū hepate & cerebro:cū uesica in mare/cum Matrice in fœmina.

❡ Cōsidera etiam eius cōplexionē/quę est frigida. Ideo est intra nates ne lędatur a frigore.

❡ Deinde seca ipsum per lōgum:& optime lauādo: notabis eius inuersionem/quę est ab exteriori interius ascēdens per quatuor digitos uel circa. Videbis.n.sępe terminū suę iuersiōis:& interdū nō uidebis:hęc iuersio mūdat ipsum a fece/qa egerendo rectum aliqualiter descēdit:& hoc optime uidetur i equis egerētibus. Recti inuersio.

❡ Extremitas eius inferior dicitur Anus & podex & Sphicter: & alia multa habet nomina a me recitata in cōmentariis super Anatomia Mundini. Anus. Podex. Sphicter.

❡ Sua substantia est carnea et pāniculosa/quę cum musculis redditur magis carnosa in eo est aliqua pinguedo extra uersus/i eo sunt uilli multi lati & longi/pauci obliqui.longi sunt extra & in/tra/iuuantes expulsionem inferius trahendo.

❡ In eo sunt quatuor musculi: unus est in orificio eius extremo: cuti mixto cū ipso p totū dispersus: qui cōstringit Anum unde/quaq; quo fit ut stercora integre ab eo mūdētur:est alter musculus mag'sitra/uersus caput hominis eleuatus/qui habet duo capita et hic cōtinuatur cū radice uirgę:huius utilitas est extremū

Causa papi/ tationis recti. Ani arctare: post istos ē unū musculos par supra alios trāsuersa/ liter tēdēs: cuius iuuamētū est rectū sursum eleuare/quo mollifi/ cato fit Recti precipitatio extra inter Nates/ad certā distātiā.

¶ In extremitate huius intestini apparent plures uenę/in aliqui/ bus notabiles: in aliquibus occultę/quę dicūtur marisce & Aemor toidales/paroxismaliter fluentes/quas considera.

¶ Istę Venę oriuntur a Ramis Venę chilis descēdentis qui mu/ sculos Ani nutriunt: multi eorum profluuio/uice purgationis utuntur: nec ualde debiles ob id fiunt.

¶ Iuuamēta Ani sunt educere stercora hora debita: sui musculi iuuāt parastata i emissiōe spmatis i coitu: cuius signū ē q̄ sūt aliq coeūtes simul & egerētes: iuuāt etiā uesicā in emissione Vrinę.

¶ Passiones omniū modos patit Anus/q̄ oēs sunt difficilis sana/ tiōis: & iter alias/Recti extremitas sicut & matrix pcocidit/quā stipticis retro ducimus. Cōdylomata etiā seu Tubercula q̄dam: ficus & etiā fungi inascūt: Marisca itē & Ragadas seu Ragadię q̄ ex iflamatiōe oriri solēt. Hos tū morbos iterdū lascīua lux urię pcacitas: & extuās libido i utroq; sexu diuerticula q̄ritando: ne/ glecta natura/tiō sine ipsius & maiestatis diuinę iniuria facit.

Cōdylomata. Tubercula. ficus. fungi. Marisce. Ragadas. Ragadiae.

¶ De Matrice nō pregante.

Iis mēbris in mate in uētre ifetiori cōtentis/ad fœminā anatomizādā trāseo:in qua uidēda est anatomia matri/ cis. Suotū Testiū cū uasis seminariis et sua uesica.

¶ Matrix q̄ ēt Vulua dicit duas habet ptes. s. Receptaculū: seu sinū/uel cōcauitatē: & ceruicē seu collū: & ē mebrū ad propaga/ tionem a natura genitū: substātia sui Receptaculi est neruea/ex neruis ligamenti & carne cōfusa mixta: ideo parū sentit: et unica tunica est cōposita circūuoluta peritoneo: et est Neruea: ut ex/ tendatur in coitibus: & ut aggregeē apud quantitatē paruam in partu. Tota etiā sua cōcauitas mouetur ad centrū in acceptione spermatis: & illud amplectitur et tangit cum suis lateribus.

Vulua. Matrix.

¶ Substantia uero suę ceruicis seu colli est lacertosę carnis: qua/ si chartilaginea cū aliquali pinguedine hñs Rugā supra Rugā: q̄ dāt delectationē i cōfricādo i coitibus. Hęc ps ē satis sensibilis.

¶ Sua cōcauitas dicitur Vterus: Venter: et Receptaculū foetus: fissura quę est in orificio ceruicis dicitur pudendum muliebre & uulua: & natura: & os genitale.

Ceruix. Collum. Vterus. Venter. Receptaculū. Fissura. Pudēdū mu liebre vulua. Os genitale.

¶ In hac ceruice locatur uirga in coitibus.

¶ Inter ceruicem et receptaculũ intrinſecus eſt certa ſubſtantia pellicularis carnea ſatis ſenſibilis: in medio perforata: dilatabilis et cõſtringibilis/os matricis dicta/formã habens capitis mugili: alias Cephali: ſiue Tencę piſcis: ſeu Cati nouiter nati: quę in coitibus & partubus et in menſtruis aperitur ordine naturę: in aliis uero temporibus maxime cum pregnans eſt: ſic clauditur ut nec ſubtilis Acus eam ingredi poſſet niſi uiolenter. *Os matricis ꝛ ipſius forma.*

¶ Ceruicis figura eſt Oblonga: Rotũda: cõcaua/inuiolata tanta eſt quãta eſt uirga ſecum coeuntis: in uirgine uero eſt minor.

¶ Huic circa eius mediũ eſt pãniculus uirginalis dictus: ut Rete cõtextus ligamẽtis ſubtilibus et pluribus Venis/quo uiolata caret: quia rumpitur in primo coitu cum mare: hic pãniculus uocatur Eugion et Cento/et Imen. *Pãniculus uirginalis. Eugion. Cento. Imen.*

¶ Extremo ceruicis Additę ſũt a laterib⁹ pelliculę: q̃ ꝑputia dñr. *Praeputia.*

¶ Intra ceruicem parum uerſus os pectinis ingreditur collum ueſicę breue: cuius orificium clauditur a certis paruis additamentis carneis et pãnicularibus: a quibus et a pręputiis antedictis mediante aere fit intermigendum aliquis ſtrepitus. *Mingẽdo fit ſtrepitus in muliere.*

¶ Figura receptaculi eſt quadrangularis cum aliquali rotunditate: inferius concaua ſicut Veſica.

¶ Receptaculo uerſus ceruicem eſt ab utroq; latere unũ additamentum ligamentale dorſo uerſus anchas alligatum cornu limacę formam habens. Ideo cornua matricis hęc dicta ſunt. *Cornua.*

¶ Circa hęc cornua utrinq; eſt unus Teſticulus durior et minor q̃ in mare/nõ perfecte rotundus: ſed ut amigdala compreſſus: in eis generatur ſperma/non groſſum ut in mare: nec calidum: ſed aquoſum tenue et frigidum. *Teſticuli mulierum.*

¶ Iſti Teſtes nõ habent unicum pãniculum in quo ambo contineantur ſicut eſt ſcortũ in mare: ſed quilibet habet propriũ pãniculum ortum a peritoneo eos circa cornua alligantes: quilibet eorum habet unum Muſculum paruum a quo mouetur.

¶ Iſtis Teſtibus implantantur Vaſa ſeminaria prędicta/quę a chili et ab Aorta et ab emulgentibos deſcendunt dicta prępatantia: inde alia uaſa deportantia nominata/continue ſe dilatando uſq; ad receptaculum ubi ceruici unitur tendũt: et intra Matricis concauitatem circa os ipſius ſperma ducunt. *Vaſa ꝑparãtia ꝛ deportãtia.*

fossule. Cotilidones. ¶ Horũ Vasorũ plurima orificia fossulę & cotilidones dicuntur/ per ea fluũt mẽstrua / ab eis fœtus haurit nutrimẽtũ per Venas & Artetias Vmbilicales fossulis pr̄dictis alligatas.

¶ In fœmina non sunt parastata uasa / nec epydidimũ uas/quia in fœmina uasa mollia sunt nõ ledentia Testes:sicut in mare pro pter eorum duritiem.

¶ Matrix tota cum suis Testiculis et uasis seminariis est similis mẽbris generationis uirorum:sed membra uirorum sunt comple ta extra propter suũ calorem expulsa: fœminarũ uero sunt dimi nuta intra retenta propter suum diminutum calorem.

Matrix ẽ mẽ brũ cõuersũ. ¶ Et matrix est quasi cõuersum instrumentum. Collum.n.ma/ tricis est quasi uirga:et eius receptaculũ cum testiculis et uasis ẽ sicut scortum. Scorto.n.inuerso intra ipsum est cõcauitas:et ex/ tra ipso etiã inuerso iacent testes et uasa seminaria:sicut recepta/ culo matricis:Virorũ tamen testes et uasa sunt maiora.

¶ Situs fissurę matricis est inter Anũ et os pectinis/et locus qui Perineon. est inter utraq; orificia perineon dicitur.

¶ Ceruix a fissura per uentrem supra ascendit usq; ad receptacu/ lum:cuius locus est inter Rectum et Vesicam. Hęc omnia sunt in concauitate Aqualiculi per longum sita.

¶ Receptaculi quãtitas in puellis exigua est:et minor sua uesica: nec completur sua concauitas nisi cum cõplemento augumenti corporis:cuius est/in adultis uero (nisi grauida sit) est nõ multo maior q̃ manu cõphendatur. Crescit tamen propter mẽstrua: parietes quasi carneos/dẽsos et grossos habẽs/in p̃gnante uero est maxime dilatata et subtilis magis neruea apparẽs:et tũc ascẽ dit uersus Vmbilicũ plus & minus secũdũ fœtus quãtitatem.

Tantum due cellulae. ¶ Vnicam concauitatem seu cellulam habet:quę tamen aliqua/ liter circa eius fundum in binas partitur:ac si essent duę matrices ad unum collum terminatę.

¶ In pte eius dextra ut plurimũ alligã̄t mares/i sinistra fœminę.

¶ Colligatur cerebro per neruos / cordi per Artetias: hepati et mamillis per Venas/Recto intestino per pãniculos/Vesicę per collũ eius:quod est breue nõ penetrans extra sicut in mare: an/ chis p cornua:sed a cornibus supra:Receptaculũ est undequaq; solutum:& ideo pręcipitat ad latera: et interdũ suũ receptaculũ exit totaliter extra corpus per collum seu ceruicem ipsius.

¶ Subista imediate est pars media / noīe proprie Pectus / sic dicta / qa pexa est inter eminētes mamillaꝶ partes:& hęc pars est a prima p̄dicta pte infra usq; prope septūtrāsuersum p longū:in latū uero est tāta / quāta est latitudo ossiū pectoris / costis exceptis. Pectus unde dicatur.

¶ Inferior uero pars / est locus ubi p̄dicta ossa pectoris terminantur circa regionem septitrā suersū:& quia talia ossa lateraliter tendunt furculā etiā faciētes:ideo hic locus dicitur furcula inferior: in medio cuius est carthilago scutalis:dicta pomū granatū : quia assimilatur parti balaustii.i.floris mali granati. Furcula inferior. Pomū granatum.

¶ Partes uero laterales dicuntur costatus:& latera : & mamilla/(rū regio. Costatus. Latera.

¶ Partes uero posteriores:Alię sunt medię:& alię laterales / Medię dicuntur Interscapiliū & metaphrenon:& noton: laterales dicūtur scapulę / spatulę / & scapilium:Aliqui tamen uocant laterales cum mediis / metaphrenon / & noton. Interscapiliū. Metaphrenō. Noton. Scapulae. Spatulae. Scapilium.

¶ Partes uero magis proprię:Alię etiam sunt anteriores / alię laterales:& alię posteriores.

¶ Quę sunt āte / sunt primo cutis / pinguedo / aliqui musculi:ossa & carthilagines:& pāniculus pleura.

¶ Partes uero laterales / sunt cutis / pinguedo / mamillarū substantia / musculi multi:Costę & etiam pāniculus pleura.

¶ Vltimo sunt ptes posteriores.s.cutis / aliqua pinguedo / musculosa caro:& nō musculosa simplex replens ossiū uacuitates aliq̄s: duodecim sphondyli costarū siue pectoris:& pāniculus pleura.

¶ Partes cōtētę / sunt musculus diaphragma septūtrāsuersum dictus:qui secūdū aliquos est iter cōtenta pectoris numerādus. in quātū sua principalis opatio est seruire cordi / mediāte suo motu: per quē pulmonē mouet. Est deinde pāniculus mediastinus:capsula cordis:Cor cū sua Aorta Arteria:& Pulmo cum suis uasis: Vena chilis ascēdens / Nerui descēdentes:& ascendentes Reuersiui dicti / glandula dicta Timū & Morum / Gula.i.cibi ab ore ad uentriculū uia / cū pāniculis prędicta membra tegentibus.

¶ Substantia huius uentris est pelliculosa / pinguis / ossosa / carthilaginosa / musculosa:& pānicularis.

¶ Ossa enim eius nō sunt unita sicut in capite / sed diuisa / ut pectus sit obediēs motui anhelitus:& ideo propter motū in eo sunt musculi. Dixit Gal.7.de utilitate : si pectus esset factum ex solis musculis / illi caderēt supra Cor & Pulmonem:ut igitur spātium

fiat aliquod intus:simul autem & moueatur totum organũ:Mu sculi ossibus alternatim positi sunt.

¶ Hic Venter Pectus dictus / quantitate est insignis / quia seruit multis & magnis mẽbris:habet tñ maiorẽ cõcauitatẽ posterius q̃ ante / initiũ cuius uersus posterius / est a primis spondylis istra col lũ usq; ad sepitũtrãsuersum / q̃tũ cõtinẽt duodecim costę:sed ante rius occupat tñ pte ꝯtẽtã iter furculã supiorẽ & iferiorẽ iclusiue.

¶ In homine Pectus est latum / nõ carinatũ sicut i maiori parte brutorũ:latius tñ est in Mare q̃ in fœmina / ad portãdos autẽ fœ tus:uẽter inferior est in Fœmina maior q̃ in Mare:& pp hoc re/ gio Renũ:Ossis sacri / & Ancharũ / in fœmina est ualde lata.

¶ Figura / & numerus / & situs pectoris patent / sed eius cõcauitas interior est similis cõcauitati semi Oui oblique per latũ icisi : cu ius pars magis acuta est uersus collum : est etiam similis unguę Bubalinæ / sicut est pulmonis figura.

¶ Colligat cum toto corpore / complexio eius est secundum suas partes:Sua complexio innata actuata p influentem est calida: iu uamenta eius sunt custodire cor & pulmonem principaliter.paf/ siones omnium moderum patitur.

¶ De Mamillis.

IN parte anteriori pectoris uersus latera / sunt duo mem bra rotũda Mamille a sua figura nomen sumẽtes ab an tiquis Rumę dicta / in medio cuiuslibet eorũ / est unum tuberculũ paruũ quod Papilla dicitur:per quę ifans papat / circa quas est circulus / qui est rubricetus seu rosetus & interdũ nigri/ cans / Fos gręce dictus / substãtia quarũ / est ex Venis / Arteriis: & neruis.Inter quas est uacuitas / quã replet caro glandosa alba sensu carẽs:& propter suã albedinẽ / quãdo morat̃ in eis sanguis albificat̃ & fit lac: & Mamilla cõuertit sanguinẽ ad albedinem & facit lac sicut hepar ꝯuertit chilũ ad rubedinẽ:& facit sanguinẽ. Vnũ quodq;.n.eorũ / cõuertit humiditatẽ in eo cõtentã ad simi/ litudem suam / in natura & colore: huius sanguinis albificati:una pars nutrit Mamillas / alia est lac:et hęc est superfluitas utilis.

Mamille. Rumae. Papilla. Fos. Quid Lac.

¶ Ad mamillas uenĩt descẽdendo a regione ascellarũ circa co/ stas / suę Venę et Arterię: et etiã a regione pectinis uenĩt Venę per abdomen / quas seruasti superius / istę Venę et Arterię opti me apparẽt in corpore demacrato / in pingui uero occultę sũt:

sed optime uidentur in foetu trium uel quatuor mensium.

¶ Numerus Mamillarũ/& quãtitas patet:sunt tñ maiores i fce/mina q̃ in mare/ propter lac generãdũ/ suus situs/est in pectore: quia est latũ/nõ carinatũ/ in quo possunt locari cõmode: & etiã quia superfluitas mẽbrorũ supiorũ nõ trãsit in crines/nec in dentibus:nec i cornibus:ut i brutis. Colligãtur cerebro per neruos: cordi per arterias/hepati & matrici per Venas: à matrice tamen suscipiũt maiorẽ partẽ sanguinis / ex quo fit lac/ideo lactãtes nõ hñt mẽstrua /nisi raro & pauca : & nõ mẽstruãtibus tẽpote debito/tumẽt Mãmę/tument etiã & dolẽt Mãmę/parũ ante tẽpus mẽstruorũ:quia matrix & Venę secũ alligatę sunt plene.

¶ Iuuamẽta earũ/in mare sunt ad decorem:& ad tutelã mẽbrorũ pectoris:& reuerberãt calorẽ ad cor : & iterũ in mare fit lac propter abundãtiam nutrimẽti/ maxime i habẽte magnas & fortes Mamillas. In foemina etiã habẽt prędicta iuuamẽta:sed principaliter sũt pro lacte generãdo:ut nutriat eo nouiter natus:usq; quo possit deglutire cibũ solidũ:& lac est proportionatũ nutrimentũ nouiter nato/ quia fit ex sanguine a quo prius nutriebat in Ventre. Passiones omniũ modorũ patiũtur.

¶ De Musculis Pectoris.

Usis & notatis prędictis/potes excoriare cutem totius pectoris/relinquẽdo Musculos in loco suo/& scindere Mamillas:ut uideas eius substãtiã/ maxime carnem/in qua sunt Venę & Arterię per totum dispersę:& uidebis Papillas habere plura foramina exigua ualde/a quibus exit lac/ad quę foramina:secundum aliquos terminãtur extremitates Venarũ prędictarũ/per quę exit lac:& secũdum alios/lac exit a spongiositatibus carnis Mamillę terminatis ad foramina papillę:& non a uenis immediate:utrũq; est possibile. Unde exeat lac.

¶ His uisis/notabis in pectore multos Musculos/qui mouẽt pectus uoluntarie:quis etiã pectus naturaliter moueatur.Sad motum cordis & pulmonis/ut in nostris cõmentariis diximus/quorũ aliqui sunt exteriores/alii inter costas/& alii intra pectus.

¶ Exteriorũ/duo sunt sub furculis superioribus/ cõtinuĩ cũ costa prima/qui ad caput spatulę tendũt:& cum istis unitur unũ aliud par:cuius unũquodq; ipar/est duplans primũ par:& faciens ipm in duas partes/pars cuius superior cõtinuatur collo:& ipm mo/

uet/ inferior uero pectus mouet:& hoc par/cõtinuatur cum uno pari/quod est cõtinuum cum quinta & sexta.costa.

℄ Postea est Aliud par in cõcauo spatulaꝝ cõtinnatũ cum uno pari ueniẽte a sphõdylis usqꝫ ad spatulas:& isti oẽs sunt sicut unũ par: qui ꝯtinuãtur cum costis posterioribus.

℄ Postea est aliud par/ortũ/a/sexto sphondylo colli: & a primo & a secundo superiori sphondylo pectoris, ꝯtinuatum eisdem costis:& isti Musculi sunt oẽs dilatãtes pectus.

℄ Postea est unũ aliud par/sub radicibus costarum supioꝝ exten sum:qđ descẽdendo unit̃ cũ suis extremitatibus uni pari/qđ ẽ cir ca furculã iferiorẽ/ꝯtinuatũ cũ musculis lõgis abdominis/supra qđ par/sũt duo paria/q̃ ipm coopiũt:& isti oẽs ꝯstringũt pectus

℄ Musculi uero itra costas/sunt dilatantes & ꝯstringẽtes/inter se differẽtes in ope: & hi qui sunt inter costas:inter costam & costã sunt quatuor: scilicet Musculi duo uersus exterius/& duo uersus interius, quos leuiter sepando cognosces per incessum suoꝝ uil lorum/primi duo superiores/habent uillos transuersales:& dilla/tãt pectus. Secũdi uero iferiores hñt uillos latos:& sũt ꝯstrigẽtes.

℄ Musculi uero intra pectus/est solus unus.s. Diaphragma seu se ptũtransuersum/qui cum quiescit/ꝯstringit pectus/per accidens tamẽ:& cum mouet̃/dilatat illud/motus tamẽ diaphragmatis/est compositus ex uolũtario & naturali.

Quot sũt mu sculi pectoris.

℄ Numerus quoqꝫ in totũ est/centũ & quinqꝫ musculi/ exceptis Musculis p̃dictis dorsi & colli.s.duo primi sub furculis superiori/bus:& duo alii ꝯtinuati cum quinta & sexta costa. Postea Muscu li duo a ꝯcauo spatulaꝝ ueniẽtes ꝯtinuati costis posteribus/ po stea duo a sexta sphõdyli colli:& a prima & a secũda pectoris eis dem costis ꝯtinuati.& isti sunt octo in totum/omnes dilatantes. Sũt etiã totidẽ ꝯstrigẽtes/excepto diaphragmate/qđ ẽt dilatat.

℄ Et de ꝯstringẽtibus primo sunt duo sub costis superioribus:& duo circa furculam inferiorem/supra quos/sunt quatuor alii cos cooperiẽtes/qui oẽs simul cum diaphragmate:sunt decẽ & septẽ. Postea sunt inter.xxiiii costas.xxii. spatia:& pro quolibet spatio sunt quatuor Musculi/ qui sunt in totũ inter costas.lxxxviii.& si mul cũ.xvii.p̃dictis/faciũt numerũ centũ & quinqꝫ musculoꝝ.

℄ Sed ut ista omnia bene uideãtur:excoriãdę sunt etiã spatulę:& dorsum:& primo uidebis Musculos exteriores/secũdo musculos

Inter costas. Diaphragma uidebitur inferius loco suo: hęc tamen latius a me sunt dicta in cōmentariis super Mundinum.

Aduerte lector q motus pectoris sunt quatuor. s. expiratio uiolenta / & inuiolenta: & inspiratio inuiolenta: & etiam uiolenta: quibus obediunt Musculi pręd.cti.

In motu inuiolento inspirationis / seruiūt Musculi īter costas dilatantes pectus / seruit etiā ei motus cordis & pulmonis. Dum. n. diaphragma mouet / trahit pulmonē: qui ut clibanū aere replet: adiuuāte motu cordis dilatatur: & pectus dilatat. Istū motū adiuuāt etiā duo primi Musculi: q sūt iuxta furculas supiores: & iste motus ē mixtus ex uolūtario & naturali: naturali tñ uincente.

Ad uiolentam autem inspirationē concurrūt cū pędictis oēs alii Musculi pectus dilatantes / simul cum diaphragmate: & iste motus est etiam compositus ex naturali & uolūtario / uolūtario superante / stante ualetudine cordis.

Ad motum autem inuiolentum expirationis / cōcurrūt (leuiter tamen) Musculi interiores costarum: & omnes alii Musculi constringentes / sed principaliter hic motus est naturalis / quia fit a corde & a pulmone / ad expirātionis uero uiolentum motum / iuuant / cor & pulmo / sed principaliter iuuant omnes musculi cōstringentes pectus: & etiam Musculi Abdominis.

Ex pędictis patet colligantia Musculorū pectoris / & figura: situs & quātitas & eorum substantia. Numerus est dictus. Complexio sua est calida & humida: iuuamenta dicta sunt. Passiones omnium modorum patiuntur.

De Ossibus Pectoris.

Ossa pectoris nō sunt unum continuū sicut in capite: sed plura cōtigua / ut possit dilatari / quę sunt ante & a lateribus / proprie sunt ossa pectoris: sed quę sunt posterius: sunt magis appropriata dorso / ossa pectoris lateralia / a latinis dicunrur costę / dictę grece ab aliquibus pleura & chondros: Numero sunt. xxiiii. duodecim in quolibet latere / de quibus decem inferiores ab utroq: latere quinq / gręce Rhoas dictę: aliis sunt breuiores & secundum aliquos parum ossosę / sed carthaginee / quę a latinis mendosę & incomplerę dictę sunt: superiores uero completę & integrę sunt: & uocantur uerę Costę / quę in quolibet latere sunt septem: quibus continuatur utrinq: os pectoris Costa. Pleura. Pleuron. Condron. Rhoas.

predictum:quod os in medio est durũ:& uersus costas carthilagineum.s.q inter os pectoris & costas est carthilago.

¶Hoc os secundũ aliquos/est ex septẽ ossibus cõpositũ/quibus utrinq̃ uniuntur septẽ costę uerę:& secundũ aliquos alios est ex quindecim.s.septẽ in quolibet latere:& unũ in medio:& secundũ alios est ex.xxi.s.ex septẽ in medio:& utrinq̃ ex septẽ carthilaginibus/qbus uniũtcostę uerę.Anno tñ.1523.i anatomia publica: una costa uera apparuit duplex/ubi ossibus pectoris iũgebat.

¶Sua figura ẽ lunata.Sua substãtia:& q̃titas:& situs patet.Co/stę colligãtur duodecim primis sphõdylis isra collũ:& ossibus pectoris pdictis:& pãniculis eas tegẽtibus.Sua cõplexio frigida est & sicca.Sua iuuamẽta patẽt.Passiões omniũ modorũ patiũtur.

¶Suã Anatomiã optime uideres:si in uno indiuiduo eis solis uacares/nõ habendo respectum mẽbris spiritualibus.

¶De Pleura Pãniculo.

Pleura. Nter mẽbra cõtinẽtia/ponit̃ pãniculus ĩmediate costis & ossibus pectoris hętens/q dicit̃ Pleura/cuius substantia est neruea/duta & subtilis a qua oriũtur pãniculi mẽbra in isto uẽtre imediate tegentes.Sua figura est plana/extensa per totũ in circũferẽtiis pectoris:& etiã circa diaphragma uersus sui superius extẽditur per totũ ipsi firmissime hętens.Sua quãtitas ex pdictis patet/occupat totam cõcauitatẽ pectoris:excepta certa parte anteriori eius/quę occupata est a mediastino.

¶Numerus/& etiã situs:& colligãtia:& sua cõplexio patẽt.iuuamẽta sunt uestire & tueri mẽbra pectoris:& ligare sua ossa iuicẽ: & mediate iter ossa & mẽbra ɔtẽta ĩ pectore/ne molle ledat̃a duro ualde.Passiões omniũ modorũ patit̃.Istũ pãniculũ nõ uidebis pfecte/nisi icidẽdo costas apias pectus eo mõ quo isra dicet̃.

¶De septo trãsuerso seu Diaphragmate.

Isis partibus cõtinẽtibus/cõtenta occurrũt:& primo est uidendus Musculus pãnicularis diaphagma dictus.Secũdo pãniculus Mediastinus.Tertio pãniculus Capsula & receptaculum cordis dictus.post ista mẽbra/uidebitur Cor & residuum contentorum in pectore.

¶Dico ergo quod intra corpus/inter uẽtrem Imũ & Mediũ/est certa substãtia pãnicularis & carnea:dorso circa duodecimũ sphõdylum alligata/quę dorso ante uersus alligat̃ semp extremitati/

bus costarũ mẽdosarũ usq3 quo terminetur & alligetur extremo furculę inferioris pectoris:& sic diuidit mẽbra naturalia a uitali/ bus:& hoc mẽbrũ nominat Septũ trãuersum :& Paries:& Phrenes:& Diaphragma:quod est musculus & non pãniculus:fungi/ tur tamen officio pãniculi in tuendo Cor & membra superiora a uaporibus olidis eleuatis a mẽbris nutrimenti / sua pars carnea est ad extrema eius:& sua corda est in eius centro pulmoni uni/ ta:quia habet cum tali situ/illum mouere. Septũ trãsuersum. Paries. Phrenes. Diaphragma.

¶ Huic uersus superius/per totũ alligatur Pleura:& eodẽ modo inferius Siphac est ei alligatus/perforatur uersus dorsum/a chili Vena ascendẽte /a qua in ipso/una a dextris/alia a sinistris/tema nent duę Venę ipsum nutriẽtes/perforant etiã ipsum uersus dorsum Aorta Arteria descẽdens:& Gula seu Meri/quę uersus uẽ/ trem inferiorem alligatur Ventriculo immediate.

¶ Sua figura / & quãtitas patet/sua substãtia / & colligantia/ & si/ tus dicta sunt. Alligatur tamen per paruas Arterias cordi:& cerebro per tria paria neruorũ/quorũ duo ueniunt a Nuca:& unũ a cerebro/& isti appatent interdum notabiles.

¶ Sua cõplexio ẽ calida & humida. Iuuamẽta sua sunt pro pte dicta Gal.tñ dixit i ipso esse originẽ respirationis & omniũ uiriũ corporis:& hęc iuuamẽta ipse inuenit primo. Iuuat etiã in expellẽdo a Vẽtriculo/& ab intestinis/& a Matrice aliq sua ɔtẽta: puocat ẽt risũ:secũdũ aliquos mouẽdo mẽtẽ pter uoluntatẽ i titillatiõibus.

¶ Passiones omniũ modorũ patitur:sua solutio est letalis.

¶ De Mediastino.

Post Anatomiã diaphragmatis occurrit pãniculus me/ diastinus:sic dictus/quia diuidit cassum pectoris secũdũ lõgũ p mediũ:Gal.uocat ẽt ipsum cooptoria descẽdentia & Aui.pãniculũ mediũ:ad quẽ uidẽdũ:primo a dextris & si/ nistris separa ossa pectoris a costis:taliter ne ledas cõtenta in pe/ ctore:sepa etiã diaphragma ante uersus ab ossibus pectoris:& ui debis istũ pãniculũ/ ab imo ad summũ: & ab ante tetro diuidere pectus. Sua substãtia ẽ pãnicularis:sua figura / & quãtitas patet: situs est dictus:numero sunt duo pãniculi / uersus anterius nota biliter distantes /habẽtes in se notabilem uacuitatem/sed uersus dorsum appatet unus solus:colligat pleurę/a quo secũdũ aliquos oritur:colligatur etiam diaphragmati:& dorso / & pulmoni me/ Mediastinus Cooptoriũ descendens. Pãniculus medius.

diāte pāniculo a pleura orto/colligať etiā meri teste Auic.& etiā offibus pectoris: colligatur ēt cerebro p neruos/cordi p arterias: hepati per Venas. Sua cōplexio est frigida & sicca/sua iuuamēta sunt diuidere pectus & pulmonē per mediū/ut si contingat uni parti nocumētū/ne ɔtingat alteri:tueť etiā furcas supiores:ab eo etiā fit cōseruatio caloris cordis. Passiões omniū modorꝫ patiť.

De Capsula Cordis.

Ifis prędictis/debes eleuare ossa anteriora pectoris sepa rādo ea a parte āteriori pāniculi mediastini:quē dimitte in loco suo usq̄ quo uidisti Anatomiā pulmonis. Eleua etiā utrinq̄ costarū sūmitates/ut locū amplū habeas pro aliis ui dentis:& in ista sectione bene considerabis ossa pectoris:& etiam pleura:totū tamen diaphragma in loco suo ubi potes pmitte alli gatū:maxime dorso:ut uideatur nerui ad eū uenientes a superiori bus:& ut uideatur gulę siue meri cum ipso colligantia.

Istis eleuatis/uidebis pulmonē/in medio cuius est unus pānicu lus mediastino alligat⁹:q̄ ē durus & grossus/ut melius tueať Cor ab extrinsecis:figura cuius ē sicut est cōtentū ab eo uiscus:cor no minatū/qui cōcauus est:& similis marsupio:& dicitur capsula:& pericardia i quo ē cor ipsum/& aqua i notabili quātitate/ipsum irrorans & prohibens ne exsicceť a forti calore/quę si exausta sit cardiacus morbus efficiť: quo aīal ad tabē pducit:ut cōtingit Si miç Gal.hęc capsula est ualde sensibilis:& forte cō pletiue primo genita corde: Substātia/situs/figura:& iuuamēta sua dicta sunt; Numero est unus:quātitas patet:colligatur radicibus pāniculari bus cordis/& pleurę/& mediastino/& diaphragmati:per pellicu las suas:hepati per Venas/Cordi per Arterias:Cerebro per uer/ uos. Sua cōplexio innata est frigida & sicca:influens uero calida: quia cordi proximus:Passiones omniū modorum patitur.

Capsula pericardia. *Simia Gal.*

Prędictā capsulā/& mediastinū/& diaphragma dimitte ī loco suo usq̄ quo uidisti Anatomiā neruorꝫ descēdētiū:qui descēdēdo ad uētrē īferiorē/mittūt ramos ad pdicta mēbra:ut diceť infra.

De Corde.

Ost capsulam occurrit Cor: in cuius Anatomia & pul monis: & etiam aliquarum capitis & colli partium pro pter ipsorum artificiosam compositionem & operatio nem uberius procedam.

¶ Cordis enim dignitas aliis particulis præualet. Omnium enim mēbrorū est principalissimū: & dicitur sol microcosmi. Alia enim membra suo spiritu illuminat. Huic enim est præcipuus calor/ palpitat certe: & quasi animal motum habet. Ideo nascentibus primum in utero formari fertur: Deinde cerebrum & hepar/ tardissime uero (ut aliquibus placet) oculos: sed hos primo mori/ cor uero ultimo: solū hoc mēbrum uitiis nō maceratur: nec supplicia uitę substinet: sed lesum norabiliter illico mortem affert: & cęteris corruptis uitalitas i co durat: & propter hoc nō decolat animal: in cuius corde repiat nocumentum sicut est in aliis particulis. Sol micro/cosmi. Cor primo formatur. Cor ultimo moritur.

¶ Animalia.n. quibus cor paruum est/ audacia sunt: pauida uero sunt qbus est pergrāde/ ut proportiōe Muribus/ Lepori/ Asino/ Ceruo: & oibus timidis/ aut propter metum maleficis: magnum tamen cor multo spiritu pollens/ audaciores cęteris reddit.

¶ Hirto corde nasci quodā homines ferrur: & hi sunt aliis audaciores fortioresq;: ut i exēplo est Aristomenes Messanius qui.ccc. occidit lacedemonios: & ipse cū uulneratus captusq;/ tandem per uulpiū cauernā fugiens euasit: iterę captus/ audax aufugit: tertio laqueis apprēhensus/ lacedemonii pectus dissecuere causa uirilitatem eius uidendi/ hirsutūq; cor eius repertum est teste Plinio. Cor item est omnibus animalibus septū trāsuersum & sanguinē habentibus teste Aristo.ii. de hyst. cap.xv. in aliquibus tamen pre sua exiguitate cerni nequit. Corde hirto aliqui.

¶ Situs cordis in medio pectoris est intra pulmonem/ homini tātum cū sua ima parte ad leuam papillam declinat/ ne obuiet ossibus pectoris/ nō carinatis ut i brutis: sed in latū cōpressis.

¶ Figuram habet pyramidalem/ gibbam tamen/ non talem principaliter: quia fit calidum ignis sequēs formam: sed quia est mixtum perfectū animatū possidet formā operi suo cōpetentem. Cordis forma.

¶ Sua summa pars qua supiora petit & dorso alligatur lata est: & hęc pars est nobilior aliis partibus cordis/ quia mediantibus duobus orificiis arteriarū sinistri lateris ab ista parte uenictibus cōseruatur uita animali: Ima uero in acutum se colligit/ exitq; pene in mucronem: & in anteriora est eminens.

¶ Sua pars etiā gibba supiora pectoris spectat: & est talis formę: ut sua fabricatio supior & inferior sit bona: & non sit in ea supfluitas apta impedire suū ɔtinuū motū/ & ut in eius cuspide sit agre

gatum ad pfictum unum/ut illud quod leditur tactu ossium: fit
minus partium eius/ut minorem suscipiat lesionem.
℄ Sua substātia est ex carne simplici ubiqꝫ solida / habet autē sui
mucronis & partē eius sinistrā spissioris carnis/ut spiritū ibidē lo
catū ꝯseruet:& ut sua grauitate ęqpolleat pōderositati sāguinis
ī dextro uētriculo ꝯtēti/cuius pietes sūt leuiores sinistri uētriculi.
℄ In suis cauis sūt ligamēta plurima alba carūculis multis ibidē
existētibꝰ & pelliculis siue ostiolis uenę chilis & arteriosę uenę alii
℄ Cor etiam subtili firmaqꝫ inuoluit mēbrana cum pin/ (gata.
guedine quadā / quę ipsius substantiam & calorem conseruant
Corroborantqꝫ:& exsicari ipsum prohibent.
℄ In sūmo eius ubi dorso hęret/sunt duę pelliculę rugosę & cōca
Auriculae. uę dictę auriculares/q̄ sūt domiciliis seu uētriculis eius/dextro.s.
& sinistro unitę/eius spiritū & sāguinē sup fluētē tāq̄ bonus oeco
nomus accipiētes & ꝯseruātes/& postea ī necessitatibus redden
tes/inquarū dextra sanguis in sinistra uero spiritus & aer seruāt.
℄ Istas auriculas ordinauit natura/ut sanguinē ac aerē extrinse/
cus uenientem/spiritūqꝫ uitalem interdum in corde superfluen/
tes susciperent/supplentes uices magnitudinis cordis/per quam
occupasset aliorum membrorum sibi uicinorū loca.
℄ Sua etiā magnitudine fuisset graue motui ineptū: & sępe etiā
si esset magnū ualde: propter spiritus & sanguinis penuriā esset
uacuū:& cōsequēter debile/ut est in timidis aīalibus magnū ha/
bentibus cor.s.proportione sanguine & spiritu uacuum.
℄ Eius radices sūmo ipsius sunt alligatę/quę solidę sunt ac durę
& quasi carthilaginee/ut sup his fit agilis suus cōtinuus motus.
℄ In corde etiā sunt Inuli multiformes & diuersimode locati/ut
continuos & fortes substineat motus: qui suut naturales: & non
uoluntarii:& ideo in eo non est lacertus aliquis.
Uena nutriēs ℄ In sūma pte eius p exterius / est una uena a chili orta oblique
Cor. uersus mucronē undeqꝫ ad minima se ramificās/q̄ ipm nutrit.
℄ Ibidem etiam sunt duę pulsantes uenę/ortę ab aorta per exte/
rius discurrentes/una est eodem situ quo est non pulsans prędi/
cta/quę ipsum uiuificat: Alia in sinu dextro spargitur:& ei uirtu/
tem uitalem affert:sanguinem etiam ibidem cōtinue intrantem
concoquit et uiuificat:et ista mediāte:per chilim hepar in suo gib
bo euentatur:et uitalitatem propriam conseruat.

Sinũ triplicem seu cauũ alias domiciliũ uel uētriculũ possidet: dexter est sinistro maior: & sinister usq ad extremitatē suę cuspidis peruenit. Dexter aũt sub illo modicũ finitur loco.

Inter istos: ē paries densus & spissus/ a Gal. diaphragma dictus: ĩ quo sunt foramina plura parua/ a dextro sinu in sinistrũ tendētia/ latiora a quo/ q̄ ad quē: ista foramina dilatātur dũ abbreuiaē & aperiē Cor: & ɔ̄stringũtur dũ elõgatur & cõstringiē/ hinc sanguis subtiliatus & pręparatus a dextro in sinistrum meat/ ubi in spiritum uitalē complete mutatur. Paries i cor/ de dicitur dia phragma.

Hęc orificia/ a medicis habetur pro sinu medio: istũ sinũ teste Auic. Gal. uocat foueā & meatũ: & nõ uētrem/ ut sit receptaculum nutrimēti quo nutriē cor: quod nutrimētum est spissum fortesimile substātię ipsius: & ē minera spiritus generati in ipso a sanguine subtili: & subdit φ tēperatior sanguis est in medio uentre:

Dexter uero sinus/ i eius summo duas habet uenas/ una quarũ cuius tunica simplex ē/ est cęteris uenis maior/ a iecinore ueniēs chilis/ & cõcaua: & audax ascendens dicta. & hęc per grãdis est. quia oĩbus aliis uenis intra cor & extra sanguinē tribuit: ab eis nihil suscipiens: & ideo plus de sanguine in cor ducit q̄ reducat. Est etiã pergrãdis: ut pluries multum fluentem & refluentem conti neat sanguinem: & ut eum breui spatio cordi afferat: ut concoqui possit commodius ab eo. Chilis. Concaua. Audax ascendens.

Hic sanguis sic coctus tripartiē/ una pars ex subtili bilioso minor cęteris ad pulmonē nutriendum uadit.

Altera prędicto maior & subtilior per diaphragmatis p̄dicti foramina ad sinistrũ ubi spirituaē sinum tendit.

Reliquũ uero eius/ nõ sic subtilis: & quod etiam longe plus cęteris est/ pluries in dextro sinu ingressum & egressum: ut integre coquatur & uitalitatem suscipiat/ per eādē chilim ad omnes animalis particulas transit: & eas nutrit.

Auicena tñ ponit quartã partē in uentre medio/ quã dicit esse temperatam: sed hęc est oculis meis incognita/ forte φ in pariete medio cordis penetrat sanguis eũ nutriens: sed breui spatio transit in substãtiam nutriti/ quia ibi nõ est sanguis extra uenas iudicio meo/ nisi in uentre dextro & sinistro.

Huius uenę certum orificium/ cordi terminatur/ dum cor dilataē & trahit sanguinē apitur: & dũ cõstringitur eũ expellēdo

clauditur:sed nõ integre/quia pto parte remanet apertum.Ideo semper in eo tanq̃ thesaurũ & caloris minerã natura tetinet aliq̃ feruentis sanguinis portionem/qui denuo aduenientem sanguinem in sui naturam mutat ei se uniendo.

¶ Et hoc orificiũ aperitur & clauditur a tribus pelliculis neruesis seu ligamẽtalibus/quarũ color est albus ad parietes pdcti sinus p ligamẽta alba & solida/suis extremitatibus supiorib⁹ alligatis.

Ostiola uene chilis ꝛ Arteriose vene sũt solida / sed in cõplete clau / dunt Cor.

¶ Istę pelliculę ostiola noiata/aperiuntur ad intra sinum integre: cedentes sanguini intranti:& claudũtur ad extra/nõ integre tñ. Et istę pelliculę solidę & durę sũt:pariter & pelliculę arteriosę uenę:ne i magnis & cõtinuis cordis motibus eis adueniat disruptio: quia alligãtur i suo sũmo ligamẽtis eas cõtinue extẽdẽtibus.

¶ Pelliculę uero aortę arterię/& uenę arterialis/sũt istis min⁹ durę/qa p ligamẽta aliq̃ nõ extẽduñ:& iõ disruptiõis timore carẽt.

Uena Arterialis.

¶ Alia uena ad pulmonẽ uadit/huius nomẽ ẽ uena nõ pulsans: siue quieta. Dicit etiã uena arterialis:& dicta ẽ uena/quia portat sanguinẽ ad pulmonẽ nutriẽdũ:& dicta est Arterialis quia duas possidet tunicas/ut sit fortis & cõpacta ptopter sanguinem biliosum & subtilem in ea manãtem:& ne rũpatur propter eius continuũ motũ: in cuius orificio sunt tres pelliculę/siue ostiola/intra sinũ se integre claudentes:& extra se apiendo:exeũti sanguini cedẽtes:in dilatatione cordis claudũtur integre/ne sanguis ad pulmonem regurgitet:in cõstrictione uero aperiũtur:& hęrẽt parietibus uenę/nec alibi ut primę per ligamenta sunt unitę.

Ostiola .C. formia.

¶ Harũ substantia est pãnicularis:Sua figura est similis uacuitati quę est in littera.C.ideo uocantur ostiola.C.formia.Habent etiã illam formã circularem quam habet unguis humanus/quę pelliculę cum sua parte circulari alligantur corpori uenę.

¶ Sinister uero sinus aliis nobilior(quia ei primo famulãtur dexter & medius:& etiã pp cõtẽtũ spiritũ aliis pualet) i eius summo duas habet uenas:unã magnã chili pdicta nõ multo minorẽ:q̃ ẽ uelut stipes ad torũ corpus distributa/& hęc est pulsans:& bitunicalis/cuius spissitudo teste Erophilo/ẽ sexcupla ad uenã:& hęc dicit arteria aorta/& magna:cuius tunica interior durior est exteriori/qa obuiat pcussiõi & substãtię spiritus/cuius irẽdit custodia.

Aorta est Sexcupla ad venam.

¶ Ista ad torũ animalis corpus uitalem spiritum ducit: & illud in uita conseruat.Per istam.n.arteriam dicebat Gale.omnia mẽbra

pulmone excepto/inspirant & expirant/ne eorū uitalitas suffoce tur:neque autē/uelut repositoria cibi sunt / diastolari neque systola ri indigentes:& ideo eorum corpus/est subtile/porosum & lene. Pulmo autē īspirat & expirat propter motū cordis & pectoris.

¶Hęc Arteria seu Rami sui raro sunt sine chili sibi socia:& Aorta ascēdēdo parū supra cor bipartit/una pars obliquatur inferius & descendit/quę in pectore & in imo uentre usque ad pedes a se multas emittit fibras:& eorū mēbra uiuificat. Sub isto Ramo inferius obliquato/ascēdūt a sinistris nerui uocis/qui dicūtur reuersiui:& hic locus dicit flexor & girgilus / de quo alibi dicetur. Aorta descendens & ascendens. flexor. Girgilus.

¶Alia ps ascēdēdo circa pulmōis pīe & glādulā timū/sūmū pectoris/brachia/collū & caput/ac eoque ptes uitalitar & spū replet.

¶Et semp illę Arterię/q̄ sunt alligarę uenis/p multos poros siue fibras paruas inuicem uniūtur seu coastomātur: & uena imbibit arteriā:& ecōtra arteria imbibit uenam:& a Vena in arteriā trāsit sanguis:qui ibidē spirituosat i necessitatibus:& ab arteria in uenā trāsit spiritus uitalis cōcoquēs sanguinem eius:& ipsum cōseruans in sua uirtute: Tunicę etiā earū nutriūtur & uiuificātur ab earū cōtētō:& hęc arteria supra cor ē minor q̄ ista teste Gal.xvi. de util.c.xi.& facta ē talis qa a corde ista sunt plures aialiū particulę q̄ supra ipsum:& tāto ē maior hęc arteria descēdens ascēdente p dorsū/quāto & multitudo iferioque particulaque excedit supiores/& in hoc cognoscit nō parua naturę iustitia/uena chilis descēdēs debet etiā esse maior ascēdente propter eandē causam. Arteria Aorta ē maior supra cor q̄ infra.

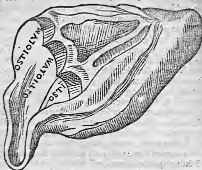

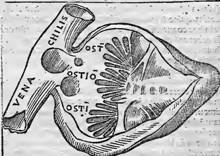
¶In huius pulsantis uenę orificio quod auritiū dicitur: sunt etiā tria ostiola.C.formia/eo tempore & codē modo se aperientia & claudentia/quo aperitur & clauditur uena arterialis. Auritium. Ostiola. C. forma.

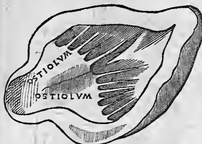
¶Alia est in isto uētriculo uena nō pulsans/sed geta/arteria uenalis dicta:& dicta est arteria/quia portat & reportat spiritū siue aerem ad cor:& a corde ad pulmonē/a quo extra pectus mittit: & dicitur uena/quia simplicem tunicā possidet / in huius orificio sunt tantū duę pelliculę/seu ostiola:eisdē modis alligarę:& ineōpletę:ac se aperiētes & claudentes in cordis dilatatione & cōstrictione quibus faciūt ostiola in orificio uenę chilis existētes. Hęc etiam arterialis uena / plus ad cor portat de aere q̄ extra ducat/ quia ex sanguine & aere ab ipso introducto / spiritus generatur uitalis:qui per Aortam ad omnes aialis particulas transit. Arteria venalis.

¶ Et vt tibi melius satisfacias, habes hic tres cordis figuras in quibus potes cognoscere Venã chilis & Aortã Arteriã & alias cordis venas & aliq̃s alias ipsi⁹ partes.

¶ Habes in hac figura duas cordis formas in quibus vides ventriculũ dextrũ/ in vna quarũ videtur vena chilis cordi vnita/ in cuius orificio cũ ingreditur cor sunt tria ostiola pellicularia alba aligata substãtie cordis p certas fibras vt vides & hec ostiola non perfecte aperiũtur nec claudũtur vt supra patuit. In alia figura habes tria ostiola C formia q̃ etiã sũt in ventriculo dextro cordis in orificio vene Arterialis: q̃ portat sanguinẽ pro nutritione pulmonis.

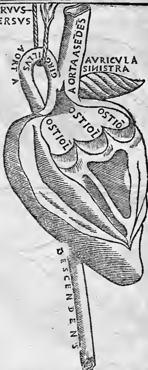

¶ Vides in hac figura partem ventriculi sinistri: in quo vides duo ostiola arteriae venalis / q̄ integre nō clauduntur vt supra patuit. ⁊ causa dicta est / in secūda habes cor diminute aptus / in quo vides. Auriculā dextrā ipsi seruientem / ⁊ vides qualiter vena chilis cordi vnitur / vides ⁊ ramos aliquos notabiles venę nutrientis cor q̄ per exterius substātiā ipsius ingreditur.

¶ Habes in hac pagĩa cordis figurã / in qua vides ĩ sinistro ventriculo tria ostiola ¶ formis q̃ claudunt integre tempore debito orificiũ Aortae Arteriae / & ecõtra aperiuntur in cordis constrictione / vides etiam Aortã ascendentẽ / & vides qualiter bifurcat: & vnus ramus ipsius descendit / sub cuius reflexione nervus reversus sinistri lateris supra flectitur tã q̃ corda super rota: & hic locus appellatur Sirgilus: Vides etiam in hac figura Auriculã sinistram ipsius cordis.

¶ Ex p̄dictis/cordis figura colligãtia .& cõplexio ac eius iuuamē/
ta patent. Sua quãtitas eſt cõſpicabilis: Numero eſt unū: licet iá
ſit repertum cor ſimii habere duo capita prodigioſe tñ: fertur etiã
in paphlagonia bina perdicibus corda eſſe. Et poteſt accidere
omne genus morbi: illos tamen non patitur ſi diu durant.

¶ De Pulmone.

Iſo corde occurrit pulmo/flabellū/& uentilabrū/latine Pulmo.
u dictus/& grçce pneumon. Hic.n.eſt ſpirandi artifex/& Flabellum.
aeris officina: unde alitur anima ſicuti cibis corpus/hic Ventilabrū.
circa cor/pectoris cõcauū replet quinq; ſuis penulis/ſiue lobis: Pneumon.
quarū duç ſunt a ſiniſtris: & tres a dextris magis: ex iſtis tribus: Lobus.
una eſt aliis minor/dorſo hçrens quaſi i medio/q̄ paruas habet fi Penulae.
ſtulas: ſed nullum fere motum: & hçc eſt culcitra aſcendenti chili:
& iuxta iſtam penulam uerſus ſuperius eſt etiam certa adenoſa
caro: quç eſt ſimul cū prçdicto lobo culcitra ſeu ſtragulū prçdi/ Culcitra.
ctç uenç: & hçc caro eſt notabilis magnitudinis & ab auctoribus Stragulum.
uocatur Motum & Timū: et a uulgaribus nominatur Animel/ Motum.
la et lacticiniū: et eſt in cibariis uſitatis ſaporoſi guſtus/maxime Timum.
illa quç reperitur in Vitulis et hedis lactantibus. Animella.
Lacticiniū.

¶ Pulmonis ſubſtantia/mixta eſt ex carne rara/leui/leni et ru/
bea ad albedinem declinans/ſimilis ſanguinis coagulatç ſpumç:
et ex tribus uaſis ſeu fiſtulis: p oēs eius partes irretitis: eodē modo
quo in hepate ſunt rami uenç chilis & portç: hçc cõpoſitio/eſt fa
uo mellis et etiã ſpõgiç ſimilis: ideo eſt ſanguinis et aeris capax.
Eſt.n.pulmo ceu quoddã prõptuariū aeris ad cor/ambobus mo
tibus/dilatatiõis uidelicet et cõſtrictiõis famulari aptus.

¶ Sua quidē caro rara eſt: ut in eo cõtinue multus ſit ſanguis et
aer. Multitudinē ſanguinis indicãt duo uaſa/in ipſo/illū cõtinen
tia/q̄ in pulmone ſunt maiora q̄ in alio mēbro ſibi pari/corde ac
hepate exceptis/in quibus uaſa ſanguinem continentia/maiora
ſunt/nõ pp ſe q̄dē: ſed quia oībus mēbris ſpm̄ et ſang. tribuūt.

¶ Hic ſanguis in pulmone eſt multus/q̄a pp motū cõtinuū re/
ſoluit ex eo abūdãs copia/cui multitudo reſiſtit cõtinue: et ē ſub
tilis: ut cito ad oēs pulmonis penetret ptes ad eū nutriendū. Et
etiã ſubtilis/ut leuis ſit/ne grauitate īpediat pulmonis motū.

¶ Multitudinem etiam aeris in ipſo ſemper eſſe indicat animalis
longa in aqua abſq; ſuffocatione ſubmerſio: et longç ac continuç

uocis et flaminis emissio/ab acceptiõe noui aeris impediens/aut cum quis eũ abhorret propter fœtorē uel alias causas. Hic tamē aer in submersiõibus et in fœtoribus prędictis cõseruatur in ore et in faucibus:adiuuātibus Tonsillis cum suis pelliculis.

℄ Huius aeris cõtinue attracti iuuamentum est ut ab eo prius al terato cor refrigeretur et cõtemperetur in necessitatibus: et etiā ut euentetur cor ne suffocetur:eius etiam utilitas est ut ex ipsius nõ modica parte genetētur spiritus pro esse et bene esse necessa rii:et iuuamentum expulsionis aeris attracti superfluentis calidi et fumosi/est ad introitū aeris minus calidi/in pulmone prius et in mēbris per quę meat alterati.

℄ Hic fumosus aer tāq̃ superfluitas spiritus adusta per pulsantem uenam in tracheę ramis pellitur in cordis constrictione: et hinc postea adiuuante pulmonis systolatiuo motu / per tracheam et per nares et os exit ab animali.

℄ Aer uero ingrediens ad cor alterationis habet initium/in na/ ribus:in ore in faucibus:in trachea & ĩ Ramis ipsius:dispersis in pulmone pari ordine quo nutriens ex cibo & potu habet in ore in gula & uentriculo ac hepate.

℄ Pulmonis .n. in aere alteratio cõparatur hepatis alterationi in chilo/ab hepate.n.ex chilo fit sanguis:qui integrã in corde cõco ctionem suscipit/a pulmone uero pręparatur ex aere spiritus/qui uere in corde uitalis fit/hic supiora petens/in mirabili rete seu in minimis arteriarũ ramusculis iuxta cerebrum iterum alteratur: inde cerebri intrans uentres integre uere animalis spiritus effici/ tur/qui lucidus/leuis & purus/est spiritus.

℄ Caro etiā pulmonis leuis est/ne ipsius motũ impediat: est etiã lenis:ut eius uasa a ruptura tueatur:& est rubea clara/ad albam declinans/propter aeris dominiũ super illud:quo nutritur:& etiã propter eius frigiditatem.

℄ Hanc pulmonis substantiam uelat pãniculus rarus ex pluri/ bus mẽbranis a suis fistulis / & a pãniculis pectoris enascentibus: quo mediate sentit.

℄ Pulmonis fistulę sunt tres/una ipsarũ/sicut & alię/semper mi/ nuendo/ad oẽs eius partes usq̃ ad inuoluẽtem pãniculũ inclusi ue/a farynga seu epiglottide p partẽ anteriorẽ colli gulę unita de scendit/hęc est dura:& semper aperta:ac etiã aliis maior:& est ex

pluribus carthilaginibus cōposita/quaꝝ qlibet una est iuxta aliā per pāniculam ligamēta unita:& hęc uocatur trachea:& aspera arteria:& laringa:& brōchiū/suę carthilagines in pulmone integrę sunt:& etiā ānulares:in collo uero sunt incompletę:&.C.formes:A sua magnitudine & figura/iudicat̃ i earū creatū an ulcera sint in pulmonis partibus extremis/uel mediis/uel in collo. Trachea. Aspa arteria. Laringa. Brōchiū.

¶ Inter has carthilagies:& i tota trachea itra & extra ē pāniculus medię substātię pfecte circularis:faucib⁹ & ori alligat⁹: i quo sūt uilli/tracheā elōgātes & abbreuiātes/i pulmōis & ipsius tracheę

¶ Huius pāniculi iuuamētū ē etiā has carthilagines (motibus) tueri ab extraneoꝝ ingressu:& egressu:est etiā uocis lenitiuus.

¶ Hęc fistula nō sanguinē: ut aliꝗ:sed solū aerem ducit/per hanc etiam solam extranea in pectore contenta expurgātur: ingressa ipsam tempore dilatationis pulmonis per pānicul̄ Rarū ipsum inuoluentem. Ideo fit ad os/& extra saniei ac aliorum extraneorum:non molestato corde expulsio.

¶ Hęc fistula etiā inter alias situm medium possidet: A dextris eius est uena quieta/a sinistris uero uena pulsans. Pulsans tamen in anteriora extra Cor immediate pulmonis sūbstātiam ingreditur/ne propter eius motum(quia subtilis est) soluatur: Non pulsans uero uena/quia bitunicalis est & ualida/nō immediate pulmonem ingreditur/sed circūdans prius tracheam in posteriora tendens pulmonem etiam intrat.

¶ In hoc solo uiscere non sine causa pulsans uena cum non pulsante substātiā & cōtentū cōmutauit. Nō pulsans.n.uena arteria lis dicta:in aliis mēbris simplex/i pulmone bitunicalis est.primo ne rūpatur/pp eius cōtinuū motum/secūdo ut etiā sanguinem subtilem cōtineat/pulmonis carnem & etiā tracheā cibantem:

¶ Pulsans uero uena arteria uenalis dicta simplicis est tunicę/in motu agilis/ut breui spacio dilatationi & cōstrictioni seruiat/hęc aerē ad cor ducit & educit/in ista ē etiā spirituosus sanguis: ut aliquibus placet/etiā pulmonē nutriēs/magis tū cū uitalitās:sui rami uniūtur/seu coastomātur cū ramis tracheę:p quos pulmo cordi aerē dat/cor uero nō ingratū uitā ei & nutritionē donat.

¶ Huius uenę rami adeo angusti sunt:ut per eos nō penetret ad tracheā sanguis: Et ideo aeri sunt ꝑuii/& sanguini inuii/qui si notabiliter aperiātur/ab eis ad tracheam fluit sanguis:& fortenut

aliquibus placet/ a ramis nõ pulsantis uene/etiã in tracheã fluit sanguis/quo fit sanguinis sputum/ absq pectoris uenarum solutione: Vena tamen pulsans ad hoc magis apta est.

¶ Vnũquodq predictorũ uasorũ/ in primo pulmonis ingressu in quinq diuiditur ramos per omnes eius partes semper minuẽdo: & ramos multiplicãdo: duo sunt ĩ sinistris: & tres a dextris/quorũ minor ceteris/ad paruũ lobum, in dextro magis dorso hetẽtem uadit/qui ut supra diximus/stragulũ est ascendẽti chili.

¶ Pulmõis figura ẽ bubalinẽ ungui similis: Numero aliq putant q sint duo membra ĩ unum unita: taliter q apparet unus pulmo cum quinq lobis: similes ĩ duas diuisus partes: ut lesa una: altera firma maneat: ĩ posteriori longior est q̃ ante/septi trãsuersi sequẽs situm: Numero est unus/ipsius quãtitas/situs: & colligantia patent: Sua complexio ẽ calida/ex parte sui contenti & loci: accidẽtaliter tamen propter flegmata in eo existentia ponit̃ frigida: sua iuuamenta sunt preparatorie & latorie seruire cordi: seruit etiam anhelitui & uoci/pariter & loquele: & suus paruus lobus famulatur ascendenti chili. Passiones omnium modorum patitur.

¶ De Anatomia aliquarũ partiũ colli: & uenarũ pulsantiũ & quietarũ ab hepate et a corde ascendẽtiũ usq ad caput & manus inclusiue.

Ifis p̃dictis in partiali sectione primo occurreret trachea & epiglottis & etiã gula. Hec tamẽ de p̃senti nõ possunt bene uideri nisi preponat̃ aliquarũ colli et faciei partium anatomia: quibus uisis de predictis fiet sermo. Expedito igit̃ pulmone: ipsius aliquã supremã partẽ carneam pro uidẽdo troncho trachee: arterie reliquũ deponendo serua/excepto quinto ipsius lobo/qui dorso heret. Serua etiã certã glãdulã sibi propinquam: q̃ mor̃ et tim ã uocat̃: ut super his uideatur situs chilis et arterie ascendentis: qbus hec duo mẽbra sunt stragulũ. Cor etiã: et ipsius capsulã/ac pãniculũ mediastinũ: et uentriculũ simul ac septũ trãsuersum seruabis in locis suis propter alia de eis inuestiganda.

¶ Ifis seruatis melioris ordinis gratia primo de collo sermonem aggredior: et dico collum esse mẽbrũ organicũ nobile et ualde necessariũ homini pp̃ mẽbra in eo p̃teta/quod teste Aristo. 3. de

Colli quid & propter quid.

partibus cap.3.est factũ pp tracheã pulmoni seruiẽtẽ & pp gulã.
℄ Sed Gal.9.de iuuam cap.1.dicit q est principaliter pp pulmo/nẽ:quoniã carẽtia collo carent pulmone:ut pisces/subdit tamen q collũ est uia illorũ mẽbrorũ q descẽdunt ex supiori ad inferius: & illorũ quę ascendunt ex inferiori ad superius:quę descẽdũt sunt nerui/gula/aliqui musculi & nuca: Ascẽdẽtia uero sunt uenę pulsantes et quietę:& nuca cõtinetur a sphondylis:ut sit tutta a nocumẽtis ex trinsecis:& illud uacuũ quod est iter partes uenarũ & arteriarũ implet p gladulas ibidẽ existẽtes:& oia ista custodiũtur a cooptoriis et ligamẽtis:deinde oia tegũtur cute:& illud quod cõponitur ex oibus istis est collũ/quod ẽ positũ propter cãnam pulmonis/per quã fit uox & anhelitus/collũ etiã i aliquibus animalibus est loco manus/quia capiunt cibum ex terra adiuuãte collo propter longitudinẽ suorũ pedũ. Huiusmodi uero collum principaliter nõ est nisi propter cãnam pulmonis:& ipso mediã/te ad brachia & ad palmas & ad diaphragma & ad alia membra duce nuca tendunt nerui/& ideo propter originem neruorũ fuerũt positi sphõdyli inter pectus & caput/ex qbus cõponit collũ: hęc Gal.qui tamen nõ dicit an trachea ascẽdat uel descendat: & quãuis dicat gulã descẽdere forte quod etiã ipsa ascẽdit/nec suus descẽsus põt probari magis quã ascẽsus:neq; tracheę:quia manifestũ nõ habet ortũ/sicut uenę & arterię:& sicut nerui.

℄ Dicamus igitur collũ de presenti summi pro illa parte/super qua substinetur & uertitur caput/q seruit uẽtri supmo/medio:& etiam inferiori mediãtibus neruis a cerebro & a nuca descẽdentibus:cuius situs est ante a furculis supioribus pectoris:& ; ossetius a supremo sphõdyli costarũ:& a lateribus ab humeris; pta usq; ad os capitis:basilare dictum:& cõmuniter pars ipsius posterior ceruix dicitur:de qua alibi fiet sermo. Anterior uero uocatur collum:& ab aliquibus Guttur: & quia hoc mẽbrũ est principaliter propter tracheã/ipsa erit nobilior harũ partiũ: propter cuius nobilitatẽ anatomia colli est secũ ponẽda:& quia tracha ẽ pars pul/monis:q est de principalioribus partibus uẽtris medii antedicti: Ideo anatomia colli de psenti uenit cũ anatomiã uẽtris medii. Trachea.
℄ Hęc pars trachea noiata a multis dicit Guttur/& farynga:licet farynge/secũdũ aliquos sint uenę quę itumescũt in magnis uoci bus:& istę uenę a Celso granges & fragitides dicũtur:& ab aliqui Guttur. Farynga. Granges. Fragitides.

Sfragitides. Gudes. Apopletice. Somni. Pesiles. Spermatice. Iuuenilis. Iugulares. Organice. Sagorides. Carotides.

bus sfragitides:et iste uene apud arabes uocatur guidez:et apopletice: et somni:et ab aliquibus pesiles/et spermatice/et iuuenilles/et iugulares/et organice:et a Gal. in libris de utilitate partiũ uocãtur sagorides qa sunt iuxta uiã cibi:et ab aliqbus carotides si ue somni. Celsus tñ solas arterias ibidẽ existẽtes uocat carotidas a caros dicte/φ ē somnus/qa ut plurimũ secũdũ aliquos ĩ ramis istarũ arteriarũ fit oppilatio causans somnũ et etiã apoplexiã.

¶ Et istarũ uenarũ/utrinq̃ est una imediate sub cute/que cõmuniter dicitur guidez manifesta:utrinq̃ etiã infra aliquos musculos notabiles colli:est una uena que dicitur guidez occulta et profunda: que arterie carotide est socia.

¶ Istis arteriis et uenis profundis utrinq̃ associatur unus neruus notabilis magnitudinis/qui dicitur descẽdens/a quibus utrinq̃ oriũtur reuersiui/de quibus omnibus parum infra fiet sermo.

Iugulum. Gula. Clauis. Clidas. Clidia.

¶ Pars etiã anterior colli ab aliquibus dicit iugulũ:et ab aliquibus gula/licet male/quia gula est uia cibõrũ et potuũ:et iugulũ est ea pars/que est imediate supra furculas supiores pectoris:Aliqui tñ uocãt furculas pdictas iugulũ/et clauẽ/et clidas/et clidia: harũ furcularum extremitas uersus spatulas dicitur Epomis:altera uero pars uersus medium pectoris uocatur parassagis.

¶ Notatis pdictis/occurreret post cutem anatomia musculoꝝ mouentiũ collũ & caput/sed nõ possumus ipsoꝝ habere inuestigationẽ integrã/nisi destruat istoꝝ neruoꝝ uenaꝝ ac pdictarũ arteriaꝝ anatomia.Ideo super his ponaꝫ silentiũ:remittẽdo legẽtes ad Gal.ad Auic.& ad alios auctores. Hi.n.musculi sũt multi numero & diuersimode locati:& ideo essent cum diligẽtia uidendi ad inuestigationẽ quoꝝ ipsis solis esset uacandũ:quia cũ difficultate anatomizãtur:& pp hoc Gal.xii.de util.partiũ.c.viii.ubi loquit de istis musculis/dicebat. Preexercitati cõgruit diligẽter eũ/qui studet certitudinaliter assequi ea que hic dicũtur.Dicit ẽt ibidẽ/φ solus sermo nõ sufficit ĩ anatomia/sed requirit tactus & uisus.Et ideo ad pdictos auctores sit refugiũ/quia soli collo & capiti esset uacãdũ/in quibus sunt musculi multi/tam circa sphondylos quã alibi/qui in cõmuni anatomia uideri nõ possunt.

¶ Capiti.n.mediante collo cũ suis ossibus & musculis sunt multi motus/quoꝝ aliqui teste Auic.prima ptim sunt proprii capitis & aliqui cões ipsi & quinq̃ sphondylis colli/per quos est motus

cõpositus ex declinatione capitis & colli simul / & isti motus aut curuát anterius/aut posterius/aut a dextris/aut a sinistris : & iter ipsos est motus cõuersionis seu circũductionis:& isti musculi sunt multi / quoniam multiformis est eorum positio : & magni quia magnos & fere continuos habent motus : & ideo Gal.ubi supra dicebat ipsos undiq; circũdare caput/quod mouent ad quãcũq; partem uolueris illud declinare: De numero ipsorum est discordia inter Auic.& aliquos sibi socios contrariantes.

¶ Relicta igitur ipsorũ partiali inuestigatione/cutem a lateribus colli scinde/denudando laterales & anteriores musculos/supra quos imediate sub cute notabis uená guidez manifestá: quá seruasti illesam/seca deinde illos musculos magnos ab auribus descendentes oblique usq; ad furculas superiores uersus mediũ pectoris/sub quibus utrinq; est una glãdula interdũ maior uni q̃ alteri:ad formã quasi amigdalę:quę est replens loca uacua ibidem inter uenas & artarias iuxta inferiorẽ partem epiglottidis existẽtia.Et ideo ęquatrix partiũ colli dicitur:quas etiã humectat in necessitatibus:Notabis etiã sub istis glãdulis utrinq; unam uenam guidez notabilẽ:& pariter unã arteriã sibi sociã/quę dicitur occultę/& apopleticę/quarũ noia multa superius dicta sunt.

¶ Iuxta prędictas arterias & uenas notabis etiã utrinq; unũ neruũ/pluribus uillis cõpositũ:hi nerui uocant descẽdẽtes:& ab his oriũtur nerui reuersiui/de qbus infra fiet inuestigatio pulchra. Nerui descendentes.

¶ Istos neruos/& ramos arterię pdictę:& utrãq; uenã ; occultã.s. & manifestam / serua usq;quo uidisti uenas & arterias a corde & ab hepate ascẽdentes usq; ad istũ locũ:ad quas uidendas operator circa regionẽ gibbi hepatis iterum reuertatur:& ibidem notabit magnum truncum uenę chilis ascendentis/quę in suo ascẽsu primo perforat septũ transuersum : & ibidem utrinq; plures emittit uenulas/quarũ duę/septũ trãsuersum cibant/alię uero/costas inferiores:& membra sibi uicina nutriunt. De venis & arterijs ascendentibus.

¶ Eius uero pergrandis ramus ascendens usq; ad cor unde quaq; solutus/sine arteria sibi socia tendit:& per istum ramum: hepatis gibba pars euentatur:& forte uiuificatur.

¶ Hic ramus tripartit/unus quorũ aliis satis minor / circa cordis radices igredit:& p substãtiã ipsius dissemināt:& ipsam nutrit. Vena nutriens cor.

Chilis vena i Cor. ¶ Alter aliis maior/domicilio cordis dextro unitur & ei copiosissime sanguinem affert.

Uena Arterialis. ¶ Ab isto ramo secundum aliquos illa uena/ quę pulmonem nutrit dicta arterialis trahit ortum: de his tamen uenis aliqua diximus in cordis sectione.

Mborum. Timum. ¶ Tertius ramus ex predictis q etiã insignis est/a cordis regione etiã supra ascendit / sub quo est certa caro glãdosa dicta morũ & timũ:& hęc simul cũ quinto pulmonis lobo:qui dorso hęret ut supra diximus est culcitra predicto ramo ascẽdenti usq ad sũpmã pectoris furculã /ubi in duos hęc uena partit ramos:a dextris & a sinistris trãsuerse uersus spatulas tendẽtes. Isto etiam modo magna arteria dicta Aorta ascẽdens/tendit trãsuersaliter uersus spatulas: & ut melius uideas istas uenas & arterias depone furculas superiores: Caute tamen ne membra sibi uicina soluas.

¶ Istis expeditis/pdictas uenas & arterias uidere debes:notando primo:q harũ quilibet in duos ptit ramos/ unus quorũ tã uenę q arterię utriq p collũ uersus caput ascẽdit / a quibus oriuntur oẽs uenę colli guidez dictę:quas seruabis postea melius uidendas.

¶ Alter Ramus etiã utrinq in quinq diuidit partes/ unus eorũ nutrit supiores costas:&unus spatulaę locũ:& un⁹ musculos sub mentos colli/& unus penetrat in sphondylis colli supioribus/& inde ad caput trãsit:& istos pcomitãtur rami pulsantis uenę.

¶ Alter ramus oibus pdictis quinq maior ad ascellã tẽdit: & hic in quatuor partit ramos:eoq unus in musculis supra pectus locatis qui spatulas mouent spargit / & unus ingredit in carne laxa: & i cetris pãniculis ascellarũ/& unus trãsit a sũpmo pectoris circa

Uene nutrientes mamillas & portantes materiã lactis mamillas descendẽdo uersus abdomen:& hic secũdũ aliquos nutrit ipsas:& pro pte eis portat materiã lactis:& hic i abdomine copulat(ut alibi diximus)cum uena ascẽdente ab inguinibus & a matrice ad mamillas & de isto ramo Gal. xiiii. de util. c. viii. loq̃t: dicẽs q a thorace tẽdũt uenę ad hypochondria & ad totũ epigastrũ & copulãtur uenis/quę ab iferioribus feruntur ad matricẽ colligatiã habẽtes:ut qñ in matricibus augeť aĩal: illi irrigent nutrimẽtũ quo nato rursus mamillas īflant / qua propter nõ ptingit mẽstrua fieri bene & lactare simul.

¶ Alter uero ramus predictis maior in tres utrinq partit ramos: unus tẽdit ad musculos qui sunt in spatulis:& unus ad musculos

ascellaꝶ: alter uero ꝑdictis maior tēdit ꝑ partē domesticā uersus Ascelaris.
adiutoriū: & hinc ad paruā manū uadit/hic ramus uocaẗ ascella Basilica.
ris/& basilica/q phlebotomatus ī pectoris morbis cōfert ꝑꝑ suā Uena hepat.
colligātiā propinq̄ ad uetas costas & ad totū pectus: hęc etiā ue
na dicit a uulgarib⁹: uena hepatis/qa ē ipsi ꝓpinqor q̄ cephalica.
¶ Ex primis uero ramis/quos dixi te seruare/a q̄bus fiūt guidez: Guidez manifesta & occulta.
utrinq; unus ascēdit: & anteq̄ multū ascendāt/in duas utrinq; di
uidūtur ꝑtes: una eaꝶ uocaẗ guidez manifesta: qa est ꝑtope cu/
tim uideri apta de facili/q̄ ī uitio itumescit ī forti uoce/altera ue/
ro qa ē īfra aliquos musculos/uocaẗ guidez ꝓfunda & submersa.
¶ Et guidez quidem manifesta illico cū supra furculā ascendit:
utrinq; diuidiẗ in duas partes/quaꝶ una ascendit/alia uero circa
furculā inuoluiẗ/a qua plurimi rami enascūtur/ꝑtes sibi uicinas
nutrientes/& istoꝶ ramoꝶ aliqui iterū ascendūt: & cū ꝑdicto pri
mo ramo guidez manifeste iterū uniūtur/sed anteq̄ uniāẗ: unus
ramus notabilis ab spatulā tendit: & per exterius sub cute adiuto Spatularis.
rii/usq; ad paruā manū terminaẗ: & hęc spatularis/humeralis: & Humeralis.
cephalica uocatur/quia a capite ducit ꝑpter colligantiā proxi Cephalica.
mam/quam habet cū sua guidez/quę caput nutrit: de ista tamē
uena cephalica: & etiā de basilica: & de arteria sibi socia/dicetur
latius in anatomia particulari magnę & paruę manus.
¶ Et guidez manifesta ꝑdicta utrinq; notabilis est īmediate sub Iuuamenta guidez manifestae.
cute/supra musculos colli/q̄ cū suis ramis nutrit mādibulā supio
tē: & īferiotē: & liguā/& caput ꝑ exterius circa aures ascēdēdo.
¶ Et aliqui uolūt ꝙ isti rami guidez manifestę q sunt circa aures Notā de venis spermaticis ab Hippo.
nominentur uenę spermaticę/quia dicūt ab ipsis uenire sperma
a cerebro/& isti sunt moti a dictis Hipp. ī libello de aere & aqua:
qui dicebat: quibuscūq; uenę post auriculas scidūẗ: ipi ultra pror
sus ab omni generatiōe orbātur/sunt tamen aliqui/qui putāt ta
les uenas eē ex ramis guidez ꝓfundę/q nutriūt musculos inter
primū & secundū sphondylū colli existentes/& aliqui/qui diciẗ
Hipp. itelligere ꝑ uenas/ipsas arterias/quia sunt magis aptę ad
bonū spma q̄ uenę/ibidē tñ Hip. dicit spma etiā uenire a toto: &
Auic. xx. tertii cap. iii. dicit quod Gal. nesciuit an incisio harū ue/
narū faciat ī currere sterilitatē an nō: dicit tñ mihi uero uidetur ꝙ
nō opportet ut sit spma ex cerebro solo/quāuis eius somētū sit
ex cerebro/ꝑ bonā tñ anatomiā uasoꝶ spmaticoꝶ eliciẗ q̄d harū

uenarũ post aures incisio nõ facit steriles pp spma per ipsas descẽdens:possunt tñ istę uenę icisę debilitare cerebrũ taliter ꝙ debite nõ trãsmittat spũm animale pro cõceptione:& hoc magis possunt facere guidez profundę ꝙ manifestę/& Arterię magis hoc possunt ꝙ uenę/qꝛ sunt spiritus afferẽtes/utrũq tñ est possibile.

Iuuamenta Guidez profundae.

¶ Guidez uero profunda utrinq iuxta meri siue gulã ascẽdit infra musculos predictos/quos secasti:& in suo ascẽsu emittit ramos Gulam & musculos farynges nutrientes. Nutriũt etiã musculos existẽtes inter primũ & secũdum sphõdylũ colli:a qbus oritur secundũ aliquos uenę spmaticę ab Hipp. recitatę/ꝙ sunt post aures/de qbus adhuc sub iudice lis est. Nutriũt etiã picraneũ:ipm ascẽdẽdo ab imo usq ad summũ capitis:& ibi pforãdo craneũ/descẽdũt i durã & piã matrẽ.eis portãdo aliqd nutrimẽtũ.

¶ Ex pdicta etiã uena profunda orit ramus unus utrinq os basilare pforans in directo comissurę lambdę:& substentatus a dura matre ascendit usq ad capitis sũmũ:& ab isto ibidẽ multi exeunt rami per poros cranei:qui etiã nutriũt picraneũ/ex pdictis tamẽ ramis ascẽdentibus intra craneũ cum dura matre maior pars trãsit in piã matrẽ:Cũ quibus etiã trãseũt aliqui rami guidez manifestę pdictę a sumitate capitis ab extra ad intra craneũ penetrantes:& ab hinc trãseunt in substantiã cerebri & ipsam nutriunt.

Torcular. Platea. Fouea. Palmentũ. Lacuna.

¶ Ex pdictis etiam ramis aliqui in directo cõmissurę sagittalis & lambdę igrediũtur durã matrẽ ibidẽ duplicatã:& hic locus ẽ tãq torcular/a quo ex pdictis uenis exprimit sanguis in certũ locum amplũ ibi prope uersus exterius existẽtẽ:qui platea:fouea:palmẽtum & lacuna dicit/circa quã plateã:sunt certę uenę sanguinem in ipsam expressũ sugentes/ꝙ cerebri centrũ ex eodẽ nutriũt:& istę uenę oẽs itra craneũ simul cum arteriis sunt illę:ex quibus fit rete dictum secũdinũ:quod aliter uocatur pia mater.

Arteriae carotides & suus ascensus.

¶ Arterię uero pdictę carorides nũcupatę in collo existẽtes prope uenas guidez pfundas & neruos descẽdẽtes:utrinq a lateribus colli ascendendo/cũ aliqbus ramis ante & etiã retro dispersę tendũt:& ad linguã/& ad mãdibulas supiores & iferiores:et in tota facie:et in occiptio:et aliquę notabiles circa autes in tẽporibus:cũ suis ramis ad cacumen capitis tẽdũt:et aliquę etiã ad musculos tendẽtes circa iuncturã cõmunẽ collo et capiti disseminantur/ubi est magnũ foramen/a quo exit spinalis medulla;ab istis

forte ramis Hipp. dicebat spma descẽdere a cerebro/qa antiqui uocabãt etiam arterias uenas:et ideo dicebat Auic.xx.tertii:has uenas cõtinuari nuche:ut nõ elõgẽtur a cerebro:in qbus est san/guis leuis lacteus/q primo uadit ad renes:deide postea ad uenas ad testiculos tendẽtes:et harũ arteriarum unus notabilis ramus utrinq; pforat os basilare uersus anterius/et unitur pię matri ul/tāndo cerebrum:et portando spiritum ad uentriculos ipsius.

¶Ex isto ramo utrinq; ascenso immediate supra hoc os basilare secũdũ medicinę cardines fit rete mirabile:quod est secũdũ ipos notabilis magnitudinis.s.quod est ante retro:et a lateribus. De Rete mirabili.

¶Et predictę uenę Cerebrũ nutrientes in suo ascẽsu debent su/stentari ab aliquo corpore solido/sicut est picraneũ/et dura ma/ter quia per se nõ possent ascẽdere/pp ipsarũ simplicẽ et mollem tunicã:et sanguis in eis est magis aptus descẽdere q̃ ascẽdere/qa grauis est. Arterię uero nõ appodiant alicui corpori solido/sed p se stãtes ascẽdũt ad intra craneũ/qa bitunicales sunt et durę.

¶Et nõ fuit necesse eas ascẽdere:et postea uertere sua capita ise/rius sicut uenę/qa suus sanguis leuis est:et ascẽsui aptus magis q̃ (descẽsui.

¶Istarũ tñ uenarũ et etiã arteriarũ aliquarũ ramos me/lius uidebis in Anatomia mẽbrorum subsequentium.

¶Venarũ substãtia & arteriarũ alibi dicta est. Sua cõplexio ex earũ cõpositione iudicatur/figura sua ẽ nota:colligatur toti cor/pori:sua magnitudo ẽ etiã nota/sunt maiores i uno corpore q̃ in alio. Situs tñ multarũ earũ sepe uariat:et ideo ut alibi diximus au thores de ipsis uidẽt discordes:Numero sũt iperceptibiles:qa mul tę earũ occultę sunt:Sua iuuamẽta sunt cibare oĩa mẽbra. passiões et omniũ modorũ patiũt. Sepe tñ ipis accidit coartatoria oppila/tio a plectoria rectius plethora sang. cãra/q si fiat i ramis uenarũ guidez:semp seq̃ somni pfũditas:apoplexia:et suffocatio extre/

¶Ista uena guidez iterdũ phlebotomat:Raro tñ i regio (ma. ne et etate nostra/sua incisio cõfert leprę nõ cõfirmatę:et in forti squinãtia/in acuto asmate:in cõstrictiõe anhelitus:in raucedine uocis ex superabũdãti sang.i pulmonis apostemate euacuatiõis et diuersiõis gratia pro antecedẽte cã in principio et augumẽto:hec tñ icisio uenarũ guidez est fiẽda a docta manu/cũ phlebotomo habẽte aliq̃d obstaculũ ppe cuspidẽ/ne pfundẽt oĩa latera uenę: qa hę uenę sũt labẽtes i tactu earũ/qa nõ sunt anexę carni sicut Iuuamenta phlebotomię Guidez.

alię multę:tñ et pp glãdulas molles & lubricas sub eis existentes: tñ et ne phlebotomus pūgat neruū uel alia mēbra ibidē locata:

Modus phlebotomandi guadeʒ.

¶ Modus aūt phlebotomādi has uenas talis est.s.patiētis primo stringat uēter īferior iter ilia & hypochondria cū zona decēter stringēte:teneat etiā os suū clausum in expellēdo aerē a pectore: deinde patiēs declinet caput ad partē cōtrariā ptis phlebotomā dę/quia sic faciēdo ītumescit uena:ut corda extēsa:& cū īstrumē/to apto tenēdo uenā firmā cū manu uel alio ingenio debet pso rari uena in loco eminētiori:Authores laudāt sectionē talē fieri debere secūdū latū:ego tñ facerē secūdū obliquū/& q̃titas san/guinis non sit supflua/neq; fiat secūdatio:Et opator habeat secū pulueres sanguinis cōstrictiuos/sicut bolū armenū:sanguinē dra conis:pilos leporis/mumiā/alias pissalphalthos: nō carnē huma nā sicā qua utūtur moderniores/cortices thuris/aloes & similia: & inter omnia habeat uitreolū seu colcotar/fuligo etiam lauda/tur & fabę cōbustę & charta/et coria cōbusta & his similia/super posito semper oui albumine bene cōtuso/ & sup oīa decenti liga tura: & patiente iacente capite eleuato /per octo dies cum leui somno & decenti dieta/ pro ut uidebit Medico legitimo.

¶ De Anatomia Neruoꝝ descēdētiū & reuersiuoꝝ.

Expedita anatomia uenarū ascendētiū ab hepate supra: in qua etiā multa dicta sunt de arteriis ascendētibus: ad neruos descendētes a quibus oriūtur reuersiui redeo:& dico/ ꝙ in partibus lateralibus colli parū sub auribus/ inter seu sub aliquibus musculis:sunt uenę & arterię notabiles: ut supra pa tuit/ quibus utrinq; hęret unus notabilis neruus descendens uo catus. Hos neruos antiqui uocabāt apopleticos & male/qa nō cognoscebāt ipsoꝝ opationes :teste Gal.in libro de uoce & anhe litu:& hi nerui a sexto pari neruoꝝ cerebri principaliter & etiam a tertio oriūtur:& descendunt perpendiculariter / quia taliter de bent mouere membra.

Nerui apoplectici licet male.

Nerui descendentes.

¶ Hi nerui sunt cōpositi ex multis ramis/ quorū aliqui teste Gal. descēdendo disseminātur ad cor/ad eius capsulā/ad mediastinū: & etiā ad pectus in radicibus costarū:& quidā satis notabiles/ad os uētriculi:& ad diaphragma.& aliqui minores ad hepar/ad sple nē/ad renes:& ad alia mēbra sensibilia uentriū inferiorū/ad quę etiā uadunt aliqui nerui oblique descendentes a nucha & ab istis

neruis descendētibus aliqui notabiles rami superius iterū resle/ctūtur/qui Reuersiui & Retro redeūtes uocātur/qui côiter dīr nerui uocis: & tendunt uersus epiglottim se alligādo certis mu/sculis ipsius/quorū capita sunt ad inferiora corporis sita. Nerui reuersiui sunt uocis.

¶ De pdictis etiā neruis descēdentibus: exceptis istis reuersiuis: aliqui rami descēdēdo uadūt etiā ad aliquos epiglottis muscu/los:quorū capita sunt uersus supius uersa:& reuersiui ut aliquibus placet cū suis musculis claudūt carthaginē cymbalarē & Glotti dā:sed musculi neruorū descendentiū mouēt alias carthilagines & etiā cymbalarē apiunt. A septimo etiā pati & a nuca ueniunt nerui ad musculos epiglottis:teste Gal.qui oblique eā mouent. Cymbalaris. Glotida. A septimo pari ueniūt nerui ad epiglottim.

¶ Isti nerui sunt duo/unus dexter/al ter sinister/sunt tamē ī plu/res uillos seu ramos diuisi:ut patet pp mēbra multa.ad q̄ uadūt. Sua quātitas & color patet/sua complexio & substātia est qualis aliorū neruorū. Reuersiui tamē sunt sicciores & duriores/qa hīt sufferre notabiles & quasi cōtinuos motus/maxime qñ claudūt epiglottim/ad quā clausurā requirit fortior motus q̄ ad aptionē eius/quia plures sunt musculi apiētes q̄ claudētes ipsam: motus etiā cordis/pulmōis & pectoris aperit ipsam:& ideo ut tales ner uisint fortes/natura elōgauit eos a cerebro humido/a quo quā to plus distāt/tāto sunt sicciores: & tranſeūt prope cor circa arte riā/ubi forte pp ipsius calorē acquirūt siccitatē & duritiē:& sunt reflexi ad supius:ut trahendo inferius claudāt epyglottim/q̄ qñ relaxātur adiuuātibus aliis multis musculis aperit epyglottis.

¶ Situs ipsorū est a lateribus colli descēdēdo ad pdicta mēbra: Sed nerui qui uocātur Reuersiui/in parte sinistra īcipiūt reuerti ad superius/cū obuiant magnę arterię Aortę in loco parū supra cor/ubi primo talis Arteria bifurcat:& incipit reflecti per pectus ad mēbra inferiora/circa quē magnū ramū descendentē fit mo/tus attractiōis & relaxationis taliū neruorū:& ista bifurcatio arte rię ē istis neruis sicut Rota/super qua cū corda haurit aqua a pu teo:& hic locus tam a sinistris q̄ a dextris/circa quē mouētur seu cui inherent in suo motu tales nerui reuersiui/a Gale. uocatur Dyablū/& Flexor. Vocat etiā ab aliquibus Girgilus & Bachā: & Gal.vii.de iuuam.cap.ii.assimilat istā neruorū reuersionē illis: qui cū equis in cāpo reuertūtur ad uiam a qua uenerūt ptius: & dicit q̄ est quasi reuersio rei supra Rotā paruā:&.vii.de utilitate Rota. Dyablum. Flexor. Girgilus. Bacham.

cap.xiiii. dicit/ q̃ ipse primus omniũ inuenit istos neruos taliter sitos: & suos musculos capita eorũ ad inferiora habentes.

Nota cõtra Aristo. ¶ Inquit etiã q̃ reuersio istorũ neruorũ mõstrat neruos oriri a cerebro & nõ a corde:ut putabat Aristo. quia si neruí oriretur a corde: isti reuersiui venirent ab ipso & nõ a cerebro:ut sensui patet.

¶ Et istis neruis reuersiuis partis dextrę / natura fecit etiã Girgilũ seu Rotã illam quã fecit in parte sinistra/ de uno satis notabili ramo arterię ascendẽtis obliquatę uersus assellã dextrã/ circa furculã pectoris superiorem dextrę partis/ quę Arteria uadit ad brachium dextrũ/ cui ramo adiunxit alias pelliculas ibidem existentes/ ut sit fortis/ quia hic Ramus nõ est ęque magnus / sicut est ille/ circa quẽ reflectũtur nerui reuersiui sinistri lateris antedicti.

¶ Et sub isto ramo dextrę partis a pelliculis prędictis fortificato: ascendũt per collũ nerui Reuersiui dextri: & tam dextri q̃ sinistri: ascendendo implantantur cum pluribus ramis ad musculos epiglottis: ut sensui patet / quibus mediãtibus uoluntarie mouet Epiglottim seu Laryngam/ sicut equitans mediante freno & habenis: quando uult/ mouet equum.

¶ Iuuamẽta neruorũ prędictorũ descendẽtiũ / sunt dare sensum: & secundũ aliquos aliquem motũ mẽbris/ ad quę uadunt in suo descensu/ de qbus supradictũ est/ & iuuamẽta Reuersiuorũ sunt

Nerui vocis. pro danda uoce / ideo uocantur nerui uocis. Passiones omnium modorũ patiũtur tam descendentes q̃ Reuersiui: & si ipsorũ cõplexio notabiliter muteturtut interdũ cõtingit in eorũ detectiõe gratia ulceris: maxime descendẽtiũ: & forte Reuersiuorũ amittitur uox & alię suę operationes: si nõ ab latę: saltem diminutę: & si soli Reuersiui incidantur integre utrinq̃: amittitur uox & loquela: si uero i uno latere solo: medietas harũ operationũ leditur: sed si incidãtur descendentes/ quorũ Reuersiui sunt partes secũdũ aliquos ledentur illę quinq̃ opationes: de quibus meminit Gal. 4. interiorũ cap. xvi. s. exitus aeris a pectore cũ anhelitu: & flamẽ sine ictu seu strepitu: & flamen cũ strepitu: & uox: & loquela. Volunt tamen aliqui: q̃ ad incisionem descendentiũ amittatur sola uox & flamen cũ ictu. De istis tñ neruis uide cõmẽtaria nostra.

¶ His uisis/ dimitte neruos Reuersiuos in loco suo in collo: ut p ipsos melius uideas musculos epiglottis: qbus alligãtur. Dimitte etiã Vẽtriculi partẽ superiorẽ: & totã gulã siue meri: & partẽ illã

pulmonis supiorē / quā seruasti pro trachea uidēda. Dimitte etiā talē partē uenarū & arteriarū ad brachia & ad caput tendentiū: ut ipsā possis loco suo uidere anatomiā. Cor uero & alia mēbra inferioris & medii uentris / q̄ prius fuere uisa & seruata pro uenis: arteriis & neruis antedictis uidēdis: abiicias: & anteq̄ ulterius procedat in p̄senti ordine anatomię sunt aliqua dicēda de facie: & de aliqbus ptibus eius: deinde ad epiglottim & ad gulā deueniēdū.

ℂ De Facie.

Facies a Romanis / a Gręcis Prosopon dicta / quę est soli homini / est pars āterior capitis oibus nota. Hęc pars ue / niret magis anatomizāda cū uētre supmo quā cū me / dio / sed per accidens de ipsa in p̄sentiarū fit sermo: quia in cōi anatomia gula & Gutur nō possunt inuestigari: nisi prius de partibus aliquibus faciei fiat mētio: & dicit facias quasi faciens homi nē. Per ipsam. n. fit uniuscuiusq̄ psonę cognitio: & distinctio. Facies. Prosopon. Facies vnde.

ℂ Hęc pars facies dicta uocatur etiā Vultus a uoluēdo: & a uolendo dictus / quia per ipsam cognoscūtur animi affectus: in quibus ipsius mutatur color / uel propter uerecūdiā / uel pp̄ter aliquod crimen cōmissum: uel pp timorē / uel ęgritudinē. Sunt tamen aliqui: quibus Vultus raro mutatur: & hi appellātur uultuosi. Uultus vnde dicatur. Uultuosi.

ℂ Mutatur etiā Vultus de ętate in ętatē: & differt facies a Vultu in hoc: q̄ facies stat semper eadem: & uultus mutatur: licet pro ętate facies mutet colorē: & quātitatem: & notitia faciei multum cōsideratur a physionomo. Cōsideratur etiā a medico: ut primo prognosticorū: in primis ęgri faciē cōsiderabis. Iuuat. n. in cognoscendis multis morbis / sicut lepram / peripleumonia / ictericiā / cacesiā alias cachexiam / & tempus menstruorū in fœmina. In ipsa etiā cognoscūtur simulātes ęgritudinem / sed nō semper. Facies iuuat in prognosti cando.

ℂ Eius situs ē anteriori parte capitis capillatę subiectus. Sua substātia est ex cute rariore & leniore quacūq̄ alia cute corporis / ua porū a toto ad ipsam ascēdētium & decoris gratia / sub ipsa cute sunt multi musculi / & uenę pulsantes / & quietę / neruī / pāniculi: ligamēta / carthilagines & ossa: Numero ē unū mēbrū orgaicū.

ℂ Numerus partiū ipsius ē Frons / Tēpora / Aures / Supcilia / Intercilium: Nasus / Oculi / Palpebrę / Cilia / Malę / Maxille / siue Mādibulę / q̄ in p̄senti sunt synonyma / Os / & Bucca / Labia / Gelasini / Mystax / Lacuna sub naso: & Mētū cū sua Lacuna. Sua quāti

tas/sua figura/& colligatia patent:sua cõplexio est qualis cõplexio partiũ ipsius: iuuamenta sua sunt etiã ab ipsius partibus sumenda. Passiones omnium modorum patitur.

De Frõte:& aliis faciei partibus/exceptis Naso/Oculis/Palpebris/Ciliis/& Ote cũ suis partibus.

Frõs & vnde dicatur. Frons est tota ea pars media suprema faciei pilis nuda: que est supra oculos: ab aliquibus tñ dicit̃ oculos esse in frõte:& ideo teste Varrone dicit̃ frons a foratu oculorũ.

Rugę i frõte. Sub cute frõtis est unus musculus dilatatus uillos suos habẽs secũdũ lõgũ corporis/quibus mouet supercilia:in frõte etiã sunt rugę secũdũ ipsius latũ tẽdentes:secũdũ quarũ situm errabundi medici secãt exituras/sed male/quia tunc cadunt supercilia. Debent igitur fieri sectiones in fronte secundũ longũ corporis.

Uene i frõte. In fronte sunt uenę aliquę/quę in diuersis morbis secantur:& Sanguisugę etiã ipsis applicantur. sub musculo predicto & panniculo pericraneo est os frontis coronale dictum.

De Temporibus.

Unde dicant̃ tempora. Ad latera frontis sunt tẽpora sic dicta:quia in ipsis cognoscitur anni multorũ aialiũ. Primo.n. canescũt in homine:sed nõ semper. Cauãtur etiã diuturnitate tẽporis:in tẽporibus sunt ossa parua oblõga per trãsuersum capitis tendẽtia/quę intra se & craneũ custodiũt musculos tẽporales:hęc ossa ab Auic. ossa paris dicũt:

Ossa paris. Uene in tẽporibus. & ultra pdictos musculos in tẽporibus sunt etiã aliquę arterię et uenę insignes/quę in aliquibus morbis secantur.

De Superciliis.

Supercilia sunt omnibus nota/quorum situs est in fine frontis: congenita sunt cum homine ornatus causa/intenta a natura ut tueantur oculos a puluere descẽdente:& a pluuia & a similibus: nõ crescunt sui pili/sicut hi/qui capitis:gratia boni finis.

De Intercilis.

Interstitiũ. In confinibus frontis est certũ interstitiũ diuidens supercilia in ipsorum medio. Diuidit etiã frontem a naso:& huic parti tãq̃ ad centrum cõterminatur nasus & infima ac media pars frontis: hic

Glabella. Glabra. Glaber. Lepor nasi. Herisipella. Guta rosea. locus uocatur Glabella siue Glabra. Glaber.n. dicitur sine pillis: hic locus etiã dicitur lepor nasi. In isto loco incipit sępe herisipila uel herisipella sed rectius herisipellas: alio nomine a iunioribus uocata Gura rosea.

De Malis.

Malę sunt illę partes totundę in facie: quę etiā poma dicūtur: & sunt infra oculos a lateribus nasi: & sunt soli homini: & genę proprie uocantur. licet maior pars faciei nominetur gena/ huius partis: cutis est ratior omni alia faciei parte/ quę de facili rubet & mutat colorē suū naturalē in animi affectibus/ qui cōiter in bene complexionatis est roseus: istę Malę ornant faciem & sunt tutela ad oculos & ad nasum: & quęlibet ipsarum habet unum muscu/lum latum firmissime suę cuti unitum: qui seruiunt ipsis & labiis: ut inferius in sectione labiorum dicetur. Malae. Poma. Genae.

De Barba Gena dicta.

In facie est etiam pars barbata/ quę proprium habet nomen & uocatur gena a gennao uel genero/ quia ibi pili generātur. Hęc pars etiam ab aliquibus dicitur Mistax siue Mustax. Gena. Mistax. Mustax.

De Mento.

In inferiori parte faciei est mentū ab eminēdo dictum. Dicitur etiā anthereon. A gula.n.eminētia quo dicit morbus mētagra: Sua pars suprema incipit a radice superioris labii: & finē habet i infima faciei parte: & propter talem locū potest dici mentū. quia minimū in cunctis rebus: si nō sunt: debent esse mites. Mentum. Anthereon.

In medio menti: est certa cauitas ab aliquibus buccula & bu/cella dicta: dicitur etiam typos. Buccula. Bucella. Typos.

De Gelasinis.

A lateribus oris utrinq; in cute in aliquibus indiuiduis: & ma/xime in pueris & in fœminis est certa fossula/ quę apparet in risu: quę indicat decorem & uenustatem: & ideo uocatur talis fossula Vmbilicus ueneris & Gelassinus: uocatur autem umbilicus ue/neris: quia assimilatur concauitati repertę in foliis illius herbę: q uocatur umbilicus ueneris & cotyledon. Umbilicus veneris Gelasinus. Cotyledon.

De Lacuna sub Naso.

Sub naso i medio labii sferioris: ē certa uallecula/ quā Lactāti⁹ Firmianus pp similitudinē suę cauitatis: uocat lacunā/ ab aliqb⁹ dicta phyltron: et spheriō: et hyspia: De naso: oculis: ciliis/ palpe bris/ ore et suis ptib⁹ loco suo dicet/ ad anatomiā oris initiū sumē do. Uallecula. Lacuna. Phyltron. Spherion. Hyspia.

De Anatomia Oris & partiū eius.

T igit tracheā: epiglottis: et Gula possint inuestigari cō moderāsicut pmisimus/ ad oris et partiū ipsius sectionem Quid os & eius partes dicatur.

deuenio:& dico:q̄ os est illa pars cõcaua in facie imediate ītra la/bia existēs:p quā primo cibus:et potus:et pro pre Aer intra corpus ingrediūtur:et p quā exeūt sputamina:et uoces : et in qua fit loquela:et dicif os quasi ostiū ad pdicta ītra et extra mittēda.

Bucca. Buccae. ℂ Bucca uero seu buccę sunt illę partes in facie seu ore:quę naturaliter a spiritu possunt inflari.s. ipsa cõcauitas oris / quę spiritu a pulmone reuocato:et oppressis labiis in ore retento inflatur.

ℂ Oris partes sunt labia:dētes/gingiuę/maxillę/palatū/uuea/lingua:tonsillę:et fauces.

ℂ Ex pr̄dictis patet oris substātia:situs & figura:quātitas sua oibus nota est:Numero est unū mēbrū: Numerus ptiū ipsius dictus est. Suā colligātia sumit a ptibus suis/Et etiā sua iuuamēta. Sua ꝯplexio est q̄lis sunt suę ptes:passiões omniū modoꝝ patit.

ℂ De Labiis.

Labia. Labra. Prochilū. Prostomiō. Prostom a. Brochi. Abia quę etiā labra dicunt:aliquibus sunt grossa/ aliquibus subtilia:grossa cõmuniter arguūt ingenii ruditatem: labiorū pars prominēs prochilū noiat. Eorūdē ꝯtinuus cõgressus:ptostomion uel prostomia dicitur:& hi quibus prominent labia simul & dentes:brochi uocant:in medio labiorum est fissura:q3 proprie os appellatur.

ℂ Labioꝝ substantia est cõposita ex carne musculosa:cute & pāniculo gulę ꝯtinuo:haꝝ partiū unio est taliter cõpacta q̄ difficillime unū seperari potest ab alio:&est talisme pp grossitiem impediat suus agilis motus:q ē ad oēm positiōis differētiā:& iō ī ipsis sunt quatuor ꝓprii musculi:& duo cões ipsis & pomis faciei.

ℂ Et proptii sunt parui proportione labioꝝ/qui anteq̄ cuti uniātur sunt inuicē cõcatenati : taliter q̄ suę partes sunt insepatabiles sine ipsorū laceratiõe/quoꝝ unū par pendet sub pomis faciei oblique uersus labia/alii etiā duo pendent oblique ab inferiori mandibula uersus labia.

ℂ Et licet sint tantū quatuor musculi labiis:sunt tamen octo motus teste Gal.xi.de util.c.xvi.s. quatuor recti:& quatuor obliqui: nā quilib3 istoꝝ:dū mouetur: oblique mouet / quia situs cuiusq̄ ipsorum obliquus est:sed q̄ñ duo ex eis ęqualiter mouētur recte mouent/ sicut est in ipsorū apertione:in qua est unus motus rectus: Alter uero motus rectus in labiis est quando inuicem claududuntur seu comprimuntur.

¶ Sunt etiã duo alii motus recti in labiis: unus est quãdo ipsa extra uertũtur:& alter quãdo intra plicãtur:& isti motus fiũt a uillis rectis/quorũ quidã sunt intrinseci ad ipsos musculos labiorũ:& quidam extrinseci:& quando extrinseci tenduntur:tunc labia extra uertũtur:& quãdo intrinseci:tunc sub seu intra plicantur: & quõ motus obliqui fiãt ab unico musculo:& recti a pluribus: facile est iudicare:si in inspiciãtur clausoria unius bursę/quę quãdo simul trahuntur:recte & uniformiter aperiunt os bursę: cũ unicum ipsorum trahitur:os bursę transuersaliter mouetur.

¶ Auic. tamen quãuis dicat prędictũ situm musculorũ:nõ ponit nisi quatuor motus:sicut sunt quatuor musculi:& dicit ipsis sufficere quatuor motus. Inquit unaquęq ipsorũ pars:cũ mouetur ad suam mouet partem/cũ duo ad duas mouẽtur/ad duas dilatantur partes / adest ergo eis complementum motus ad quatuor partes/nec ullum habent motum nisi istos.

¶ Et tam Gale. Auic. loquũtur de motu proprio / qua motus cõmunis pomis & labiis sit a duobus musculis latis / qui sunt in unaquaq mandibula: & sunt lati maiores prędictis: & isti teste Gal. sunt extrorsum a malis usq ad spinam colli ad quos uadũt nerui a pectore: & a claubus.i.a furculis supiotibus pectoris/qui implãtãtur malis & labio iferiori per uillos rectos:& aliq alii uilli a claubus etiã oblique tendẽtes:& aliqui alii magis obliqui prędictis a scapulis ascendentes:apud latera labiorũ pomis implantantur:& adhuc aliqui alii a loco retro aures (quas interdũ mouent) ad istos musculos tendunt. Isti tamen musculi non cognoscuntur manifeste:quãuis multitudinẽ neruorũ habeant fere ab omnibus colli partibus. Cognoscũtur tamen:si clausis mãdibulis ad suum ultimũ conatũ moueãtur labia & faciei poma/nõ partes ossosę pomorũ moueantur: sed sua pars carnea musculosa prędicta mouetur cum cute:quę est proprie pro solo motu labiorũ/ad quã & etiã ad ipsa labia uadũt musculi prędicti lati/ q mouẽt labia & mala:& hic uocaũt cõis motus.s.labiorũ & pomorũ.

¶ Aliqui etiã uolũt malę in sui supiori parte moueãtur aliqualiter a musculo lato mouente frontẽ:& aliqui dicũt isti musculi lati mouentes malas et labia/iuuãt etiam masticationem.

¶ Et istorũ musculorũ motus optime uidentur in uiuis: maxime in extenuatis. Et ideo de ipsis facio mentionẽ omittẽdo multorũ

musculorū anatomiā/quia nō possunt uideri in uiuis: neq; in cō muni anatomia monstrari/narrabo etiam linguę & mandibularum musculos propter eandem causam.

¶ Hec labia intra se:& etiā totū os tegūtur pāniculo tegente gulā siue meri:& uentriculū: & pp hoc in futuro uomitu tremūt labiū iferius. Hic tū pāniculus durior & grossior est i ore:q̄ alibi: & grossior in meri:q̄ in uētriculo:& semp descēdēdo efficit lenior & subtilior/qa i ore primo obuiat cibariis aliqualiter duris/quę descēdēdo semper efficiūtur molliora: teste Gal.4.de util.& iuxta illud Auic.nutriēs masticatiōe aliqualē suscipit digestiōnē.

¶ Labiorū figura.situs. quātitas.et numerus patent. sua cōplexio ponitcalida/colligātur cerebro per neruos/hepati per uenas/cordi per arterias: et ideo interdū in ipsorū cōpressione:cognoscū/tur animi affectus. Exporrigūtur etiā: et cōpescunt labia uoliūtarie: Colligātur etiā uētriculo & meri/et toto/mediātе cute: Sua iuuamēta sunt multa:sūt primo ad tutelā dētiū:et ad bonā faciei formā/ad loquelā exprimendā/ad cibū et potum sumendū: et sunt ori sicur ostiū domui se apiendo et claudendo in necessariis: prohibēt etiā aerem frigidū ingredi ad cor per se et p accidēs reti nēt etiā aerē a pulmone reuocatū in necessitatibus.

¶ Passiones omniū modorū patiūtur:et īter alias patiūtur fissuras alias ragadias:et sepe cācros:et tremorē in ctisibus et in febribus per cōmunitatem a cerebro et a uentriculo.

¶ De Dentibus.

Iis antedictis:primo quātū potes apias os/secādo buccas i altero laterū: ut melius dentes:ac gingiuas uideas: primo notādo substātiā dentium/quę ossosa est:et teste Celso est durior osse. Aliqui tamē dicūt ipsos esse de natura carnis:et ossis tū quia sentiūt:tū quia renascūtur:crescūt etiā gratia finis toto tēpore suę pmanētię/quia si nō crescerent/nō durarēt: et masticatio esset mala:ex qua uita esset breuis.

¶ Numero sūnt.xxxii.sūn uno ordine secundū utrāq; genā.xvi. sunt locati/sūt etiā sepe solū.xxviii.quia rūc deficiūt quatuor posteriores/qui Neguegid dicūtab Auic.et hi sunt duo i quolibet latere:et interdū deficiunt i totū sex:et Neguegid sunt ultimi in ortu/qui uocant etiam dentes intellectus/sensus et sapietię: qa i aliquibus nascūt iuuilitate/uel senio: et teste Arist.secūdo de na

Neguegid. Intellectus. Sensus. Sapientie.

tura/seu de historiis animaliũ: maribus sunt plures dentes: q̃ fœ/ Maribus sũt plures dentes fœminis.
minis: ut in genere hominũ: oniũ: suũ: & caprarũ patet.

¶ Eorũ nomina: sunt alia a Celso/alia a Gal. alia ab Aristo. alia
ab Auic. alia a Mũdino. Et primo ista sunt nomina Auic. in qua
libet. n. parte siue supiori/siue inferiori a medio oris ante uersus:
incipiẽdo ĩ medio: primo sunt duo satis lati ęquales/duales dicti Duales.
a lateribus quorũ utrinq; est unus/qui dicũtur incisiui a Mundi/ Incisiui.
no: & ab Auic. dicũtur quadrupli. Gal. tñ uocat duales incisiuos: Quadrupli.
quos duos duales: & duos incisiuos Celsus uocat quaternos: & Quaterni.
istos oẽs Arist. uocat acutos/ut secẽt: & cõuenit cũ Gal. a lateri/ Acuti.
bus istorũ utrinq; est unus qui cõiter cinodẽtes seu canini dicunt: Cinodentes. Canini.
& ab aliq̃bus gelasini dicti sunt/q̃a apparẽt in risu magis aliis. Gelasini.

¶ Sunt deinde secũdũ Auic. oẽs molares á molẽdo dicti/ qui in Molares.
aliq̃bus secũdũ ipsum utrinq; a lateribus caninorũ sunt quatuor:
& ĩ aliquibus sunt quinq;: & isto mõ sunt/uel. xxxii. uel. xxviii. nu
merãdo sic/duos duales: & duo quadrupli seu incisiui: & duo cani
ni/q oẽs sunt sex: & molares secundũ Aui. sunt. x. uel octo: si. x. in
qualibet pte. s. supiori uel iferiori/ĩ totũ sunt. xvi. & ut sic sunt. 32.
si uero sint octo/sunt in qualibet parte. xiiii. & sic sunt. xxviii.

¶ Mũdinus tñ in numero. xxxii. ponit duos duales supius: & to/
tidẽ iferius: & duos icisiuos/& duos caninos: & quatuor molares:
& sex maxillares: tñ nec Gal. nec Arist. ponũt noia pticularia om Maxilares.
niũ dẽtiũ: sed Celsus ponit quatuor caninos: utrinq; duos iuxta
quaternos superius: & totidẽ inferius: Celsus etiá ponit octo ma
xilares supius: & octo iferius. s. quatuor utrinq; iuxta caninos.

¶ Sua figura est diuersa: aliq. n. habent unũ solũ caput acutũ: &
unã radicem: ut oẽs duales: & quadrupli seu icisiui: & canini. Mo Figura dẽtiũ diuersa.
lares uero inferiores habẽt ad minus duo capita/& duas radices:
& iterdũ tres: & tot capita: & maxime ultimi/superiores uero ha
bent ad minus tria capita: & totidẽ radices: et interdũ quatuor:
et maxime ultimi: qui sunt tãq̃ murus tenẽtes alios firmos: et dẽ
tiũ supiorũ radices sunt curuę: ut sint firmiores/ne sua grauitate
cadãt/& foramina ĩ q̃bus figũtur: sunt mirabiliter ipsis adęq̃ta.

¶ Et ab osse maxillę oritur pro quolibet dente unũ additamen
tũ rotundũ firmãs dentem mediantibus ligamentis fortibus/et
ista additamenta Gal. uocat pręsępia: quę nõ solum sunt in loco Praesepia.
gingiuarum: sed in extremo suarum radicum.

¶ Et molares habent plures radices aliis / quia sua operatio est magis cōtinua aliis / & quia masticādo nō mouētur secūdū superius & inferius solū / sed lateraliter mouētur seu circulariter.

¶ Omnibus dentibus teste Gal. & Auic. est aliquis sensus.

¶ Sua quātitas & situs patent / colligātur mandibulis & gingiuis: & cerebro p neruū: sua cōplexio est nota / iuuamēta sunt ptpa rare cibū p stomacho: modulāt et loquelā: sūt etiā arma naturę

¶ Patiuntur omne genus morbi: quod patiuntur alia ossa: in eis fit dolor / cōmotio / corrosio / putrefactio / cōgelatio / coloris alteratio: & elongatio a suo naturali loco.

¶ De Gingiuis.

Gingiuae vnde dicantur.

Ost dētes uidēdę sunt Gingiuę: sic dictę a gignēdis dētibus / & sunt carnes simplices / dutę / in quibus sunt infixi dentes: i ipsis sunt tot foramina / quot sunt dentes.

¶ Numero sunt duę / una superior / alia īferior: Sua figura patet quę sequit figurā suę maxillę. Patet etiā situs / & quātitas / & colligantia. Sua iuuamenta sunt firmare dentes & circa ipsos uestire ossa mādibularū: & suo calore illa cōfortare / & carentibus dentibus / prebent iuuamen masticationis: & eis etiā est sensus notabilis per colligantiam cum cerebro mediātibus neruis per eas dispersis. Passiones omnium modorum patiuntur.

¶ De Palato.

Ost Gingiuas secūdū uerū uniuersalis Anatomię methodū: occurit palatū / quod est pars oris teste Arist. primo de hystoriis. c. xi. & est illa pars in ore siue apto / siue clauso / quę est supra linguam.

¶ Hęc pars ossosa est: ex ossibus mandibularū superiorū constituta: est tamē tecta aliquali carne cum suo panniculo tegēte / in quo sunt nerui aliqui dantes sensum gustus & tactus: et hęc pars in ore assimilatur cōcauo testudinis / seu cęlo fornacis: ideo dicitur

Celum. Altū oris.

cęlum & altum oris: & dicitur palatū / quia in apertione oris nobis palam ostenditur / uel quia manifeste latum uidetur: & pala /

Campana.

tum teste Gal. est tāquā campana pręiacens laryngi seu epiglottidi in quo fit uocis intonatio.

¶ Suus situs: sua figura / quātitas / & numerus / ac colligantia patent / sua cōplexio frigida est quia ossosa est a prędominio / i isto

Nota de colatorio.

mēbro nō est aliquod foramē colatorio serulēs: ut putāt aliqui:

quod expurgentur superfluitates cerebri:sed tale foramen seu fora mina sunt in osse basilari supra nares:ut alibi dicetur.

¶ Ipsius iuuamenta sunt:ut clauso ore & etiã apto ibidẽ retineat aer/ad hoc ut calefiat si frigidus est/ne talis suo ingressu ledat cor:Retinet etiã Aerẽ a quo refocilat cor i necessitatibus/iuuat etiã in retinẽdo aerẽ uocalẽ:& ideo palatũ rugosum est/ad hoc ut aer exeat undosus. Palatũ ẽt sua ꝯcauitate iuuat reuolutionẽ cibi in ore masticationis tempore/mediãte etiam sua cõcauitate lingua agilius mouetur ꝑ suis opatiõibus/cum sua etiam pellicu la iuuat digestionem/adiuuante ei pellicula totius oris & forte sputo in masticatione cibariis misto.

¶ Passiones omnium modorum patitur/& inter alios morbos patitur in febribus colam seu alcolam.

¶ De Vuula seu Vuea.

IN fine palati iuxta fauces uersus caput in opposito Ra dicis lingue est unũ mẽbrum carneum/Rarę substãtię/membrana tectum/cuius quantitas & figura est equipa rata grano uuę:& ideo uua:uuigena: et uuigera dicitur. Dicitur etiam Columella et etiã Columna:et ab aliquibus Gargareon: Gargar et Gurgulio/dicitur etiam fundibulũ/Crescit tamẽ hoc membrum pręter naturaliter in longũ et latum:ab humiditate replente:et interdũ assimilatur caudę muris:ut ego sępe uidi: et interdum induratur/et interdum strangulat teste Aristo. Uua. Uuigena. Uuigera. Columella. Columna. Gargareon. Gargar. Gurgulio. Fundibulum.

¶ Hoc mẽbrũ est soli homini. Sua substãtia ẽ dicta/in qua sunt aliquę uenę et Arterię:et ideo si soluat notabiliter sanguinẽ du cit. Sua complexio calida est:et humida/numerus/situs et colli gantia patent/hoc mẽbrũ cedit locũ deglutitiis:nec motũ habet uolũtariũ. Ideo caret musculis:iuuat in Refrãgẽdo & in alteran do aerẽ:ꝑ os pectori seruiẽtẽ:et secũdũ aliquos in modulãdo uo cẽ:phibet ẽt fũũm phibẽdo aerẽ exsiccatẽ igredi fauces uiolẽter. Uua est soli homini.

¶ Passiones omniũ modorũ patitur:et pręsertim corrosionem: et mollificationem/quibus sępe requiritur cauterium.

¶ De Lingua.

LIngua iterdũ accipiẽ ꝑ uarietate sermonũ:ut gręca/ara bica/latina et id genus. Multa ẽt alia significat/de pñti tñ capiẽ ꝑ mẽbro i ore cõtẽto. Et lingua dicitur a ligã/do:q2 ligata ẽ ab uno extremo ad aliud itra iteriores mãdibulas. Lingua vn/de dicatur.

¶ Huius mébri substátia naturaliter Rara/fungosa:ac mollis est.

Est etiá accidétaliter mollis:propter humiditates a capite:& a uétriculo ad ipsam descédétes. Caro etiá gládosa i ipsius radice in qua sunt fontes saliuales humectat ipsam mediante saliua:& etiá ipsi multitudo neruorú/tú pp sensum tactus & gustus:tú pp motú/nerui q dát gustú/ueniút a tertio pari neruorú cerebri/q uero motú/ueniunt a septimo:& hi nerui sunt notabiles/quia lingua indiget excellenti sensu:& etiá motu/plurimo etiá idiget calore & nutrimento. Ideo habet (similiter & uirga) plures:ac maiores pulsantes & quietas uenas quocúq; alio mébro sibi pari magnitudine/& nerui dátes ipsi motú:sunt distincti a dátibus sensum: sed qui dant sensum tactus:dant etiá gustú/& gustus facilius corrúpitur tactu/quia gustus est uirtus subtilior tactu:& situs neruorú sensus ẽ supficialis:situs uero neruorú motus est acẽtratus magis:plus & minus secúdú locú musculorũ/q cóiter ponũt nouẽ.s. quatuor paria:& unus solitarius/quibus mouet ad oẽm positionis differẽtiá:& lingua in sua radice est ampla:grossa & fortis:in anteriori uero est subtilis & acuta:ut promptior sit ad motus.

De musculis linguę.

¶ De predictis musculis duo sunt a lateribus linguę utriq; unus: qui latitudinales uocantur/procedẽtes ab ossibus acutis capitis post aures positis/a quo loco & pro parte ueniunt uilli illius musculi/qui est cómunis pro motu labiorũ:& pro motu pomorú faciei:& hęc ossa uocátur sagittalia:& acularia:sunt etiá duo longitudinales dicti:nati a supremo ossis lambdę/qui cú medio linguę cótinuátur:& alii duo musculi suntq; ex trásuerso mouẽt linguá pcedẽtes a latere:quod ẽ iferius ex duobus ossis lábdę lateribus: & isti penetrát inter pdictos longitudinales et latitudinales.

¶ Sunt etiá duo alii ipsam cóuertẽtes et resupinátes:et istorũ uilli sunt in latú expási sub pdictis:et hi sunt cótinuati cú osse mandibulę iferioris:Auic.tri.xii.afaliú dicit istos ultimos eẽ supra alios: est deinde musculus unus solitarius dictus/q cótinuat linguá ossi lambdę:et trahit uniú ad aliud et hic musculus pellit linguam ad exteriora ipsam elógando:ipsam etiam retrahit et abbreuiat.

¶ Sút tñ multi dicẽtes q lingua ad exteriora nó mouet uoluntarie:sed mere naturaliter ab imaginatiua/sicut uirga:et aliq dicũt ipsam et ẽt uirgá moueri a musculis/et ab imaginatiua simul: et aliq ab imaginatiua sola/q mediáte spũ cáe uẽtositatẽ dilatátẽ

& erigētem uirgā pariter et linguā cū eductiōe extra os: hęc tn̄ sunt tacta a Gal. p°. de motibus liqdis: et ab Aui. prima p'.i.c. de musculis linguę: & ibidē expositores soluūt dubia/ quos uide.

ℭ De Osse Linguę.

Lingua ī sui radice habet os/ cui annectit̄ et ligatur: et tāq̄ sup sua basi firmat̄ in multis suis motibus: et hoc os ī ma gnis aīalibus ē quadri laterū nō multū durū: sed ē quasi carthilagineū: et uocatur os hyoideū & lābde/ quia assimilat̄ ipsi litterę grecę: duo ipsius latera minora sunt uersus linguā/ q̄ sunt ī forma litterę p̄dictę bifurcata: et duo etiā taliter formata: primis maiora sunt uersus carthilaginē peltalē epiglottis/ quā amplectū tur et ei alligatur: ne labat̄ hinc inde/ ut melius hoc os firmet mē bra alia sibi alligata: et nō solū alligatur epiglotti: sed etiā ad Me ri per ligamēta aliqua. Hoc tamen os in homine tāto habet qua tuor latera/ sed duo tantum uersus epiglottim. Os hyoideū. Lambdae.

ℭ Et hoc os non fuit oblongę/ seu rectę figurę. quia grauitas lin guę traxisset ipsum ad unū latus tantum: et tunc nō fuisset bona loquela/ nec bona masticatio: et hoc os uocatur Hyoideū a Gal. et os lambdę: et ab Auic. Alsahic.

ℭ Iuuamēta huius ossis a Gal. sunt posita multa/ q̄uis sit paruū os: primo: ab ipso ad linguā ueniunt plurimi musculi: et etiā mu sculi aliqui epiglottis: et ab ipso uadunt aliqui ad spatulas: et aliq̄ ad pectus/ et aliqui ad mandibulas: ab ipso etiā/ seu a suis ligamē tis oriūtur cordę musculorū sibi ppinquorū: et etiā defen/ sotiū peltalis carthilaginis Epiglottis: et hoc os ē principale fun damentum/ super quo uertitur lingua in suis motibus. Alsahic.

ℭ Huic ossi sunt tres sibi proprię musculorū cōiugationes. Ṗmū par pcedēs ab extremitatibus mādibulę īferioris uersus illā ptē: cū qua cōtinuat̄ radici linguę/ quorę unus ē a dextris/ alter a sini stris: et istud par dum cōtrahit̄/ trahit ipsum uersus mādibulā. Quot musculi ossi byoideo.

ℭ Secundū par oritur sub mento: et trāsit ad istud os sub lingua: et ipsi colligatur uersus partem superiorem. s. uersus epiglottim: et istud os trahit ad partem mandibulę.

ℭ Tertium par oritur ab additamentis acularibus ossis capitis. s. a duabus extremitatibus ossosis acutis/ quę sunt post aures: et isti musculi cōtinuātur cū extremitate istius ossis/ quę est uersus linguā/ et trahunt ipsum ad superiora uersus posterius.

¶ Alii omnes musculi huic ossi continuati/sunt cõmunes ipsi & membris:ad quę uadunt.

Duae venae sub lingua. Venae virides Rubeae. Nigrae. Raninae. Fõtes salivae.

¶ Sub ipsa lingua sunt duę notabiles uenę:utrinq; una:q̃ i multis dispositiõibus phlebotomãtur/p̃sertim i synãgę/q̃ sũt rubeę: ĩterdũ nigrę/& ĩterdũ uirides:& uocãt ab aliquibus Raninę:

¶ Sub lingua etiã:ubi ipsa alligat ori/sunt certę cauernę notabiles bipartitę/q̃ uocãtur Orifitia/seu ora/uel fontes saliuę/quę ab Auic.uocãtur generatiua saliuę/i q̃bus de facili igredit stilus/hęc orifitia apiũt & claudũt ad istar bursę:saliua multiplicãte & deficiẽte. Hi fõtes terminãt ad carnẽ glãdosam p̃dictã i radice ligue locatã/a qua cõtinue humiditas salivalis i p̃dictis fõtib⁹ resudat.

Filellum.

¶ Sub lingua est etiam certa pellicula in medio eius per longum tendens:quę uocatur a nostris uulgaribus il Filello/quę in aliquibus est magna:& obstetrices ipsam uel Chirurgici secant in ętate infantię/quę si non incidatur:traulos causat.

¶ Complexio linguę est calida & humida. Sua figura/& situs ac colligãtia ex prędictis patent.Sua quãtitas est cõspicabilis. Alia enim teste Aristo.est lata/alia angusta/alia mediocris/sed illa est laudabilis/quę est secundum potentiam loquendi comensurata in sua longitudine & latitudine.

¶ Numero licet uideatur unum mẽbrũ.Sunt tamen duo membra/apparet tamen unũ ex duobus similibus cõpositum.Cõmuniter.n.natura creauit sensus duplices:ut si cõtingat uni parti nocumẽtum/q̃ altera pars illesa maneat:& nõ fuit diuisa sensibiliter in duas partes ab inuicẽ distãtes/propter masticationẽ & loquelam/sed est unita mediãte uno pãniculo ipsam tegente. Hic tamen pãniculus est diuisus per longũ in duo latera sub & supra: unitus tñ/& firmissime alligatus linguę.Et hic pãniculus est cõtinuus cũ pãniculo tegẽte uẽtriculũ:& Meri/& totũ os itrisecus.

¶ Iuuamenta linguę sunt principaliter ad uocis distinctionem:& ad literas articulandas. Et ideo Gal.in libro de uoce & anhelitu dicebat uoci & orationi posita sunt tria mẽbra.s.trachea:Epiglotis:et ligua/et unũquodq; hẽt glãdulas humiditatẽ ipsis tribuẽtes.

¶ Et glãdulę trachęę sũt ĩcollo ipsam humectãtes:et colli partes (ęquãtes.

¶ Et glãdulę epiglottis sunt illę q̃ dictę sũt arcę aeris.

¶ Est etiã certa caro pinguis glandosa circa illud cooportoriũ epiglottidis/quod dicit Glottis:quod est uocis principale organũ.

lingua tamen habet glãdulas/quibus uadũt uenę ipsis portãtes saliuã:alię uero carẽt uena/sed suapte natura replenť humiditate sursũ& deorsum ad ipsas fluẽte/& i epiglottidi generať humiditas:qua humectať:a capite etiã ad ipsam fluit humiditas aliqua.

Lingua etiã iuuat ad discretionẽ gustus.iuuat etiam ad reuolutionẽ cibi in ore:taliter ut omnis ipsius pars cõteratur. iuuat etiã deglutionem. Passiones omniũ modorum patitur.

De Amigdalis.

IN supiori parte laterali linguę circa ipsius radicem sunt certę carnes adenosę seu glandosę/utrinq; una/a multis amigdalę uoiatę/q̃ simul cũ uuea ãndicta:& Galsamac: Amigdalae. Galsamac.
& etiã Alfahic.ix.tertii ab Auic.ponũtur inter partes gutturi additas:& p guttur Auic.iterpres:itelligit spatiũ:i quo sunt meatus Alfahic.
cibi & anhelitus/sed male/qa guttur cõiter a latinis capitur pro trachea arteria. Capiť etiã pro parte anteriori colli: q̃ est a faucibus ad iugulũ:& ideo Celsus dicebat uenas grãges.i.guidez/eẽ

in dextra/sinistraq; circa guttur/& teste Plinio guttur ẽ hominis tñ/qđ itumescit plerũq; uitio:& hic tumor botiũ diciť & ẽt struma/licet struma idicet etiã scrophulas & aliquos alios tumores. Guttur ẽ homini tantũ. Botium. Struma.

Istud ergo spatiũ:qđ est post uueã & p̃dictas amigdalas & galsamac & alfahic:diciť faux/& faux seu guttur i uia Auic.ix.tertii nõ est mẽbrũ aliquod/sed ẽ illa uacuitas ad quã terminať sũmũ Gulę & tracheę/i cuius cõtermino uersus ãterius ẽ uuea/& amigdalę:& alfahic/& galsamac/in suo uero cõtermino supiori ẽ illa uacuitas q̃ terminať p supra palatũ ad nasum / & ad os basilate uersus anfractus sub collatorio exiftẽtes/de qbus ĩfra fiet sermo: Faux ẽt uocaťcollũ ab ĩterp̃te Gal.i lib.đ uoce & anelitu dicẽte/ Et uoco collũ locũ illũ q̃ ẽ iter supius epiglottidis & supius oesophagi usq; ad radicẽ linguę:dicit tñ φ i isto loco sũt musculi brã/ Faux. Gula. Meri.

Et p̃dictę glãdulę:de quibus i p̃senti intẽdimus/tõsil/ (chorę. lę cõiter dicũtur:& Celsus uocat ipsas glãdulas:& Mũdinus fauces/licet male/& gręci uocant Antiadas & paristhmia. Tonsillae. Antiadas. Paristhmia.

Harũ amigdalarũ substãtia ẽ carnea & neruea.s.cũ pelliculis: quibus alligať lateraliter:a radice linguę ueniẽs uersus palatũ:& ipsis mediãtibus uniũtur p̃dictę amigdalę palato:& istę pelliculę nerueę simul cum glãdulis sunt tãq̃ auriculę cauernosę:& ideo uocantur Arca:& repositorium aeris. Istę.n.arcę sunt notabiles Arca. Repositoriũ.

in Cynocephalis/intra quas seruāt nō solū aerem:sed interdū ut ego uidi cibum:ut sunt castaneę/cicera/auelanę/fabę/uel similes. Istę tamen amigdalę cū suis pelliculis melius uidētur in uno: q̄ in alio: sed melius i uiuo/ quia in mortuo animali retrahūtur. Et istę Arcę seruant aerem magis in egressu/q̄ in ingressu:ut totus nō exeat a uia cordis & pereat animal:& ut in submersiōe in aquis:& inferioribus ex isto aere retento refiriatur.

℃ Et istę solę pelliculę secūdū aliquos sunt illę: quas Auic. uocat Galsamac seu Golzama/sed iuditio meo nō sunt nisi Arcę pdictę/quia Auic. dicit.φ supra Galsamac:ē Alsahic. s. os lambdę:& hoc os est anexū linguę & epiglotti ante sub istis pelliculis: & si istę pelliculę sunt Golzama seu Galsamac:littera Auic. est corrupta. s. illa:q̄ dicit/& Alsahic est supra Galsamac/nec ibidē ē aliud mēbrū uersus palatū:nisi uuea:& pelliculę glandulaꝝ:de quibus pterijt sermo:q̄ faciūt Arcā pro Aere retinēdo: & ideo ibidē nō est Galsamach: sed iuditio meo Galsamac est lingua fistulę dicta ēpiglotida. s. illud coorptoriū pelliculare: qđ claudit epiglottim/ne cibaria & alia extranea igrediātur ipsum:ut infra dicemus.

Galsamac.
Golzama.
Alsahic.
Alsahic.
Galsamac.

℃ Ex pdictis patet Amigdalaꝝ iuuamēta. Apparet etiā sua colligātia/figura/q̄titas:& numerus/situs suus optime uidef depssa lingua:& apto ore i sui ultimo/sua cōplexio ē calida & humida.

℃ Passiones omniū modoꝝ patiūtur:& nūc i certo morbo epidimioso/qui a uulgaribus morbus Gallicus nominaf/apostemāf: indurātur/ulcerātur:& de facili suscipiūt Reumata a capite:& in istis fit squinātia:seu synange nō uera:q̄ uocatur Brāconcellus:& ideo dicif ad fauces brācus: ad nares coryza catarrhus/uocaf etiam Dragōzellus & forte corruptę: & Bononię a uulgaribus uocāf strāgoioni:quia strāgulare apti sunt:uocārut etiā Galoni.

Morbus Gallicus.
Squinātia.
Synāge.
Brācōcellus.
Dragōcellus.
Strāgoioni.

℃ Istas Amigdalas:& etiā linguā: uidebis etiam melius excoriatis Mādibulis:eo mō ut ifra dicef/quia ponam Anatomiā suorū musculoꝝ & mēbroꝝ totius faciei: & etiā totius cānę pulmōis/ut possint uideri ad libitū opantis/qa Raro mōstrāf i sectiōe cōl.

℃ De Mādibulis seu Maxilis inferioribus.

Que sint mādibulae.

Isis Amigdalis:mihi placuit de duabus Mandibulis inferioribus determinare:ut colli reliquum comodius: & diligētius Anatomizef:de supiorib⁹ loco suo dicef:& mādibulę a me i pñti sumūf pillis ossib⁹ capitis:i qb⁹ ifixi sūt dētes.

¶Et primo est notanda cutis tegens suos musculos/que in uiris est comuniter pillis plena/ post quam sunt sui proprii musculi seruientes tribus motibus.¶ motui aperiēdi os:& motui ipsum claudendi: & motui masticandi & molendi/ motus aperiēs facit mādibulas inferiores descendere:& claudens ipsas elleuat: & molēs ipsas circuire & ad duas partes declinare facit:est igitur necessa/rium ut motus claudendi sit per musculos/qui a superius descendunt & ad superiora trahunt: & aperiendi motus : fit econtrario modo:& molendi cum transuersione.

In mādibu/lis sunt tres motus.

¶Musculi claudētes : sunt duo magni/ & magnas hñtes cordas: qui musculi tēporū uocātur: qa i tēporibus alligātur iter craneū & ossa paris/& in hoīe sunt paruī:ne grauarēt caput : & etiā quia homo masticat tes nō multū duras:& isti musculi habēt magnas cordas/terminatas extremitati iferiori mādibularū:& sunt ualde molles/qa sunt prope cerebrū/a quo habent tres neruos/duos a tertio pari/& unū a quarto:& p ꝯsequēs ipoꝝ solutio est pessima: & ideo Gal.xi.de util.c.iii.inquit:si igit sicut Hipp.dicebat/que sunt propinqua:& cōmunia:& prima/maxime malignātur/non aūt propinquius q̄ tēporales musculi/nec pet plures neruos cetebro magis cōmunicat alius musculus:Rationale ē e xaudite eoꝝ passionis principiū:& pp suā nobilitatē natura locauit ipsos in antro tēpoꝝ inter ossa unde quaꝗ ipos custodiēta. Musculi oculorū sunt etiā ualde nobiles/quia sunt propinqui cerebro:sed non habēt tot neruos sicut isti:& isti duo tēporales musculi adiuuant a duobus aliis musculis/qui p interiorē partē buccę incedunt ad mādibulas pdictas:& istoꝝ musculoꝝ tēporaliū cordę:nō oriuntur ab extremitate musculi:sed a medio ipsius:ut sint fortiores.

Solutio mu/sculoꝝ tēporā pessima.

¶Musculi uero apiētes oriuntur a loco dicto arabice Alhilirieti: que sūt duo ossa acuta:acularia:& sagittalia dicta:addita occipiti: & ista oſſa sunt post autes:& hi duo musculi descēdēdo uniūtur & efficiūtur unus musculus/postea sepanť:& expsis fit cordę: ut fortes sint/deinde iterum ramificātur:& carne replētur:& fit musculus:deinde mandibularū reflexioni obuiat:& cum contrahiť: trahit mandibulā retro:& quia mandibulę sunt graues per se descendentes:sufficiunt eis duo musculi tantum.

Alhilirieti sūt ossa post au/res.

¶Masticatorii uero musculi sunt duo utrinꝗ unus/qui sunt triāgulari:& ualde neruosi sub pomis:& sunt tales : ut icōtrahēdo di

uersos habeat motus:ad hoc ut per ipsos molitio & masticatio co pleat:& isti musculi cũ una sua basi sunt circa ossa paris:& cũ una alia uersus faciei poma:& cum alia uersus mãdibulas/quilibet tñ Angulus pdictorũ musculorũ cõmiscet firmissime patti faciei in directo ipsorũ:ut diuersimode moueat mãdibulas:& aliq colunt teste Gal.φ quilibet istorũ musculorũ esset tres musculi: & carno sitas illa/q̃ est circa poma faciei:est ab istis musculis pro parte.

¶ Lingua etiam exceptis istis musculis iuuat masticationem: te/ uoluendo cibum.

¶ Et musculi eleuantes mandibulas sunt magni/quia habent magnum motum:& sunt molles/quia sunt cerebro proximi.

¶ Et musculi deprimentes sunt parui/quia facilius est deprimere mandibulam q̃ eleuare:& eleuatam tenere.

¶ Masticatorii uero sunt medii:quia mãdibularũ circũductio est facilior eleuatione:& depressione difficilior.

¶ Mirabit aliqs/φ natura fecit i hoie maiores dẽtes masticatiõis & plures q̃ icisiõis/dicẽdũ φ natura pparauit nõ solũ dẽtes ad i cidẽdũ cibũ:sed ordinauit ratiõnẽ/& artẽ/qbus utit ad incidẽda cibaria:fecit etiã masticatorios maiores:& plures:qa actus masti catorius est fortior & pmanẽtior/quã masticationẽ ut plurimũ nisi forte p accidẽs in egris:nõ facit ars/sicut incisionẽ ciborũ.

¶ Visis musculis:ut os lambde/& caput Meri:& epiglottim me/ lius uideas/ab utroqʒ angulo illius fixure/q̃ os uocat/secabis tñ suersaliter cutẽ:& musculos pdictos uersus autes/i qua sectione si potes:cõsidera pdictos musculos:& etiã alias faciei ptes:exceptis naso/palpebris/oculis:& auribus/de qbus loco suo dicet/excori ando prius ab ipsis cutẽ cũ diligẽtia/qbus uisis denudabis man dibularũ iferiorũ ossa a iũcturis suis supioribus usqʒ ad medium mẽti/i quo ipse p unã iũcturã sunt firmissime unitę. Vniũtur etiã ossa pdicta utrinqʒ capiti:p unã iũcturã laxã circa aures. Notabis etiã suũ sitũ/numerũ/figurã/colligãtiã/& quãtitatẽ. Sua substã tia/cõplexio & iuuamẽta patẽt. Passiões omniũ modorũ patiũt.

¶ De Anatomia Gutturis & Gulę.

Isis mãdibulis ipas cũ diligẽtia falce:serra/uel alio instru mento integre a suo loco moue at Guttur/& Gulã me lius uideas. Linguã tamẽ illesam et os lambdę seruã:ut possis horũ mẽbrorũ uidere colligantiam/mãdibulis ãmotis:&/

uestigato situ gutturis: & Gulę: & ossis lambdę: quod est locatũ iuxta radicẽ linguę & caput gutturis/ hęc mẽbra tñ nõ moueas: nisi prius uidebis ipsorũ musculos/ sed anteq̃ ipos uideas Anatomię gutturis/ et gulę ẽ uacãdũ. Ista. n. mẽbra sunt adeo p pãniculos et ligamẽta iuicẽ colligata/ q unũ absq alio iuestigari neq̃t.

¶ Guttur. s. uia aeris sub faucibus usq ad pulmonẽ pendens anteriorem possidet sitũ. primo ut sua duritię sit tutela Gulę. Secũdo qa p istũ sitũ est magis directũ ad pulmonẽ/ et sic melius et facilius ipsi seruit. Tertio est anterius/ qa Gula est ipo lõgior: quę si esset ante guttur/ uel obliquasset a fine gutturis usq ad uentriculũ et deglutio esset mala/ uel quod a fine gutturis etiã usq ad uentriculũ uersus dorsum esset aliqua incõueniens uacuitas. — *Guttur.*

¶ Et Guttur est corpus oblõgũ/ rotũdũ/ cõcauũ ut cãna/ cuius substãtia cõposita est pluribus carthilaginibus annularibus. Sũt tamẽ impfecti circuli/ sicut Armillę: et assimilãtur litterę. C. ideo dicũtur carthilagines. C. formes/ et semi circulares/ sunt tamen semi circulo maiores/ et secũdum partem non circularẽ obuiant Gulę mediãte pãniculo leni/ et aliqualiter duro/ pfecte sphericos ipsas intra et extra tegẽte et ligante/ et ultra pãniculũ intrinsecũ tegẽtem guttur a summo ad imũ: sunt alia ligamenta cõplentia guttur uersus Gulã/ ubi carthilagines sunt incõpletę. Istę tamen carthilagines absq pãniculo sunt proprie instrumentũ uocis. — *Guttur uere q id sit. Armillae.*

¶ Gutturis ps supior cõitet epiglottis/ Larinx et nodus gutturis: et iterdũ Gurgulio: et Brõchii et gutturis caput dicit: reliquũ uero ipsius sępe uocatur Trachea Arteria/ et spiritalis fistula/ et Arteria uocalis/ et aspera Arteria/ et pulmonis cãna/ et farynx a findẽdis uocibus ut aliquibus placet/ uel a fando dicta/ et Gargar: et Gargareon: sed Larinx ut plurrimũ ab interpte librorum Gal. de util. partiũ i latinã linguã capitur pro ipsius parte suprema/ cõiter tamen pars inferior dicitur Trachea: et guttur a garriendo dicta/ quia inde garritus uenit/ et Auic. prima primi cap. de musculis gutturis: per guttur intelligit hoc mẽbrũ. Sed nota tertiũ: per guttur intelligit illud spatiũ quod est post palatũ: i quo est uia cibi et anhelitus/ quod a latinis faux seu fauces dicitur. — *Epiglottis. Larynx. Nodus Gutturis. Bronchij et Gutturis caput. Arteria. Trachea. Spiritalis fistula. Arteria vocalis. Aspa arteria. Pulmõis cãna. Farynx. Gargar. Gargareon. Fauces quid.*

¶ Hoc mẽbrũ uocatur etiã brõchiũ seu brõchũ ad similitudinẽ certi piscis/ et etiã uermis terrestris brõchiũ dicti: cuius corpus est oblõgũ/ carthilagineũ seu squamosum et ãnulare sicut ẽ uipa.

¶ Huius mẽbri ima psãn binas diuisa est ptes/a dextris unã/alia a sinistris/q̃ supiorẽ pulmonis partẽ ingredit:& ab hinc p totã pulmonis substãtiam semper minuẽdo:p cẽtrũ ipsius usq; ad extrema in infinitas partitur fibras/ad ipsum totũ & ad cor ducẽdo & reducẽdo spiritũ:eo mõ quo patuit i pulmonis inuestigatione.

¶ Hoc mẽbrũ nõ ex una sola est carthilagine/sed ex pluribus cõuexis exterius & cõcauis interius/una iuxta aliã cũ aliquali distãtia/ligamẽtis & pãniculis unitis:ut mediãtibus pãniculoq; uillis: qui sunt longitudinales:& suoq; musculoq; neruis/possit extendi & retrahi i suis motibus:& est durũ moderate & leue:ut sit sonorũ:& est sensu priuatũ:ut resistat extrinsecis lędẽtibus: & est sphericũ:quia est minus aptũ lędi:& sue carthilagines uersus Gulã in cõplerẽ sunt:ut sua duritie resistant deglutitis:iõ cõplet tracheę cãnalis posterius/a ligamentis & pãniculis pdictis/q sua mollitię obediũt deglutitis:& pp hoc i necessitatibus:gututis cõcauitas i tra ipsam cędẽtibus ipsius pãniculis seruit Gulę in buccelis magnis deglutitis:& Gututis pãniculi facilitet obediũt i deglutionibus:quia hora anhelitus et deglutiõis est diuersa : & nõ solũ guttur in hoc seruit Gulę:sed etiã Gula gutturi in anhelitu/quia tẽpore anhelitus Gula est uacua/sicut guttur est uacuũ spiritu deglutiõis tẽpore:qa in deglutionibus semper claudit epiglottis.

¶ Gutturis ẽt ps posterior nõ fuit carthilaginea : sed pãniculatis ut humectaret facili⁹:aliqd humidi bibẽdo/uel lãbẽdo:sicut sępe ptingit i magnis caloribus & i febribus:& ut etiã facilius pscreatũ educant materię i pectore ptẽtę/sicut pstat i pleuretico morbo:

¶ Et hoc mẽbrũ sagaciter fuit carthilagineũ & pelliculare mistũ: pp duo.f.pp sonũ seu uocẽ:& pp anhelitũ:Ideo seruit ipi et uoci: et nõ est sonoq; uersus Gulã:quia ibi est lene et quasi carneum:et Ideo si trachea:et epiglottis nõ sunt sicca decẽter sed humida:fit raucedo:teste Gal.i libro de uoce et anhelitu:ut pstat ante potũ: uel cibũ liquidũ/ q̃ uox clara est et sonora/sumpto uero potu p Gulã humectãte tracheã ipi proximã et unitã:nõ clara uox redditur:et si supflue hamectet potu/uel reumate:fit raucedo:Et ideo senes pp hanc partiũ humiditatẽ rauci sũt:et corpora sicca clariorẽ et magis sonorã habẽt uocẽ humidis:et si uiaq; uocis istrumẽta apiatur:tũc subito multus exit Aer:et iste est anhelitus:et si cõstringãtur/cũ anhelitu: ẽ aliquod audibile/diuersum diuersitate

istrumẽti ꝯstricti:& si epiglottis ꝯstrĩgit:fit uox/si uero sola cãnas fiet quoddã:ꝗ ẽ iter anhelitũ & uocẽ:& hęc ẽ raucedo/hęc Gal.
¶ Ex pdictis patet gutturis substãtia:cuius pãniculus interior est satis solidus & durus/ut resistat catarrhis:& screatibus malis & uapori capnoso respirato a corde: & ut resistat motibus gutturis in uoce. Situs/figura/& colligantia/& numerus & iuuamenta gutturis: ac sua quãtitas/sunt conspicabiles. Sua complexio est frigida & sicca. Passiones omniũ modorũ patitur.

¶ De Capite Gutturis/quod Epiglottis dicit.

His pdictis ad supremũ Gutturis deuenio/huius mẽbri substãtia principalis est ex carthilaginibus pluribus: arti fitiose & magna diligẽtia inuicẽ coniunctis/ex qbus tesul tat uox & uitę cõseruatio/has carthilagines inuicẽ ligãt musculi: ligamẽta & pãniculi tegẽtes totã tracheã itra & extra.
¶ Hoc mẽbrũ teste Gal. non est ex una sola carthilagine/sed ex pluribus dissimilibus figura & quãtitate/ut merito numeri dila/tari possit & cõstringi pp anhelitũ & uocẽ. Et suę carthilagines sunt ad minus quatuor:quaꝝ una nõ ẽ pura carthilago/ideo au thores cõmuniter ponũt in epiglottidi tres carthilagines/ꝗ sunt purę:Prima pura carthilago est dicta peltalis seu scutalis uel scu/tiformis/quia formã gerit scuti/ipsius cõuexum est ante uersus: cõcauũ uero est cõuersum ad epiglottidis cẽtrũ: scilicet ad uiam aeris/& hęc est aliis maior/quę a nobis i anteriori parte colli sub cute uidetur eminens notabiliter. In epiglotti sunt quatuor carthilagines tres pure. Peltalis.
¶ Post scutalẽ uersus Gulã seu Meri est secũda pura carthilago: quę nomine caret/nec a gręcis/nec a latinis nomen habet: & ideo uocatur carthilago innominata/seu nomen nõ habẽs/hęc secũda habet suã partẽ inferiorẽ perfecti circuli/cũ qua est retro: ante & a lateribus:unita cum supremo circulo tracheę arterię:& uersus anterius est cũ sua circulari parte sub scutali firmiter unita: & scutalis habet duo additamẽta notabilia: quibus amplectitur secũdã:& istę duę simul unitę cõponunt totũ porũ aeris circula/rẽ/ante/retro:& a lateribus totaliter carthilagineũ & durum. Nomen non habens.
¶ Tertia carthilago etiã pura uocatur cõmuniter cymbalaris:& a Gal. uocat Antyoidea/qa est alligata itra carthilaginẽ secũdã i ipsius supmo uersus porũ aeris i opposito ossis hyoidei. Hęc ter tia est tanto minor secũda/quãto prima est maior secũda:& hęc Cymbalaris Antyoidea. De hyoide.

carthilago iudicio meo nō est una sola/sed duę unitę taliter φ ui dētur una sola:& hęc gerit ī sui aptione uicē ualuarū duaꝝ parui libelli:quarū una clauditur uersus aliā:& opposito modo operan tur in sui apertione:& hęc carthilago quādo clauditur in suo supe riori:& etiā in inferiori:facit foramen latius q̄ in ipsius medio:& tunc habet tale foramen:quale/seu qualia habet tuba in suis ex tremis. Maius tamen superius/q̄ inferius:ideo Gal. dicebat octa uo de iuuamentis/φ ad esse uocis oportebat epiglottida esse pri mo amplā:deinde strictā:& deinde iterū ampliari:& quādo hęc clauditur obuiat scutali:& quādo aperitur suę partes seu sua la tera:uadunt uersus carthilaginē nomen nō habentem.

Glottis. Sublinguiū.

¶ Supra has tres carthilagines est quarta. q̄ est corpus mēbrano/sum/carthilagineū & pingue/simile linguis fistulaꝝ/assimilat̄ et hedere folio & linguę humanę:& ideo Gale.ipsā uocat/glottida: uocatur etiā sublinguiū:& hoc est principalissimū uocis organū: & glottis nō est mēbrū ex pura carthilagine/quia durū difficul/ter plicatur:nec ex pura mēbrana/quia in claudēdo duplicaret̄: sed est cōposita ex mēbrana & carthilagine:propter decētē clau surā:& in ipsa est etiā pinguedo/ne exsiccetur/tū motu fere cōti nuo:tum etiā spirando & respirando aerem exsiccātem:hoc mē/brum habet claudēte epiglottida deglutionis tempore: Cimba laris etiam claudit: hęc a retro/glottis uero anterius/taliter φ nec in uomitibus: nec in deglutionibus aliquid ingredi potest pulmonis cānam nisi uiolenter.

¶ Et epiglottis non est ex una carthilagine: sed ex pluribus ut possit dilatari & cōstringi in diuersitatibus uocum formandis: & ideo natura dedit istis carthilaginibus & etiam gutturi musculos fecit/ētes/quoꝝ quatuor uniūt primā carthilaginē secundę: & istorū duo sunt intra claudētes epiglottida: & duo extra.

¶ Sunt & alii quatuor: qui iūgunt secūdā cū tertia.s.cū cimbala/ri/quorū duo sunt posterius:& isti apiūt Cymbalarē ad posterio ra trahētes:& duo a lateribus ipsam etiā ad latera trahentes.

¶ Sunt duo alii musculi circa scutalem carthilaginem intra epi/glottida/qui claudunt cymbalarem.

Epiglottidi xii.ꝑꝑij mu/sculi.

¶ Sunt etiā intra epiglottida duo alii musculi circa radicē cimba laris:claudētes etiā epiglottida:& isti.xii.sunt ꝑprii carthilagini/bus epiglottidis/nulli priū adiacētiū copulati:teste Gal.7.de uti.

¶ Glottis etiã habet unũ par musculorũ: qbus mediãtibus claudit supmũ epiglottidis: & isti sunt fortiores aliis: teste Gal. viii. de iuuamẽtis: & isti resistũt musculis pectoris: & aliis musculis apiẽtibus epiglottida: & forte secũdum aliquos ꝙ isti sunt ultimi duo immediate descripti.

¶ Vltra pdictos sunt etiã alii octo musculi, quorũ duo sũt pprii cãnę pulmonis teste Gal. in libro de uoce, & anhelitu: & isti sunt in cãnali gutturis: & istos Auic. dicit esse apud gulam.

¶ Est aliud par musculorũ gutturi seruiens: non principaliter tamen: sed seruit etiam mẽbris uicinis: & hoc par continuat tertiã carthilaginem cum Gula.

¶ Et sunt duo alii gutturi seruiẽtes: ad destructionẽ quorũ fit raucedo. Et isto mõ erũt. xx. musculi seruiẽtes epiglottidi & gutturi. Musculi seruiẽtes Gutturi & epiglottidi sunt. xx.

¶ Et hinc cõprehendit error aliquorũ modernorũ, qui credũt in faucibus esse duos proprios musculos ipsis seruiẽtes, putantes ꝙ Auic. prima primi de musculis gutturis: per guttur itelligeret fauces: sicut fecit nona tertii, sed hoc negamus, quia faux nõ est aliqd determinatũ mẽbrũ, ut latius diximus ĩ nostris sup Mũdino cõmẽtariis: Et iõ recte iudicare intẽdẽtes nõ cõfidãt ĩ noibus, qa iterptãtes de gręco: & de Arabico ĩ latinũ (sępe ignari) capiunt unũ palio: & isto mõ fere oẽs sciẽtię sũt spurię iterptũ uarietate.

¶ De Gula.

P Ost Guttur iuestigãda est Gula: q̃ locũ gutturi posteriorẽ ante spinã tenet, hęc a faucibus p collũ & pectus cõtigua Aortę Arterię & spinę septũ trãsuersum perforãdo ad uẽtriculũ descẽdit: hãc gulã aliq latini: ciborũ ministrã & dispẽsatricẽ, Arabes Meri, gręci Oesophagũ: q̃si ferẽs comesta uocãt. Gula. Ciborũ ministra. Meri. Oesophagus

¶ Hoc mẽbrũ directe usq; ad quartũ sphõdylũ pectoris iclusiue descẽdit, deinde paulisp obliquat ad dextrũ cędens locũ Aortę descẽdẽti, ne deglutita ipediãt Aortę motus: & cũ est nõ multũ distãs a septo trãsuerso, parũ subleuat, ne chilim cõprimat uenã: & ut melius firmetur pro substẽtatiõe predictorũ neruorũ descẽdẽtiũ: deide iterũ circa decimũ sphondylũ incipit obliquari ad sinistrum: & sic obliquata ad uentriculum descendit

¶ Huius mẽbri substantia carnea est & pelliculāris, longos attractioni seruientes habens in interiori panniculo uillos: cuti oris & labiorũ terminatos: & latos in exteriori expulsioni seruiẽtes, ex

pulsionem ad inferius & etiã superius se cõtrahendo iuuantes: & isto modo uilli longi & lati iuuãt deglutionẽ: iuuãt etiã uomitũ: & secũdum aliquos Gula etiã habet uillos obliquos in tunica intrinseca uersus exterius/qui retinent/sed ego credo q expelãt se cõtrahẽdo/sicut faciũt musculi obliqui abdominis: & Gulę hęrent duo nerui descẽdẽtes a cerebro utrinq: unus/a quibus oriuntur reuersiui. Dicti nerui uocis: Gulę ẽr pãniculus interior tegit linguã et omnia oris membra.

¶ Et Gulę pãniculus interior est densior in sui sũmo q̃ in imo: et ibidẽ deñsior q̃ in uẽtriculo: et densior ĩ uẽtriculo q̃ in primo intestino/quia materię digestę nõ requiritur ęque fortis resistentia in tactu: sicut indigestę: et hic pãniculus interior continuatur oris: ut attractio ciborũ sit cõtinua: et hinc iudicatur q Gula est pars uẽtriculi cõtinua ipsi cũ gradatione. Et epiglottis et oĩa mẽbra oris inuoluũtur a mẽbrana intrinseca Gulę/teste Gal. ĩ libro de motibus liquidis. Tertia etiã carthilago Epiglottidis alligatur Gulę per duos musculos/teste eodem in libro de uoce et anelitu ob quã colligãtiã in deglutionibus epiglottis ascẽdit: et Gula descẽdit/dũ ipsius uilli lõgi cõtrahũtur a faucibus uersus uẽtriculum: et ecõtra a uẽtriculo uersus fauces Gula ascẽdit/et quã primum res deglutiẽda ptransiuit locũ propriũ Epiglottidis/et relaxatis Gulę uillis/Epiglottis subito descendendo ad pristinũ locũ: adiuuãtibus Gulę obliquis et latis uillis cũ grauitate rei deglutiẽdę sit deglutio: licet aliter sentiãt aliqui. Epiglottidis etiã ascensus secũdum aliquos iuuatur a uillis longis/locatis in interiori mẽbrana Gutturis/qui alligantur Gulę usq: ad oris extremum.

Nota motus epiglottidis. ¶ Et sunt aliqui dicẽtes Epiglottida etiã ascẽdere uolũtarie/qz cũ uolumus ascendit: et isto modo habebit ex motu uolũtario et naturali motũ cõpositũ. Aliter tñ sentit Gal. ĩ libro de motibus

liquidis: tenẽs q tãtũ naturaliter ascẽdat epiglottis/in cuius ascẽsu necessario musculi Glottidis trahũt ipsam ad ĩferiora: et forte nõ uolũtarie mouẽtur tales musculi/quia Epiglottis ascẽdẽdo attracta a uillis pr̃dictis secũ ducit glottida: sicut alias carthilagines/in cuius ascensu necessario glottis deprimit/quia est alligata suis propriis musculis/qui sunt uniti cũ sua parte ĩferiori uersus tracheã: et cũ superiori ipsi glottidi: qui nõ ascẽdũt cũ glottide/et ideo ipsam ad inferiora trahũt: et isto modo etiam nõ uoluntarie

semper in deglutionibus per ascēsum epiglottidis clauditur glottis modo predicto/quo fit ne bibita & deglutita trāseant ad guttur:nisi in hora:in qua festinat deglutio anteq̄ cōpleatur ascēsus epiglottidis:& tunc natura cū tussi expellit in cānam ingressa si potest.In historia.n.habetur ꝙ Fabio pretori/& Anacreōti poete contigit suffocatio : huic uuę passę azino. Illi pillo in lacte austo.Clauditur tamen glottis uoluntarie a suis musculis : quando uolumus retinere inspirationem & respirationem : & isto modo predicti musculi glotidę ipsam claudunt interdum per se:& interdum per accidens.

¶ Figura gulę est oblonga in superiori parte in faucibus dilata/ta ut tuba/& est non cānulata.Est enim tāq̄ intestinū/cuius orificium inferius uentriculo est cōtinuū/ubi notabilem habet sensum propter notabiles ramos neruorū a cerebro ad ipsum terminatos.Sua quātitas patet. Numero est unū mēbrū/colligat̄ ori & epiglottidi firmissime/taliter ꝙ cū difficultate unū ab alio separatur.Colligatur etiā gutturi p totū:Cordi per arterias/hepati per uenas/& cerebro p p̄dictos neruos. Sua cōplexio tēdit ad calidū nō excellēter:q̄a est ualde pānicularis.Sua iuuamēta sunt ducere deglutita ad uentriculū : & multa superflua reducere ab ipso ad extra per os.Passiones omnium modorum patitur.

¶ Qui cum diligentia cupit gutturis/& gulę habere inuestigationem.primo uideat ipsorū situm/incipiendo ab ima parte notando Gulam:& ascendendo notet cum gutture ipsius colligantiam:ea falce uel alio ingenio ab inuicem separādo usq̄ prope epiglottida/notando musculos predictos/aliquibus quorum uidebis neruos reuersiuos alligari.

¶ Visis musculis separet gulam in suo supremo ab epiglottidi & notet ipsius carthilagines/notādo etiam situm ossis lambdę: quod cum duobus suis maioribus additamentis amplectitur carthilaginem scutalem:& cum minoribus substinet linguam:uideatur deinde epiglottidis tres carthilagines p̄dictę:& quarta carthilago unita cum pinguedine & pellicula/glottis dicta:qua mediāte fit epiglottidis clausio/scindat̄ deinde lingua suas p̄dictas partes notādo:& hęc sufficiant pro Anatomia medii uentris/in quo fui prolixus & nō incongrue/quia hęc discipulis traduntur.

¶ DE Anatomia Ventris supmi.

Venter supremus. Cephale. Caput qd sit & vn dicat.

u Enter supremus nominatur caput/quia ibi sensus initiũ capiunt:quod greci Cephale dicunt/& caput de plenti sumitur pro eo toto quod collo substẽtat: in quo cõtinẽtur mẽbra animata.s.cerebrũ: de parte capitis anteriori facta est aliquarũ partium (melioris ordinis gratia) inuestigatio.

Sinciput. Occiput. Tempora. Auriũ locus. Interciput. Bregma. Vertex. Cacumen. Basis capit.

¶ Hic uenter in homine insignis est propter ipsius contentũ/qui habet partes cõmunes & proprias/ Cõmuniũ alia est ante/alia post/alia lateralis/alia superius/alia inferius: Anterior sinciput: posterior occiput/laterales tẽpora & auriũ locus dicũtur:& superior dicitur interciput/uertex & cacumen. Inferior uero dicitur basis capitis & membrorum suorum: An caput sit propter cerebrum uel oculos alibi diximus.

¶ Partes proprie alię sunt continẽtes/alię contentę.

¶ Cõtinẽtes sunt oẽs partes exteriores.s.primo pili/qui tamẽ nõ sunt numerãdi in ptibus capitis:nisi iproprie/qa nõ sunt mẽbra: sed numerãtur tãq̃ superfluitas aliquãdo utilis.

Cutis capitis

¶ Secundo cutis:quę est grossa aliqualiter carnea/ut in ipsa bene firmẽtur pili:& ut sit scutum partibus sibi inferioribus.

¶ Sub cute ẽ diminuta caro uel nulla:excepta frõte & tẽporibus.

Pericraneũ. Almocatim. Zinzia mater. Circũ ossalis mẽbrana. Calua Testa. Craneum. Cranion. Dura mater. Pia mater.

¶ Post cutem & carnem:est pãniculus circũdans totum os capitis:dictum grece pericraneum & Arabice Almocatim:& ab aliquibus zinzia mater:& circũ ossalis mẽbrana.

¶ Post pericraneũ sequitur os capitis/calua & testa a latinis dictum:& grece craneum/siue cranion/quia durum.

¶ Cõtẽta sunt pãniculus durus: & pãniculus lenis:hic pia mater & secũdina. Ille uero dura mater dicit:& supra os ĩ imo capitis infra pãniculũ durũ:multitudinis usus ponit Rete mirabile.

¶ Intra predictos pãniculos est substãtia medullaris cerebri:cum suis uẽtribus/glãdulis/uermibus:& neruis a cerebro ortis:pia tamen mater & dura ab aliq̃bus ponũtur inter cõtinentes. Nasus uero & mirynge auriũ:pariter & oculi:& omnia mẽbra faciei/ponũtur inter partes in capite cõtentas: nõ sunt tamen in uentre supmo contenta.

Capilli.

¶ Capilli igitur sunt primo examinandi/qui generantur gratia materię uaporosę eleuatę a toto ad caput/tãq̃ superfluitates propter calorem totius:& inde fiunt pili capitis/capilli dicti/gratia si

nis facti/quia sunt ad decorem: ut aliquibus placet:& ut tueātur caput ab extrinsecis multis.

¶ Cutis capitis de se patet/hęc caret motu/nisi in fronte & tēpo/ribus/& ideo priuatur musculis/paucū etiā habet sensum.

¶ Excoriando totā cutem a capite uidebis pāniculū picraneum dictū/undiq̧ inuoluentē caput/factū ut dura mater suspēdatur craneo per cōmissuras & per multos alios poros cranei:hic pāni/culus est etiā ibidē/ne craneū obuiet cuti & carni capitis sine me dio:& ut craneū ipso mediante sentiat:& ut huic paniculo inhe/reant uenę & arterię per exterius caput cibantes: & quę per cō/missuras & alios poros intrant & exeunt a capite. Pericraneū.

¶ Post istū pāniculū est os craneū dictū/quod per totum a peri/craneo detege/formā ipsius cōsiderādo/q̄ debet esse rotūda: ut sit maioris capacitatis & minus apta ledi:& est leuiter a lateribus cōpressa faciens prorā ante/& puppim post:ut sui uētres sint lō giusculi seruiētes operationibus intellectus:& q̄libet forma de uiās ab ista est praua:& quāto plus distat ab ista ē deterior. Hoc os nō est unū cōtinuū/nec durū/densum:ut sunt multa alia:sed rarū/spongosum seu spongiosum:nō multū grossum/& cōmissu ris seu iuncturis aliquibus compositum. Craneū & sua bona forma.

¶ Suę tamen iuncturę nō sunt nodatiles: sed serratiles/dentales et squamosę/quia nō mouētur:et craneū est tale ut iuncturę suę sint firmiores:et ut si uni parti cōtingat lesio:alię illesę maneant: et etiā ut uirtus medicinę capiti pro cetebro leso applicandę me lius suū imprimat effectū: et ut uapores eleuati a toto et a cete/bro:facilius exeant et resoluantur:et ideo ipsius suprema pars est ratior quacūq̧ alia parte/nec ibidem est ualde durū/quia cacu/mini non accidit lęsio sicut aliis partibus/ biliosus tamen Mars omnia lędit:est etiam tale/ne grauaret corpus:est tamen in fron te grossius:quia ē mollius ibidem/duas tamē habet partes: quas aliqui uocāt tabulas:intra quas est uacuitas notabilis/ne grauet corpus:et at inter illas sit aer implātatus suscipiens odores:et hęc pars est mollior aliis:quia suum contentū est mollius. Capitis iūctu rae sunt dēta/les & pp quid

¶ Os uero posterius est durius:quia cōtētū posterius est durius: est etiam durius os posterius:quia oculi suo uisu nō possunt tueri ipsum:est tā grossius et durius in lateribus:ut sit sonorū/quia ibi dē intra ipsius substātiam debuit locari organum auditus.

¶ Pars etiam huius ossis in occipitio colli uersus/est dēsa/grossa: compacta & dura:& etiam lateraliter post aures/quia ibidē alligātur ceruicis cordę ualidę/quę magnos & fere cōtinuos habēt motus:& post aures sunt certę eminentię acutę:clauales & aculares dictę:durę ualde:quibus alligantur musculi multi mēbra oris & faciei ac colli mouentes/quę si molles essent prędictis motibus non resisterent.

Eminentiae clauales & aculares dictae

¶ Et circa tempora hoc os est etiam durū/quia ibi sunt mūsculi magni mouentes mandibulas: & ideo omnia hęc ossa lateralia uersus posterius sunt dura ut petra:& petrosa dicuntur.

Ossa petrosa

¶ Pars etiā inferior huius cranei dicta os basilare est dura/maxime in directo palati/ubi sunt nerui optici in crucis formā situati: per quod ibidem perforatū ut cribrū descendit superfluitas humida aquosa cerebri:& hic locus cōmuniter dicitur colatoriū.

Colatoriū ubi

¶ Hoc os basilare i sui supremo nō est planū sed inequale/quod potest optime uideri in cimiteriis/sicut & alię cranei partes:& etiam omnia totius corporis ossa/ad quę uidenda non accedat qui non est legitimus medicus.

¶ Numerū ossiū totius capitis & noia comissurarū suarū optime dixi in cōmētariis super Mūdino.Ideo a multis narrādis breuitatis causa supsedeo/maxime qa de ipsis scribētes nō coincidūt.

¶ Pars huius ossis primo occurēs est illa in qua sunt loca oculorū frons dicta/quę terminatur in prima iunctura serratili occurrēte: quę dicit̄ coronalis/sic dicta/quia ut aliquibus placet ibidē coronātur Reges/uel forte/quia hęc cōmissura gerit formā quasi arcualē/seu circulatę & coronalem/assumitare capitis descēdendo utrinq; usq; ad angulos locorū oculorū qui sunt uersus aures.

Frons. Coronalis iūctura ubi.

¶ In opposito huius ossis est unū aliud os terminatū in iunctura serratili posita in capitis postrema parte/quę uocatur comissura lambdę/quia assimilatur illi litterę grecę quę lābda uocatur/hęc cōmissura haber etiam formam arcus.

Cōmissurā lambde.

¶ Inter has iuncturas est una alia cōmissura etiā serratilis in suprematate capitis posita ab ante retro porrecta:& hęc uocatur sagittalis:quia recta incedit ab unaquaq; prędictarū arcualiū iuncturarum ad aliam/sicut stat sagitta ad arcum.

Cōmissurā sagittalis.

¶ Ad latera huius ossis supra duo ossa paris in parietibus temporum:sunt duę iuncturę squamosę(utrinq; una)quarum ossa in

Cōmissurę squamosę.

feriora super equitant oſſa ſuperiora.

❡ Primę tres iuncturę/uocantur verę/per directũ intra craneum
penetrantes:& iſtę ultimę obliq; penetrãtes uocãtur mẽdoſę.

❡ Inter iſtas cõmiſſuras laterales aſcendẽdo uerſus ſagittalem eſt
etiã utrinq; una alia iunctura ſquamoſa/q̃ nõ uidet̃ niſi raro ĩ ca Cõmiſſura
pitibus a tẽpore maceratis/uel in ultimate decoctis:inter quas & occulta.
ſagittalẽ/ſunt duo oſſa (utrinq; unũ) rariora cęteris oſſibus capi
tis/quę Gale: uocat oſſa bregmatis:& Auic. prima primi uocat Oſſa bregma
craneũ/& locus ille ubi copulat̃ iũctura coronalis cũ ſagittali uo tis: Craneũ.
catur ab aliq̃bus Bregma/& Zuendech: & capitis fontanella/in Bregma.
qua os ultimate pueris cõcreſcit:& ibidẽ ponũtur cauteria & ce/ Zuendech.
rata & alia localia pro catarrhis & multis aliis morbis: ĩ aliis capi Capitis fon/
tis partibus ſunt etiã multę alię iuncturę/de quibus nõ fit ſermo: tanella.
quia de ipſis Medici nõ curant tantũ ſicut de prędictis.

❡ Ex prędictis patuit capitis ſitus:ſubſtantia & figura. Sua quãti/
tas patet. Sua iuuamẽta & colligantia ſunt pro parte dicta & di
centur. Numero eſt unũ. Numerus partiũ dictus eſt:& etiã cõ/
miſſurarũ cranei:quarũ tres ſunt ſerratiles directe intra penetrã
tes:alię ſunt ſquamoſę obliq; penetrãtes. Sua cõplexio eſt cõple
xio partiũ componẽtium ipſum. Paſſiones omniũ modorũ pati
tur/quę ſi ſint in uelaminibus & in ipſo cerebro:mala iudicãtur:
plus & minus ſecundum locum & morbi qualitatem.

❡ De Dura Matre.

Iſis prędictis ut cõmodius uideãtur intra craneũ cõten/
u ta:diuide caput a collo circa tertiũ ſphondylum:deinde
ſeca craneũ ſupra aures parum (circum quaq; uſq; ad in
trinſecam circũferentiam ipſius taliter ne lędas duram matrem)
ſemper ſeruando ſitum prędictum.

❡ Hoc facto eleua os totum ſuperius ſecatũ a ſuo inferiori/cum Ars ĩ eleuan/
aliquo eleuatorio apto & forti: quia undiq; alligatur firmiſſime do craneum.
durę matri:tam in cõmiſſuris q̃ in multis aliis ipſius poris.

❡ Eleuato craneo uidebis durã matrẽ etiã miringã dictam/quę
eſt pãniculus ſatis groſſus neruęus & ualidus:eſt tamen poroſus: Dura mater
ut a cerebro exeãt uapores. Sua figura ẽ plana/extẽſa ĩ circularẽ miringa.
formã/cõphẽdens totã ĩtra ſe cũ pia matre cerebri medullã.

❡ Dura mater eſt a prora ad pupim per longum duplicata:& in
directo ſagitalis cõmiſſurę penetrat per quãtitatẽ duarũ unciarũ

intra substantiã cerebri/dextrã partem a sinistra diuidens: dupli cat etiã posterius per latum/diuidendo cerebrũ posterius ab anteriori: hec secũda duplicatio nõ est inuicem alligata: ut alia prima/quia prima per ligamẽta aliqua & per uenulas est inuicẽ cõiuncta: taliter q̃ in ipsa est uacuitas apta tenere itra se aliquid & in ista uacuitate ab ante usq; retro sunt multę uene a guidez p̃dictis ascensę/quę ibidẽ a duplicatiõe prędicta cõprimunt: & cõpressę exprimũt sanguinẽ ad multos ipsarũ ramulos: qui sunt cõtinui ramis pię matris nutrientibus cerebrum.

Lacuna. Platea. Fouea. Palmentũ. Tertia vena. ℂ Versus occiput ĩ ista duplicatione est certa uacuitas uocata lacuna: & platea: & fouea: & palmentum/ in quam pars huius sanguinis exprimit: & fere semper ibidẽ est sanguis aliquis/propter quem: Erophylus istã lacunã uocauit tertiam uenã: quia hęc uacuitas est oblonga ut uena: & alibi q̃ in uenis/arteriis/corde: & in ista lacuna nõ reperit sanguis sub forma sanguinis: & istam dupli

Torcular. cationem Auic. uocat Torcular.

ℂ Sua quãtitas/situs/colligantia: & complexio patent. Numero est unus pãniculus/sua iuuamẽta ultra prędicta/ sunt uestire cerebrũ cũ pia matre/ secũdũ longum latum: & profundũ ipsum circuendo: & in ipsum ut supra patuit penetrando. Iuuat etiã mediando iter os durũ & piã matrẽ satis mollem. Iuuat etiã in sub stentãdo uenas/cerebrũ & mẽbra sibi uicina nutrientes. Passiones omniũ modorũ patitur/sua solutio notabilis/ est praua.

ℂ De Pia matre.

Pia mater. Secũdina. Vb ista ẽ alia mẽbrana tenuis subtilissimis arteriis & uenis p totum intertexta/imediate cerebro alligata/dicta pia mater & secũdina: quia nutrit cerebrũ sicut secũdina fœtum: & iudicio meo in istis minimis arteriaꝶ ramis in pia matre undiq; dispersis subtiliatur & pręparat sanguis seu sp̃s intus ultalis/ut in cerebri substãtia & in uẽtribus ipsius efficiatur animalis ut in cõmentariis super Mundino diximus.

ℂ Hęc mẽbrana neruea & tenuis est/ & alligat durę matri in summitate ipsius a prora usq; ad puppim p multas uenulas/& cũ aliquibus uenulis alligat circa latera capitis: & ẽ alligata per totũ sub

Cerebri ventres vñ oriãt stantie cerebri/quod nutrit: & secundum sensum duo uentres intra cerebri uentres locati trahunt ortum a uenis & arteriis istis/ a quibus defertur spiritus ad intra uentres: & etiã sanguis partes ce

rebri intrinsecas nutriens. In parietibus etiam uentricu: est aliqua portio piç matris/ portans sanguinem & spiritu/ sanguinem ad partes sibi uicinas nutriendas: spiritu uero pro animę operationibus: sicut faciunt uermes antedicti.

Ex predictis sua substâtia/ figura/ numerus/ colligantia & situs patent: patet & quâritas/ quę nô solum cerebrû extra: sed etiam intra uentres: & in multis suis plicaturis seu anfractibus notabiliter ingreditur: licet aliqui dicant in postremo uêtre nô esse piam matrem propter ipsius substantię duritiem: nutritur tamen hęc pars: & ideo habet uenas: ut prima/ minores tamê. Sua côplexio inata est frigida & sicca iuuamêta patêt. Passiones omnium modorum patitur: quę sunt deteriores q̄ in dura matre.

De Medulla Cerebri.

Ost piam mattem occurrit Cerebri substantia medulla improprie dicta/ quia non nutrit: nec humectat ossa sibi uicina: sicut aliorum ossium medulę/ sed ossa capitis nutriuntur ut ipsam conseruent. Medulla cerebri.

Sua substâtia est conspicabilis/ mollior ante & superius/ q̄ post & inferius/ quâtitate excedit cerebri aliorû animaliû quantitatê: tû pp spiritû aialû multitudinê/ tû ut sua côplexione frigida & humida p̄ ratioẽ côtêperet ipsos/ qui a corde calidissimi ueniunt. Cerebrû maximû i homine & pp quid.

Suus situs patet/ & etiâ figura/ q̄ est talis supra: & per totum: qualis est forma cranei: habet tamê multas plicaturas manifestas in primo aspectu: & etiâ multas absconditas/ quę uidêtur in ipsius sectiõe/ itra q̄s p totû ingredit pia mater ipsi annexa. Sua colligâtia ex p̄dictis apparet: & apparebit ex suorû neruorû cognitione.

Numero est unû mêbrû. Duas tamen habet partes/ quę non sunt totaliter ab inuicem seperatę: sed notabiliter unitę.

Vna pars notabiliter in magnitudine aliâ excedês/ est ab ante usq̧ retro replês totâ côcauitatê cranei: ante & in medio a sûmo usq̧ ad imû: & retro replet tantû partê supremâ cranei: etiâ i dîrecto maioris ptis ossis lambdę: & hęc ps uocaẽ cerebrû anterius. Cerebrum anterius.

Alia pats longe minor prima cerebellû ab Aristo. dicta: & ptî/ma solidior replet capitis posteriorem & iferiorem partem: & hęc situm suum habet i postremo capitis sub parte prima antedicta: in hac tamen parte cerebri posteriore cerebellum dicta/ non est aliqua concauitas seu uentriculus: ut notant multi: est bene tecta Cerebrum posterius.

circũquaq; a dura & pia matre/& ſenſus hęc omnia mõſtrat. Prima pars ante dicta diuiſa eſt notabiliter a dura & pia matre in duas partes ſecundũ capitis longũ/in dextrã .f. & ſiniſtrã partẽ: ut ſua ſubſtantia & ſui uentres ſint diſtincti & duplicati.

¶ Primo igitur in altero laterũ talis duplicationis / cũ raſorio diligenter moue (lateraliter ſecũdum ſupius & inferius) piã matrẽ ſimul cum notabili quãtitate cerebri/deſcendendo per tres digitos plus & minus ſecũdum φ inuenies ipſius uentriculos.

Duo ventres in cerebro. ¶ In quolibet.n.latere talis duplicationis reperies unam notabilem uacuitatẽ:q̃ uentriculus eſt dicta/quę ẽ per longũ porrecta aliqualiter obliquata uerſus poſterius lateraliter deſcendens.

¶ Viſo uno latere: uide & aliud: in quo uidebis idem ubiq; ſicut in antedicto:& hi uẽtres ſunt diuiſi a ſubſtãtia cerebri: ut ſi cõtingat uni parti nocumẽtũ/ne cõtingat alteri:& operationes unius partis talium uentriũ ſunt ſimiles alteri ſibi pari.

Uermes cerebri ubi ſint. ¶ In iſto uentriculo utrinq; circa baſim eſt una ſubſtãtia pellicularis/rubea/uermis dicta/ex uenis & arteriis cõpoſita / q̃ ab uno extremo ad aliud cuiuſlibet uẽtriculi tendit/q̃ motũ habet ſecũdum aliquos:apiens & claudẽs uentriculos uoluntarie.

Nates in cerebro. ¶ Infra tales uermes ad ipſorũ latera eſt certa pars cerebri eminens/quã multi aſſimilant naribus humanis in figura/q̃ in elongatione pariter & clauſione uentrũ ſe cõtangit/in a breuiatione uero & dilatatione ipſorũ ab inuicem ſeparatur.

¶ In iſtis uentriculis antedictis cõmuniter in parte ipſorũ anteriori ponitur phantaſia/ſenſus cõmunis:& imaginatiua.

¶ Viſis prędictis moue notabilem cerebri medullę partem:ut diligentius uideãtur alię cerebri uacuitates:notando in baſi anteriori prędictarũ duarũ uacuitatũ unum foramen/quod eſt cõe prędictis uacuitatibus/per quod ſpiritus ad alios uentres rẽdũt & etiã aliquę humiditates in ipſis contentę deſcẽdẽdo exeunt ad certã uacuitatẽ tẽdentem uerſus os baſilare circa locũ ubi eſt certa caro glandoſa ſub incrutiatione neruorum opticorum.

Lacuna Mũdini. Caput Roſę Embotũ. ¶ Hęc uacuitas uocaẽ a Mundino lacuna / ab Auic. caput roſę: & ab aliis Embotũ/quia eſt lata ſuperius/ſtricta inferius/undiq; circũdata a pãniculo tenui uſq; ad os baſilare:& p iſtud Embotũ (ad prędictũ os ibidẽ ut cribrũ ſub tiliſſimis porris perforatum) euacuãtur ut plurimum humiditates ſuperfluę cerebri / quę po/

ftea in anfractibus multis offis bafilaris fupra os palati locatis in groffantur ab aere p nares attracto:& ẽt a calore naturali:& de/ mũ extra mittũtur per nares & os mediãtibus faucibus in ea for ma quę omnibus nota eft/propter diuerfas caufas diuerfam ha/ bens fubftantiã/colorem/quãtitatẽ et figuram/ex prędictis pa/ tent cerebri iuuamenta/quę tamen alia funt ab Arifto. & alia a Gal.et a fequacibus/quos uide. Paffiones omniũ modorũ pati/ tur:fua folutio eft lętalis/non femper fed ut plurimum.

¶ Iuxta iftud Embotũ uerfus pofterius etiã fub uentre feu uentri bus ãndictis:ẽ certa uacuitas oblõga aliqualiter / cuius parietes funt ficut nates antedictę/quę claudunt & aperiunt talem uacui tatẽ quãdo opus eft/uel a motu prędictorũ uermiũ:qui imedia/ te funt fupra ipfas/uel alio motu a fpiritibus facto.

¶ Et iftam uacuitatem cõmuniter Authores ponunt pro uen/ triculo medio/in quo dicunt effe uirtutem cogitatiuam. Uentriculus melius fecun/ dũ cõem opi/ nionem.

¶ In pofteriori parte huius medii uẽtriculi eft foramen paruum: quod tendit ad unam aliam uacuitatem / quę defcendendo eft uerfus locum ubi eft principium nuchę:et hęc uacuitas non eft in cerebello antedicto ut putant multi: nec eft circũdata undiqz a fubftantia medullari cerebri/fed eft inter pofterius et anterius cerebrum fita/circũdata notabiliter uerfus cerebellum a pia ma tre ipfum tegente.

¶ Et inter iftam ultimam uacuitatem et uentriculum medium antedictum eft certa caro glandofa conarium dicta : quia eft in forma coni fiue pini : hęc glandula ibidem fuftentat multas ue/ nas pię matris/afcendentes uerfus cerebri centrũ / ut ipfum nu/ triant.et hęc glandula tranfcolat multas humiditates ad mediũ uentriculum antedictum/a quo ad embotum prędictũ:et inde: ut fupra patuit:expurgantur. Caro glando fa conariũ di cta.

¶ In ifta uacuitate ultimo loco dicta/quę eft poft medium uen/ triculũ/dicta uentriculus pofterior/Authores cõmuniter ponũt uirtutem memoratiuam. Ego autem aliter fentio. Uentriculus pofterior fecũ dũ opiniõe 3 cõmunem.

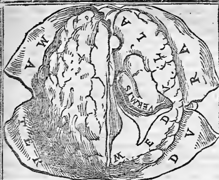
¶ Et dico primo uirtutem apphẽfiuã/cogitatiuã/ et memorati uãeffe in primis duabus cõcauitatibus pro anteriori uentriculo pofitis/tam in parte dextra q̃ in finiftra/et apphẽfiua feu fenfus cõmunis eft in parte ipfius anteriori: et cogitatiua in medio/in pofteriori uero eiufdem eft memoratiua.

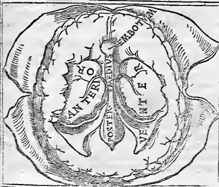

De ortu nu/ che.

¶ Et dico uentriculũ antedictum / quem authores ponunt pro medio uentriculo non esse pro cogitatiua / sed est uia pro expurgatione superfluitatum multarũ cerebri / & pro deferendis spiritibus ad tertium antedictum uentriculum / qui spiritus non seruiunt uirtuti memoratiuę / sed uirtuti motiuę & sensitiuę / qui ueniunt a primo uentriculo antedicto / sensui cõmuni seruientes: & hinc comprehenditur ꝙ nuca uirtualiter habet ortũ a parte anteriori cerebri: uidetur etiam nuca substantialiter oriri a parte anteriori cerebri / tum ex ipsius colore: tum etiam ex cõtinuatione: quę tamen ẽ etiam cõtinua cerebello posterius locato / maiorem directionem tamen & etiam colligantiam habet cum cerebro: q̃ cum cerebello prędicto. Hęc tamen melius & uberius diximus in cõmentariis super Mundino. Sed ut prędicta melius intelligantur quales potui hic inferius duas accomodaui cerebri figuras / in quibus aliqua ex p̃narratis comp̃hendi possunt ut uides.

¶ Vides in hac prima figura durã matrẽ separatam a cerebro/cuius medietas a prora ad papis tegitur pia matre vt vides / In altera vo pte i cẽtro medullae/est notabilis cõcauitas sensibꝰ manifesta priꝰ remota multa cerebri medulla: q̃ habet ꝓ altera parti vẽtrĩs anterioris ante dicti / in medio cuius ẽ vermi similis substantia rubea/in hac enĩ figura est medietas cerebri ablata / ꝛ medietas vẽtriculi medij ꝛ posterioris.

¶ In hac secũda figura vnũ a dextris aliũ a sinistris cẽtro medullae cerebri habes duos ipsiꝰ vẽtres anteriores: ꝛ sui vermes possunt cõpꝛehẽdi: ex prima figura ãte nctata / ꝛ inter illos anteriores vẽ est embotũ concauitatis medias ꝛ posterior vt mõstrãt ĩe tocis sans postre.

Septẽ paria neruorũ.

Neruus.
Neuron.

ℂ De Neruis a Cerebro ortis.

Post pdicta sunt uidẽdi nerui a cerebro orti:q sunt cõiter septẽ paria/de quolibet pari:est utrinq; unus/similis suo sotio. Neruus.n.grece neuron dicitur: est membrum cõsimile/album/substantia uiscosum:figura oblongum & rotũdũ/ad separãdum tenax & durum:sensus & motus organum:& puri sensitiui sunt molliores & frigidiores motiuis.

Caruncule mamillares.

ℂ Eleua igitur leuiter cerebrũ a parte anteriori incipendo: & inuenies in directo supioris partis nasi duas substãtias albas oblõgas (utrinq; unã)hẽrẽtes pie matri/quarũ capita sunt aliquãtũ grossa/q̃ a multis uocãtur carũculę mamillares: & sunt instrumẽta sensus odoratus/quas Gal.nõ uocar neruos:quia sunt molles/in directo ipsaꝶ pãniculi cerebri & os frõtis sunt perforati ut cribrũ:tũ pp odores/rũ pp supfluitates cerebri expurgãdas i necessitatibus:quę ut plurimũ expurgãtur p colatoriũ: qđ est in directo embori antedicti:& ibi ante i craneo ẽ certa uacuitas uetabilis aere ut plurimũ repleta/in quo aere secundũ aliquos ab istis carũculis primo percipitur sensus odoris.

Nerui optici uisus.

ℂ Post carũculas predictas:uidebis duos magnos neruos:qui seruiunt oculis pro uisu: & hi uidentur incrutiari: de hoc tamen ad huc sub iudice lis est.et hi uocãt optici seu uisus:q secũdũ aliquos sũt cõcaui seu pforati:hoc tñ negat sensus in mortuo animali.

ℂ Post istos est unum par neruorum / quod ponitur pro secundo pari:& hi dant motum oculis.

Nerui p motu oculorũ.
Unde oriãt nerui uocis

ℂ Post istos est tertiũ par:quod paulisper unitur quarto / a quo postea separatur:& descendendo spargitur per faciem:& intra & infra os basilare unitur cum sexto pari nunc dicẽdo:& simul faciunt neruos predictos descendentes ad membra uentris medii & inferioris:& ab istis oriuntur reuersiui.

Nerui gustus

ℂ Postea sunt nerui quarti paris descẽdẽtes ad palatiũ p sensu gustus:& hi sunt subtiles:aliq tñ capiũt tertiũ par p quarto: & ecõtra/sicut diximus i cõmẽtariis:& ibidẽ dixim⁹ cãm talis erroris.

Nerui auditus.

ℂ Est deinde quintum par quod utrinq; disseminatur intra os basilare in directo aurium:& seruit sensui auditus.

Sextũ & septimũ par neruoꝶ cerebri.

ℂ Postea ẽ sextũ par:quod miscet tertio ut prędictũ est/postea est septimũ par:quod qa obliquũ ẽ:dat motũ linguę:& etiã aliqbus musculis epiglottidi seruiẽtibus:dat ẽt sensũ gustus ipsi linguę.

¶ Horũ neruorũ ſubſtãtia eſt oĩbus nota/ſunt tñ poſteriores anteriorib⁹ duriores:quia pars cerebri poſterior eſt durior anterio re/pp ſenſus iteriores. Sua figura/quãtitas:ſitus/numerus et colligãtia patent/i cõplexione nõ ſunt multũ ſicci:et ideo nõ habẽt fortes motus:et ſunt frigidi natura. Iuuamẽta ſua etiam patent. Paſſiones omniũ modorũ patiũtur/quę oẽs ſunt praue: propter colligantiam ſuã cũ cerebro & propter ſuas operationes. — Nerui poſteriores ſunt duriores anterioribus.

¶ De Rete Mirabili ſecũdũ cõem opinionẽ: et aliquid de Nucha.

Iſis pdictis:depone totũ cerebrũ cũ illa portiõe Nuchę: q̃ eſt inter ſpondylos: quos ſecaſti et cum capite ſeruaſti: prius ipſius notãdo ſitũ/ſubſtãtiã:numerũ:et figurã/ſua colligãtia cũ cerebro eſt dicta ſupius. Q uãtitas ipſius et alia ipſi reſſita melius notabũtur ex dicẽdis:i cuius initio iuxta cerebrũ: eſt certa uacuitas cõtinua uacuitati cõitei poſitę pro uentriculo memoratiue uirtutis/p quã trãſeũt ad ſuos neruos ſpiritus a cetebro miſſi pro ſenſu et motu. Et Nucha(ſicut et cerebrũ)uelaẽ a dura et a pia matre/ut ſenſus demõſtrat. — Nucha. — Nucha uelaẽ a dura & pia matre.

¶ Iſtis notaris ſup ẽ ſola dura mater: q̃a remouendo cerebrũ remouet et pia mater/pp ipſorũ iuicem firmã et cõtinuã colligãtiã.

¶ Inter durã matrẽ et os baſilare in regione i crutiationis neruorũ opticorũ ubi eſt collatoriũ antedictũ/aſcẽdunt p os baſilare duę notabiles atterię: una ẽ a dextris alia a ſiniſtris: ut ſupra patuit in cap. de Aorta aſcẽdẽte/a quibus ut dicũt cõmuniter Authores ſupra os immediate ſub dura matre efficiũtur multi ſubtiliſſimi rami:inuicẽ mirabiliter unus ſupra aliũ uniti inſtar retis: occupantes ante/retro et a lateribus magnũ locum. Deinde ex iſtis multis ramis iterũ enaſcũtur duę arterię ſimiles primis/a quibus efficiũtur prędicti parui rami: et hę duę uenę poſtea iterum factę magnę ſupra craneũ aſcẽdunt ramificate uſq; ad uentres cerebri: ipſis portando ſpiritus ſubtiliatos in iſto Rete mirabili. — Rete mirabile ſecũdũ opinionẽ cõẽ.

¶ Et iuxta iſtud Rete aliqui dicunt eſſe duas glãdulas ipſum ſubſtentãtes:et dicũt iuuamẽta iſtius Retis eſſe: ut ibidem cauſetur ſpiritus uitalis ſubtiliatio: ut melius ad minima diuiſus alteretur: et efficiatur animalis:et forte ut uaporibus a cibo eleuatis:et a cerebro condenſatis infetius cadentibus:ſui minimi rami facilius oppilentur:et ſomnũ cauſent. — Iuuamẽta rete mirabilis.

¶ Istud tñ Rete ego nũq̃ uidi:& credo naturã nõ opari per plu-ra id quod põt p pauciora/sed natura põt subtiliare hos spiritus in minimis ramis arteriarũ ascẽdentiũ supra durã matrẽ hęrentẽ ossi basilari:& per piã matrẽ usq; ad cerebri centrũ ascendẽtes:er go nõ datur ibidẽ inter durã matrẽ & os basilare hoc Rete/mul tas alias rationes super hoc dixi in cõmẽtariis super Mũdino/ ad quos breuitatis causa remitto legentes:& inter alias rationes ex perientia sensualis est mihi Auriga:& si datur hoc Retę est supra durã matrem imediate isra cerebri medullã ex qbus arteriis mi-nimis ibidẽ fit certa mẽbrana continua & similis pię matri/in ra-mis cuius subtiliat spiritus uitalis & fit animalis : & sic subtiliatus trãsit ad uẽtres/mediãtibus p parte uermibus cerebri añ dictis.

¶ De Naso.

Isis prędictis occurreret sermo de osse basilari / sed quia ipsius anatomia/maxime de suaq; partiũ numero:ab au thoribus ponit diuersa/& etiã quia hoc os melius specu lat i cœmeteriis/q̃ i cõi sectiõe.Ideo de ipso sermonẽ pstringo:re mittẽdo hui⁹artis cupidos ad cõmẽtaria nostra:& ad cœmeteria.

Naso. ¶ Dicamus ergo aliquid de naso/q de psenti capit pro parte illa pcipua eminẽti/q̃ a supcilioq; cẽtro ęquali porrecta iugo utrãq; aciem discernit & munit:huius mẽbri partes inferiores laterales:

Alaria. Alulae. Lepor. Colũna. Diaphrag/ma. Septũ porre/ctũ Interfiniũ Nares. Uez Rete mi rabile.

Gal.uocat alaria/alter alulę dicitur/sua pars supior ab aliqbus dicitur lepor & summũ nasi/inferior etiã lepor & imũ nasi / pars media exterior ẽ dicta colũna:& ipsius interna pars diuidẽs dex trã partẽ a sinistra uocatur diaphragma:septũ porrectũ:& interfi niũ nasi:& aliqui uocãt nasi inferiora foramina nares:& uia a nasi bus p supra palatũ ad fauces ab Auic.quinta tertii uocatur Cha lasim/sed de presenti a nobis cauernositates supra palatũ in osse basilari locatę nares uocãtur/in quibus superfluitas cerebri humi-da trãscolata ingrossatur/de qua aliquid diximus supra.

¶ Nasi substãtia est ex cuti/musculis/carthilaginibus:& ossibus: & panículo tegente ossa sua. Sua cutis est taliter musculis eius unita/q, separi nequit/nisi difficulter. Sua pars anterior & iferior est carthilaginea:superior uero ossosa.Sui musculi sunt duo par/ui : duri tamen/unus est a dextris/alter a sinistris uersus inferius magis/quia ambo oriuntur a pomis mandibularum: & mouent

Ale nasi. alas nasi:ad quam partem uult homo.

¶ Post musculos sunt tres carthilagines/una in medio:& duę la/terales: quę sunt molliores media / quę dura est satis/ut teneat nasum (quem diuidit intra per medium) rectū & firmum. Carthilagies

¶ Ossa nasi sunt duo triāgulata : frōti cōtigua/uersus angulos lachrymaꝗ pforata foraminibus paruis: a qbus humiditates ī ocu los:& ab oculis in nasum:& a naso in ore penetrare possunt:& pp hoc gustatur sapor medicinarū positaꝗ in oculis a lingua. Ossa nasi.

¶ Et os frontis in directo nasi est perforatū ut cribrum:ut seruiat pro odore : & ut p ipsa foramina exeāt humiditates sup̄ fluę a ce rebro:trāseūdo prius p foramina/q̄ sunt in suis pāniculis circa ca runcularum mamillarium loca. Colatoriū in fronte.

¶ Ex prędictis uisa est nasi substantia:Numero est unū mēbrum: diuisum tamen in duas partes ad interius:ut si una pars ledatur: altera firma sit : sua figura/quantitas/situs & colligantia patent. Sua complexio ponitur frigida & sicca. Sua iuuamenta sunt ad decorem & ad ducēdū & reducēdū aerem ad pulmonē : ducit etiam materiam/per colatoriū ad cauernas ante dictas missam/ extra se/quę cauernę dicūtur de pręsenti nares. Colatoriū. Nares.

¶ Passiones omnium modorum patiuntur : & sua solutio facili/ter cōsolidať / in sui inferiori extremo interdū applicātur sangui sugę:ad saphati et ad id genus/Sua propria passio ē lesio uirtutis odoratus:q̄ ipsi potest cōtingere principaliter ,ppter oppilationē factā in foraminibus existētibus in osse basilari i directo prędicta rum caruncularum mamillarium.

¶ De Palpebris.

Palpebrę. Gena.

Alpebrę a palpitādo genę etiā dictę/ sunt pelliculę ocu p los tegētes oibus norę. Sua substātia ē ex carthilagine & mēbrana /cū minima & forte ut aliquibus placet : cū nulla parte carnea: exceptis ipsaꝗ musculis:& ē carthilaginea:ut ī ipsa pili figātur:q stāt recti:& duri:ut melius tueāť oculos:hi di/cūtur cilia:a celandis oculis:est etiā carthilaginea/quia melius re sistit extrinsecis:& ut stet erecta qñ apiť /quia si esset pellicularis: deprimereť faciliter:& cute tegitur propter tutelā & decorem. Cilia vnde.

¶ In superioribus palpebris sub cute sua : est mēbrana a picranio orta:quę intra flectiť suam inuoluēs carthilaginem extra & intra usq ad tunicā corneā:cōiunctiua mediāte regente musculos ocu li:& in inferioribus simili modo est mēbrana orta a membrana

pomorũ faciei ossa tegẽtẽ:& isto modo uidetur quod cõiunctiua tunica oriatur etiã a pãniculo regẽte ossa iferiora faciei:in multis tñ indiuiduis ẽ aliqua caro/cũ aliquibus uenis& fibris imediate su pra prędictũ pãniculũ/quę (palpebra inuersa) sensui patent: a q bus uenis aliis causis coadiuuãtibus/fit in oculo:ungula/& sebel: & uerucarũ genus:& alii aliqui oculorum morbi.

Tarsum. ¶ Circa istã carthilaginẽ quã Gal. uocat Tarsum:est aliqua pin/guedo humectãs palpebras necessitatis cã:ne exsiccẽt pp motũ suũ fere cõtinuũ: Supiores solẽ mouẽtur/iferiores uero minime.

¶ Et utring suus motus est ex tribus musculis teste Auic.quorũ unus apir:qui est in medio palpebrę:duo uero alii sunt in angu/lis oculorũ/qui claudũt:Gal.tamen.x.de util.cap.9.nõ uidetur ponere nisi duos musculos:quorũ unus dicitur eẽ in angulo uer sus aurem/quem dicit apire:si solus moueatur/& alius in angu/lo nasi/quem dicit claudere/si etiam solus moueatur:& si ambo equaliter mouentur/non magis palpebra clauditur q̃ apiatur:&

Curua palpe/bra. hęc semi clausio uocatur ab Hipp.curua palpebra/quę infert in morbis malũ indiciũ:& etiã Gal.ibidẽ cap.x. dicit φ nũq̃ cogno uit musculũ pdictũ ad angulũ nasi locatũ/qa uidit ibidẽ magna applicari cauteria propter fistulas:& tamen adhuc remãsit mo/tus in palpebris/qui nõ remansisset:si esset ibi musculus.

¶ Et asserit.xi.de util.cap.14.φ cutis musculosa frõtis:& pomo/rũ faciei suo motu sufficit ad clausionẽ & aptionẽ palpebrarũ: & aliqui addũt cũ iuuamẽto musculorũ. Arist.tñ secũdo d partibus aialiũ.c.15.dicit palpebras moueri nõ uolũtarie:sed naturę instin ctu:mihi tñ uidet:φ habeat motũ propriũ & cõem : cõis ẽ a mo tu frontis & pomorũ faciei:proprius uero est a suis pprijs muscu/lis/qui habẽt suos neruos ãnexos palpebris & musculo mouẽte frontẽ:& musculis tẽporalibus & pomorũ faciei/utrũ aũt isti ner ui ueniãt a nucha/an a cerebro sensu nõ pcipitur. Inquit tamen Auic.quod in sola palpebra supiore sunt musculi/quia sunt pro pinquiores suo principio.f.cerebro/qui sunt parui:& aliqui dicũt ipsos esse sine cordis/de situ quo aliqui inter se sunt discordes.

¶ Et palpebre iferiores teste Auic.nõ mouentur:quia motus su/periorũ sufficit ad pfectã clausionẽ & apertionẽ ipsarũ ad inuicẽ: & iferiores sunt minores supioribus:& oculis magis cõiuncte/ne pp magnitudinẽ & sepationẽ ipsarũ ab oculis:aggregarent in se

sippitudinem:& lachrymas:& alia extranea/teste Gal.x.de util.
¶ In substātia palpebrarū i quolibet angulo/seu cātho uersus na- Angulus. Canthus.
sum:sunt duo foramina parua sensibus manifesta:unū in supiore
palpebra/aliud in iferiore:p quę exeūt lachrymę:& i isto angulo
sunt carnes spōgiosę:q ītra se tenēt talē humiditatē lachrymarū:
ut humectēt mēbra sibi uicina:ne exsiccēt:& tales humiditates
iterū ueniūt a naso:& etiā a cerebro p uenas suorū pāniculorū.

¶ Situs palpebrarū/numerus/quātitas/figura/& colligantia pa
tēt/substātia ē tacta. Sua cōplexio ponit frigida & sicca:iuuamē
ta sua sunt tueri oculos a minutis & lenibus. Ossa uero adiacētia
tuētur ipsos a magnis & duris:& iuuāt in somno fiēdo:sui pili:Iu/
uāt etiā oculos ne i palpebris aptis puluis & alia minuta ip sos le/
dāt:& sua nigredine corroborāt uisum:& nō sunt ualde spissi/ne
obūbrēt uisū:nec nimis rari:ut phibeāt minuta ītrare ad oculos.

¶ Passiones omniū modorū patiūtur:& inter alias patiūtur suorū Cura duorum
pilorū iuersionē/q curatur cauterizādo quēlibet pilū inuersum: inuersorū.
in sua radice cū acu aurea:postea curāt ut alia loca cauterizata.

¶ De Anatomia oculorū.

Ilis palpebris occurrūt oculi ab ocultādo dicti. Occultā
tur.n.inter palpebras/ad quos uidēdos scinde primo os Oculi unde.
frontis in directo ipsorū:taliter ut saltem alterū eorū ui/
deas modo infra dicendo:notādo primo neruū sui qui opticus Neruus opti
est dictus/qui perforādo ipsius tunicas/uersus centrū ipsius ten cus.
dit:& iter cōiunctiuā & Sclir oticā ē notabilis pinguedo/& caro Coniunctiua
glandosa:suscipiens humiditates:sicut facit caro glandosa radicis Sclirotica
linguę:quas extra riuat:interdū per nasum: & per foramina quę Pinguedo.
sunt in palpebris ante dicta:quibus mediātibus/tam pinguedi/ Caro glādo/
ne q̄ humiditatibus/seruantur oculi ab exsiccatione. sa.
¶ Ibidē sunt etiā sui pprii musculi/q sunt septē/quorū unus mo/ Musculi ocu
uet sursum/alter deorsum:& unus alius dextrorsum:& alter sini lorum.
strorsū:& duo trāsuersaliter tēdētes mouēt circulariter: septimus
uero ē ppe neruū opticū/quē sustinet: & eleuat: & ipsum tuetur a
laxitate:dū oculi firmātur i ītuitu cōtinuo:& ideo hic solus firmat
oculū/istū musculū aliqui dicūt eē duplicatū:&aliqui triplicatū:
& hi oēs musculi hūt suos neruos a secūdo pari neruorū cerebri.
¶ Visis prędictis separa musculos/pinguedinē prędictā: simul & Quatuor tu/
carnem glādosam a suis pelliculis/quę sunt realiter quatuor. Po/ nicę.

Septē tunicae | nuntur tñ cōltet septem/quia differūt aliqualiter/subſtātia/ſitu: colore/figura/quātitate et complexione/colligantia tamen nō differunt. Differunt etiam aliqualiter in iuuamentis.

Mēbranae. Oculoꝝ tūice Tres humo/res. Quatuor hu/mores. Coniunctiua vnde. Pāniculus circū oſſalis.

¶ In iſtis pelliculis/q̄ mēbranę: et oculorum tunicę uocātur/ſunt tres humores/aliqui tñ addūt quattū/quē ęthereum uocant.

¶ Tunicarū igitur iſtarū primo ante incipiendo/occurrit cōiun/ctiua/ſic dicta/quia coniungit oculū capiti: et hęc oritur a picra neo: et a pāniculo circūoſſali/tegente inferiora faciei oſſa/et a pel licula intrinſeca palpebrarū: orta a p̄dictis pāniculis/et hi pānicu li et tegunt orbitas oculorū: et hęc ſola eſt uere una tunica.

Cornea vbi & vnde.

¶ Iſta cōiunctiua tamen nō tegit ante: totū oculū/ſed in loco ubi ipſa deficit ante oculū in medio/eſt ſecunda tunica/quę quia dia phanes eſt ut cornu/cornea nominatur/hęc ſecūdū aliquos qua tuor habet tunicas ſubtiles: ut cōpertū eſt in ſuis ulceribus.

¶ Huic cornęę uerſus poſterius eſt continua una tunica nō lucі/da/ſed opaca et dura. Ideo Sclirotica dicitur/quę poſterius tegit totū oculū. Hęc tñ eſt maior cornea: et iſtę duę ab aliquibus po/nūtur pro una/ſolum proptet colligātiā/quia ambę per cōtinua tionē unius ad alterā: oriūtur ſeu alligātur durę matri.

Sclirotica. Uuea. Coronoides. Foraminalis pupilla.

¶ Poſt iſtas etiā ante incipiēdo/eſt una tunica dicta uuea: et coro noides: et foraminalis/quia ē perforata ſicut corona: et ſicut gra num uuę/quādo remouetur a ſuo ſuſpenſorio ſeu racemo: et ſuū foramen uocatur pupilla. Suus color eſt uarius/ſed ſępe niger: et Iridialis/ſeu Lazuleus/uel Ceruleus.

Secūdina & vnde.

¶ Huic uerſus poſterius cōtinuaē una tunica/quę eſt fere ſimilis magnitudinis: qualis eſt uuea: et etiā eiuſdē coloris: et hęc uocaē ſecūdina/q̄a ipſa et ēt uuea oriūē a pia matre ſecūdina dicta/uel ut aliq̄b⁹ placet: hęc ſecūdina nutrit oculū/ſicut ſecūdina foetū.

Aranea. Retina.

¶ Poſt iſtas tunicas ſunt duę alię tunicę etiā ſimul continuę/una anterius/alia poſterius/q̄ eſt longe maior anteriore anterior uo/catur Aranea/poſterior Retina: Aranea eſt ſubtilis dēſa tamen: lucidior adamātina gēma/Retina etiā eſt ſubtilis/ſed nō lucida ut Aranea: et Retina pro parte herer ſecūdinę.

Humor vi/treus. Criſtallinus humor.

¶ Inter has ultimas ſunt duo humores. ſ. uitreus et criſtallinus: ui treus eſt poſterius et lateralis/ſic dictus quia aſſimilaē uitro lique facto/in parte cuius anteriori locatur humor criſtallinus/ſicut lo cata eſt gēma in annulo/humor uitreus eſt longe maior criſtal/

lino/sed cristallinus est durior uitreo: & lucidus est ut gēma. Istę etiam duę antedicte tunicę oriūtur a neruo optico secundū Authores:& ideo etiā istę duę tunicę ponunē pro una/que tñ si sint una uel duę:sicut etiam alię:parum conferunt medico legitimo.

¶ A loco continuationis secūdinę cū uuea ante uersus/inter partem Retinę & totam Araneā est humor dictus albugineus quia assimilatur albugini oui. Hic tamen humor est paucus & fluidus in mortuo animali/qui in directo pupillę uenit usq ad corneā/& ibidem est lucidus diaphanes magis q̄ alibi/& ideo aliqui hunc humorem uocant ethereum/& sic ponunt in oculis quatuor humores/& quia secūdina & uuea uidentur oriri a pia matre/aliqui ponunt ipsas duas et etiā Corneā et Scliroticam pro una tunica. Cętera diximus oculis spectātia in cōmentariis nostris.

¶ Ex prędictis uisa est oculorum substantia/sunt siti in suis orbibus.i.in duobus foraminibus magnis in frōte locatis/& nō sunt multū extra eminētes/ne ledantur ab extrinsecis/& propter hoc habent supercilia extra eminentia:& inferius ossa pomorū faciei. Suus numerus/colligantia/figura/& quantitas patent. Orbes siue orbitae oculorum. Supcilia.

¶ Sua complexio propter humores ponitur frigida & humida:& propter pāniculos ponitur frigida & sicca:& pro multitudine spirituum ponitur calida. Sua iuuamenta sunt omnibus nota. Passiones omniū modorū patiūtur. Sua propria passio/est uisus ablatio/diminutio/& corruptio.

¶ Si hęc omnia nō potes uidere in uno oculo/uide in ambobus: uide saltem in uno musculos:& carnem glandosam cum sua pinguedine/simul & cōiunctiuā/in alio uero uide tunicas & humores. Docta tamen manus difficiliora perquirit.

¶ De Auribus.

Post oculos occurrunt aures/sic dictę ab hauriendis uocibus/uel quia audes sunt uocum/& tā carthilago ipsarū:q̄ foramina dicūtur aures:sua pars suprema exterior dicitur pina/uel pirula & lobus/inferior uero fimbra & lobus:ubi sunt certę uenę notabiliter fluentes/si soluantur/sua pars interior dicitur Scaphus. Aures ꝛ vñ. Pina pirula Lobus. Fimbra. Scaphus.

¶ Sua substantia est carthilaginea/ut fit ab extrinsecis tuta & sonora:motu ur plurimū carent/in ipsarū ima parte:aliqui putant esse uirtutem memoratiuā. Ideo uolētes memorari ipsas partes

cōfricant: ueritas est, q̄ illa cōcauitas postrema primi uentriculi duplicati cerebri, in qua ego pono uirtutem memoratiuā: tendit oblique uersus aures: & forte q̄ propter hoc confricatio talium partium iuuat memoratiuam.

Conchiliae.

¶ Hęc mēbra tegūtur cute, aliquā tamen habent carnē: firmissime unitā suę cuti, in ipsis nō est sensus nisi diminutus. Sua figura est omnibus nota, sunt anfractuosę: sicut conchilię: ut melius sine impetu inundet in ipsis aer faciens sonum.

¶ Suū foramen est in osse grossiore quacūq; alia parte cranii, in tra quod est certa uacuitas: quam claudit quidā paniculus subtilis & solidus, secūdum aliquos ortus a neruo auditiuo, qui est ex quinto pari neruorum cerebri.

Aer implātatus.
Meninx auris.

¶ In prędicta uacuitate, quā ante uelat prędictus pāniculus: est aer implātatus, qui suscipit species auditus, quas dat neruo auditiuo dilatato in pāniculū, qui uocat̄ meninx auris: & tunc sensus auditus cōphēdit undā uocalē: & oēm aliū sonū ipsi adueniētē.

¶ Et huic pāniculo itra p̄dictā uacuitatem adiacent duo ossicula parua, apta moueri ab aere ibidē proximo moto, q̄ i suo motu se inuicē pcutiūt, a quibus secundū aliquos causantur oēs species soni: plus & minus secūdū aerem extrinsecus motum.

¶ Sunt aliqui uolentes prędictū paniculū oriri a pia matre, quę transit cū neruo auditiuo ad prędictā uacuitatem: de suo tamen ortu uide cōmentaria nostra.

¶ Ad hęc bene uidenda requiritur docta manus, cum tenaculis: falce, serra & malleo apto, quā prędicta: tā neruus, qui uenit ab intrinseco: q̄ Meninx corupte Mirynga dicta, quę est uersus foramen auris cum ossiculis prędictis: cum difficultate uidentur.

¶ Ex prędictis uisa est itrinseca & extrinseca auris substātia: suus situs, quātitas, figura, numerus & colligātia patēt. Sua cōplexio est frigida & sicca. Sua iuuamēta sūt oibus nota. Passiões omniū modorū patiūtur. Sua propria passio est lesio uirtutis auditiuę.

¶ De Mandibulis superioribus.

Mādibulae superiores.

Isis auribus, ne aliqua pars capitis intacta maneat, ad superiores mādibulas uenio, q̄ postpositę sunt p̄dictis mēbris, melioris ordinis gratia. Istis mādibulis sunt tātum duo propria ossa: sub naso & per longū palati unica comissura diuisa: in quibus sunt dentes, qui sunt, figura, nomine, & numero

similes illis/qui sunt in inferioribus mandibulis.

¶ Secũdum aliquos hę mandibulę supiores. xii. & pluribus sunt cõstitutę ossibus: impropríe tamen: qa ipsis addũt oculoꝝ ossa & ossa paris & pomoꝝ faciei: & alia ossa duobus ante dictis ossibus.

¶ Harũ mandibularũ substãtia/numerus/quãtitas/situs/figura colligantia & cõplexio patent. Sua iuuamẽta sunt/quę inferioꝝ: & quę palati. Passiones omnium modorũ patiuntur.

¶ De Anfractibus supra Palatũ.

Faucibus supra palatũ ad foramina nasi ē uia ampla: ara
a bice Chaiasim dicta: ꝑ quã clauso ore cõtinue spirat & re
spirat hõ: huic supius uersus/sunt certę Camerculę: An/ Camerculae
fractus seu Cauernę: sub colatorio ĩfra embotum cerebri positę: Anfractus.
quarũ parietes: ossosę: subtiles et pelliculosę sunt/hinc per nasi fo Cauernę.
ramina: et per fauces ad os: cerebri grossa excrementa extra riuã tur: et hę uacuitates ab aliquibus uocantur nares.

¶ Ad ista bene uidenda: uiso prius magno foramine ossis basila/ris per quod descẽdit Nucha: & bene inuestigatis illis sphondylis colli: quos cũ capite eleuasti: serra/uel falce diuide os basilare per mediũ usqꝫ ad palatũ iclusiue: & ꝑdicta oĩa optime uidebis.

¶ De Anatomia Extremorũ.

XPEdito capite: in sectione cõmuni primo occurrit
e pars colli posterior: Tenon: & Ceruix dicta/cuius si/ Tenon.
tus est ab osse capitis basilari/usqꝫ ad septimũ sphon/ Ceruix.
dylum a capite inferius descendendo inclusiue.

¶ Hęc pars habet partes contentas & continentes: continentes sunt cutis/musculi/mẽbranę: & sphondyli. Cutis. Musculi. Mẽbranae. Sphõdyli.

¶ Contentę sunt mẽbranę nucham tegentes/ipsa nucha cum suis neruis/uenis/& arteriis.

¶ Cõtinentiũ alię sunt extra/alię intra/quę sunt extra: alię supe/riores/alię inferiores: & alię medię.

¶ Exteriores supiores: uocãtur ab aliquibus fontanella colli: & est Fontanella
locus ubi primus & etiã secũdus sphõdylus copulãtur capiti. hic colli.
locus ab Auic. 4. primi uocať Alchadam/in quo dantur cauteria Alchadam.
multa ad diuersas capitis dispositiões: & ibidẽ ẽt ponũť setones. Setones.

¶ Sua pars infima ab Auic. dicitur Alchael/siue Alchel: & pars Alchael. Alchel.

Nocra. media inter hec uocatur nocra.

¶ Ab Alchael usq ad Alchadā inclusiue:inter quēlibet sphon/dylum:dantur cauteria actualia pueris ī pręseruatione ab Epile/psia:& est remedium singulare.

¶ Inter partes cōtinētes exteriores etiā ponit cutis primo occur/rēs/q ē excoriāda/ut alię partes exteriores cōtinētes uideātur.s. musculi/q ī hac sectiōe postponūtur pp causā dictā ī Anatomia ptiū āterioꝶ colli:q tū collū excoriādo possunt inuestigari aliquo modo cōfuso:& ipsos inuestigabis/notādo ipsoꝶ quātitatē: substātiā/situ/cōplexioē:& figurā:postpositis: numero/colligā/tia:& ipsoꝶ iuuamētis:q integre nō possunt cōprehendi:pp ante positā sectionem capitis:& partiū anterioꝶ colli:quibus uisis:oc/currūt colli ossa:inter partes continentes posita.

Sphondyli colli septem. Nomatos Nucha. ¶ Hęc ossa sphondyli dicūtur:& sunt septē/q sunt subtiliores cę/teris:qa debēt esse leues/ne grauēt corpus:& sunt tales/qa No/tigos:Nucha corrupte dicta:est grossior ibidem:quę descendēdo semper subtiliat:qa dimittit partē suę substātię pto quolibet sphō dyli. Primus tñ sphondylus atlas ab aliqbus dictus:capiti unitus:

Prim⁹ sphō/dylus. in parte posteriori est grossior aliis sex:habet tñ latius foramen:& maior pars sphōdylū usq ad os sacrū habet alas & fimenia/qui bus hic primus caret/ut caput possit melius flecti ad posterius:& ne laceret neruos iuxta se a nucha exeūtes. In isto etiā sphondyli uersus supius sunt duę foueę/ in quibus intrāt duę buccellę ossis basilaris:iuxta illud magnū foramen:p quod exit nucha: Habet etiā duas alias foueas:fere similes uersus iferius:in qbus ingrediū tur duę buccellę secūdi sphōdyli/licet sint aliq dicētes istas buc/cellas eē in primo sphōdyli:& ingredi in secūdo : Primus sphōn/dylus p ligamēta fortia unitur capiti/sup quo flectit lateraliter.

Dens's Py/rinoide. ¶ Post primū sphōdylū seqtur secūdus Epistropheus dictus : eo qa p ipsū collū uertitę differt ab aliis:in figura. Hic.n.sphōdylus ī suo sūmo habet certū additamētū : quod Hipp.noiabat Dētē: a iunioribus teste Gal. uocat Pyrinoides pp suā formā acutā:& hoc additamētum ingredit̄ in certā foueā/q est in primo sphon/dyli:distincta a foramine/p quod exit nucha:& pp hoc caput tu te mouetur ante/retro/& secūdū rotondū seu obliquū: absq dis/locatione sphōdyloꝶ pdictoꝶ:quę esset facilis:si ipsi nō resisteret pdictū additamentū/quia iūctura secūdi sphondyli cū primo:

est laxior omni alia:in tota spina reperta. Alię etiā spinę colli lun cturę:sunt laxiores suis inferioribus : & habent sua ossa fimenia: bifurcata:& parua/ne grauarēt corpus. Tertius sphondylus col/ li Axon gręcę dicitur:alii colli sphōdyli partiali carent nomine.

¶ Post sphondylos colli:sequuntur duodecim sphondyli:quibus uniūtur utrinq; duodecim costę : & isti uocātur sphondyli dorsi: qui gręcę dicuntur Rachis. Sphondyli dorsi.

¶ Post istos sequūtur quinq; sphondyli lūbares & renales dicti: & ibidē sunt Renes & duo musculi dicti lūbi: istā regionē Auic. uocat Alchatim:& gręcę dicitur Osphys:& hi sunt maiores aliis: & locus qui est inter supremū istorū:& infimū sphondylū costa/ rum a Gal.dicitur Glutum:& ab Homero Actusta. In ista regio ne alligatur diaphragma. Sphōdyli lū bares & Rena les. Alchatim. Glutum. Actusta.

¶ Post istos sphondylos sequūtur tres alii/qui nō sunt sphondyli nisi improprie:quia nō sunt similes ueris sphondylis in figura/& hi ab Auic.uocātur sphōdyli Alhauius:& ab Auer.uocātur ossa Agit:& a Gal.os sacrū amplū : & teste polluce dicitur etiā Atlas eo quia totius corporis molē sustinet / sed hoc os sacrū secūdum Gal.constat ex quatuor ossibus/quibus cōtinuātur ossa ancharū: quę utrinq; cū isto osse sunt firmissime unita : & mandato naturę aperiūtur seu separātur ab inuicem in partu. Ista etiam ossa an/ charum/aperiūtur in tali tempore in pectine:ubi etiam natura/ liter in aliis temporibus sunt firmissime unita. Alhauius. Ossa Agit. Os Sacrū. Ossa Ancha/ rum.

¶ Post ista ossa prius posita ab Aui. tria/sunt etiā tria alia ossa nō dura ut supiora/sed carthilaginea quasi/uocata ossa Alhosos & caudę:q etiā nō assimilātur ueris sphondylis/& nō dicūtur sphō dyli nisi improprie sicut tres supiores imediate descripti/& sic in totum cōmuniter ueri/& non ueri sphondyli sunt numero .xxx. quorum omniū substantia : est ossosa cum aliquali carthilagine: intra suas iuncturas posita : & oēs firmiter per ligamenta sunt cō iuncti/ne ex motu faciliter dislocentur. Ossa alhosos Ossa caudae. Sphondyli sunt .xxx.

¶ Sua quantitas/figura/situs/& colligantia:est cōspicabilis. Sua complexio patet/sua iuuamenta sunt tueri nucham et suos ner/ uos intra ipsos locatos. Sunt etiam fundamentū totius corporis: sed principaliter hoc faciunt sphondyli renum et Alhauius. Pas/ siones omnium modorum patiuntur.

¶ Ad hos sphōdylos bene inuestigādos requirītur coemeteria:

adiuuātibus aliqualiter nostris super Mundino cōmētariis:& ut sua substātia interior bene uideat/simul & sua medulla cōmuni ter nucha dicta/magna falce diuide sphōdylos p mediū:a capite usq; ad caudā/seruādo melius quo poteris nuchā & suos neruos illesam/facta tali sectiōe:sua ossa cōsiderabis:& etiā carthilagine: & mēbranā partē ipsorū itrinsecā tegentē:& etiā ligamēta/qbus hę uertebrę/seu sphōdyli iuicē uniūt:his uisis ad nuchā rede.

De Nucha.

Nucha & sui nerui.
Duo pāniculi i sphōdylis

I Nuestigatis sphōdylis partes cōtentę intra ipsos tam in collo q̄ alibi uidēdę sunt:quarū Nucha (dicta grece Notieos & Myelos)ē principalior:cū suis neruis:alię partes sunt duo pāniculi duri:& unus lenis/durior ceteris/heret ossibus: alter ē loco durę matris:etiā durus:& alter ē lenis loco secūdine: seu pię matris:omnes circūdantes ipsam nuchā & neruos:

Substātia nuchę ē uiscosa/humida cū aliqli soliditate:& ē simi/ lis substātię cerebri:parū tū durior:et q̄to plus descēdit/idurescit magis:& teste polluce i colore ē subflauior cerebro:nec ē medulla:ut putāt aliqui/sicut neq; cerebrū. Sua figura oībus patet.

Suus situs et locus:est ab infima capitis parte:descēdendo usq; ad secūdū supmū sphōdylū renū iclusiue:et istū locū nō transit: sed ab isto loco ifra. Tota nuchę substātia:in multos diuidit neruos:q descēdēdo usq; ad ultimū caudę sphōdylū p ipsos diuidūt: Numerus/et q̄titas patet/colligat oībus mēbris/ad q̄ uadūt sui nerui. Colligat etiā hepati & cordi:mediāte Aorta & chilis:p certas minimas uenas & Arterias ad ipsam tēdētes p foramia sphōdylorū. Hę uenę & arterię pforāt mēbranas pdictas durās:ipsam circūdātes:& igrediūtur mēbranā lenē a pia matre ortā/qua mediāte ipsi heredō ut substētetn nuchā nutriūt & uitalitāt. Sua cōplexio cōitet ponitur frigida & sicca:aliqui tū aliter sentiūt:

Sua iuuamēta sunt:ut ab ipsa uadāt nerui ad mēbra nō in tāta distātia/sicut si uenirēt a cerebro: & ut nerui sint magis distincti se inuicē nō impedietes:& ut sint scciores:& ne ex sua lęsiōe imediate ledat cerebrū:& ēt si nō esset nucha:cerebrū esset maius:& nimis grauasset mēbra iferiora. Passiōes omniū modorū patitur.

De Neruis a Nucha ortis.

Q Vid sit Neruus/alibi diximus/nō solū ipsorū substantiā sed figuram & cōplexionē. A capite igitur ad ultimum

ſpinę dorſi deſcendēdo/ſunt nerui a Nucha orti/& hi ſunt.xxxi. par/& unus neruus ſine ſotio/numerando ſic. Primū par neruorum exit a primo ſphondyli/unus neruus eſt a dextris. alter a ſiniſtris/ſicut ſunt etiā ſemper in oibus aliis ſphōdylis. Et ſecūdū par exit ab intermedio primi & ſecūdi ſphondyli. Et ſimilitet eſt tertiū par iter ſecūdū & tertiū ſphōdylū colli/& deſcēdēdo uſq; ad Anū glibet ſphōdylus hēt unū par netuoꝝ ipſi cortespōdēs: aut in orifitio qd eſt iter ſe & ſuū ſotiū / aut i orifitio ſibi proprio: ſed ultimus ſphōdylus Alhouius:q eſt cōtiguus primo ex tribus oſſibus Alhoſos/ſiue caude:habet ſuū par neruorū/ſicut & ſphōdyli ſibi ſupiores.Sed inter ipſum/& primū de ſphōdylis Alhoſos:eſt aliud par neruorū: & pp iſtud par duplicatū ſunt triginta unū par/& unus neruus impar:quia deſcēdendo in primo ſphōdyli eſt unū par:& inter primū ſphōdylū & ſecūdū colli:eſt unū aliud par:& inter ſecundū & tertiū:eſt etiā unū aliud par:ab ultimo uero oſſe/quod proprie cauda dicit/exit unus ſolus neruus: & ut ſic ſunt trigita unū par neruorū:& unus neruus ipar. xxxi. par neruoꝝ ⁊ vnus neruus.

¶ Iſtorū co'ligātia eſt notior a quo ꝗ ad quē:& colligārur maiori parti mēbrorū habentiū motū/ſuus ſitus & quātitas patet ſicut & numerus. Iuuamēta iſtorum neruorū ſunt date motum & ſenſum. Paſſiones omniū modorū patiuutur.

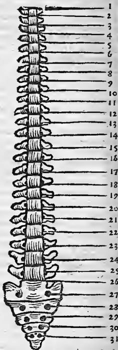

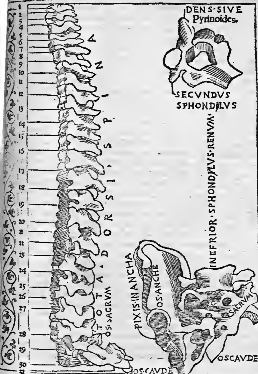
¶ Ex predictis patet ꝙ in humano corpore ſunt triginta octo paria neruorū/& unus neruus/qui in totū ſunt ſeptuaginta ſeptē: exceptis illis duobus qui uadūt ad naſum pro uirtute olphatiua: qui cōiter nō nominātur nerui : quia ſunt molles nimiū. Ego tñ uoco ipſos neruos/inquantū ſunt organa ſenſus odoris/& ut ſic ſunt ſeptuaginta nouē:quoꝝ.63.neniūt a nucha:&.14.a cetebro uel.16.cōnumeratis ſecū carūculis mamillaribus: de qbus ſupra dictū eſt in anatomia neruoꝝ cerebri:q poſtea ad īfinitos ramos: & ullos terminantur/quos non cōprehendit ſenſus:& ſuut iſti.ſ. xxxviij. paria neruoꝝ ⁊ vnus neruus ē totus lxxvij. vel i toto lxxix.

Nerui a cerebro uenientes ſunt paria ſeptem/ſeu octo.
Nerui nuchę colli ſunt paria octo.
Nerui nuchę dorſi ſeu coſtarum ſunt paria duodecim.
Nerui nuchę renum/ſeu Alcharim ſunt paria quinq;
Nerui nuchę Alhouius ſunt paria tria.
Nerui nuchę Alhoſos cū duob⁹ neruis īter ſphōdylos Alhoſos & Alhouius ſunt paria tria:& unus neruus ipar a cauda exiēs.

¶ In ista figura potes facili ter uidere numerũ sphon dylorum / Et scias quod a substãtia primi sphõdyli exeũt duo nerui: unus ab utroq; latere: & numerum neruorũ potes notare in extremitate linearum in tali figura positarum.

¶ Nota tamẽ lector φ ista figura nõ habet ueram si militudinem cũ spondylis nisi in numero: sed sua ue/ra figura melius uidetur i figura subsequẽte/ quia il/la est uera sphõdylorũ for ma. Istã tamen spõdylorũ primã figurã hic posui / qa in hac melius uidetur si/tus et numerus neruorũ nuchę φ in figura subse/quentę.

¶ In ista figu-
ra habes ve-
ram omnium
sphondylorū
for māin qui-
bus et potes
videre nume
rum neruoꝝ a
nucha venie-
tiū/ q sunt tot
paria quot sūt
nucae ipsis cō
tinuae excep-
ta vltima: cui
nō ē signatus
aliqs nume-
rus/ q indicat
vnū solū ner-
uum oriri ab
osse caudae:
Dēs ēt in hac
figura formā
verā secundi
sphōdyli col-
li/ qui dr̄ Epi
stropheus/ in
quo ē certum
additamentū
Dens & Py
rinoides dic-
tus. In hac ēt
figura hēs vl
timū ex sphō
dylis renū si-
mul & os sa-
crū seu sphon
dylos alhoui
us & sphōdy-
los Alhoios
seu caudae/ vi
des enī quali
ter ibi os an-
chae alligat̄
ossi sacro/ me
lius tū videt̄
ipsoꝝ forma i
sphādylis in
cōmentis ex
siccatis sicut &
alia corporis
ossa.

u Iſis prędictis ad uenas manuũ phlebotomari ſolitas pri/mo deuenio/cum quibus etiã uidebimus carthilagines: oſſa/medullã/& ungues/poſtpoſitis taliũ mẽbrorũ muſculis:qui in cõi ſectione nõ mõſtrãtur. Muſculorũ tñ notitia eſt Chirurgicis maximũ iuuamentum:teſte Auer.primo colliget:& ideo/qa in p̃ſenti nõ poſſunt mõſtrari/ponemus in fine opis certas imagines aliquos muſculos/maxime exteriores demõſtrantes. Ponemus etiam imagines oſſa principalia indicantes.

Magnæ manue tres ptes.

¶ Primo igitur occurrũt duo mẽbra lateraliter locata/q̃ ab humeris uſq; ad extremitatem digitorũ:Magnę manus a Gal.ſunt uocatę:hęc mẽbra de preſenti tres habent partes.

Prima pars adiutoriũ/ſupra qd eſt ſpatula Brachiũ Cubitus.

¶ Prima pars a ſuperiori incipiendo cõmuniter dicit adiutoriũ: ſupra quod eſt ſpatula/q̃ etiã ab aliquibus ponit i magna manu.

¶ Sub prima parte adiutoriũ dicta:eſt ſecũda dicta brachiũ:& inter has eſt iunctura dicta cubitus:cõmuniter tamen brachium a multis ſumitur pro prima & ſecũda parte antedicta.

Parua man⁹ ꝗ uñ manus.

¶ Sub ſecũda eſt tertia pars:parua manus dicta: & iſta ẽ proprie manus/ab emanãdo dicta/quia ab iſta parte fere omnia artifitia emanãt. Inter iſtã & ſecũdã:eſt una iunctura ex pluribus oſſibus cõpoſita/dicta arabice Raſeta:& Aſcam/& gręce Carpus.

Raſeta:aſchã Carpus.

¶ Iſtis notatis/excoriabis totã cutẽ magnę manus cũ diligentia a collo uſq; ad digitorũ extremitates/& uidebis primo uenã Baſilicã.i.Regiã/antiqui ante Ariſt. iſtam uenã uocabãt Iecorariã: & adhuc ſeruat illud nomen/quia cõmuniter dicitur uena hepatis: dicitur etiam Aſcelaris/ſeu Axillaris/quia ut ſupra patuit in Anatomia uenarum:hęc uena tranſit per Aſcellam.

Uena baſilica Regia. Iecorariа. Hepatis. Aſcelaris. Axilaris.

Aſcella qd ꝗ pp qd grauiter olleat.

¶ Eſt enim Aſcella locus ille utrinq; cõcauus/qui eſt infra humeros:in parte laterali inter ſupremã partẽ pectoris & ſupremũ adiutorii/qui quia in reſpirabilis eſt:in multis grauiter olet. minime enim euẽtatur teſte Ariſto.i proble.in his locis eſt notabilis pars carnis glãdoſę:quę ſuſcipit cordis aliqua excremẽta:ſicut & carnes quę ſunt circa inguina:& in collo circa guidez nõ multũ diſtantes ab auribus/quę ſuſcipiunt ſupfluitates hepatis:& cerebri: & iſta loca uocantur emulctoria cordis/hepatis & cerebri. Iſtę ẽt carnes ſunt ſtragulũ magnis uenis circa ipſas locatis.

Emultoria.

¶ Hęc uena Aſcellaris & baſilica dicta:deſcẽdit per iterius & inferius brachii cũ arteria ſibi ſotia uſq; ad certã diſtantiam:deinde

Locus baſilicae.

sola uena notabiliter manifestatur circa iūcturā cubiti in parte in trinseca: & ibidē phlebotomaē: & cōfert principaliter morbis pe/ctoris/quia imediate est unita uenis nutriētibus suas partes. Basilica phlebotomata ad qd cōferat.

¶ A collo uero p exterius ab humeris ad istā iuncturā: p adiutorium transit una uena: dicta spatularis/humeralis/& cephalica: q etiā circa iuncturā cubiti phlebotomaē/quę principaliter confert morbis capitis/& colli/ quia imediate unitur uenis guidez. Spatularis. Humeralis. Cephalica.

¶ Inter istas est una uena trāsuersaliter tēdēs ab una ad aliam/a quibus suscipit indiferētet sanguinē: hęc uocaē nigra/cōis: & media/qa euacuat a mēbris capitis: & pectoris/& cōsequēter a tota suprema parte: qua mediante euacuat etiam ab inferioribus. Nigra cōis media.

¶ Et cephalica ut plurimū sola directe descēdit: usq ad paruam manū/ inter indicē & pollicē/& uocatur ab Albucasi/& a Rasi: & etiā a me: uena funis brachii: & a Cauliaco/& a Canamusali: dicitur cephalica ocularis. Hęc igiē cōfert capitis morbis: propter colligātiā cū cephalica prędicta: & etiam propter directionē. Funis brachii Cephalica ocularis.

¶ Basilica uero: etiā sola: descēdendo fere usq ad manū p iterius & iferius/obliquatur uersus exterius circa paruam manum/quę emittit a se ramos inter minimū: & annulatem digitum/& hęc in cisa euacuat a pectore: basilica prędicta mediante.

¶ Inter istas duas uenas paruę manus: sunt ut plurimū rami ali/qui inter indicem & medium: & inter mediū & annulatem/qui indisi stant loco uenę cōmunis: sed ramus/qui est inter indicem & medium: plus participat cum cephalica: & qui est inter mediū & annulatem: plus participat cum basilica. Uena cōis in manu.

¶ A cephalica supra cubitū p exterius brachii: descēdit una ue/na a multis etiā funis brachii nominata/q ut plurimū termina/tur in uenis pdictis a lateribus medii digiti existentibus: & hęc funis brachii nō est in usu phlebotomādi: Posset tamen secari ne/cessitatis causa: & educeret a capite/quia cephalicę est cōtinua. Alia funis brachii.

¶ Sepe etiam a uena cōmuni/quę est in curuatura cubiti/oritur unus ramus: qui solus absq ramo cephalicę prędictę descendit inter pollicē & indicē: & ideo aliqui dixere istū ramū incisum conferre in morbis: in quibus confert uena cōmunis prędicta:

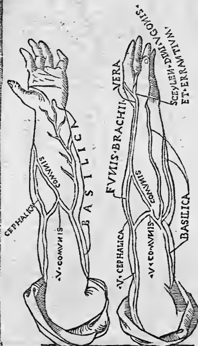

¶ Sepe etiam ab ista uena cōmuni inter indicem & pollicem nō descendit aliqua uena: & hoc ego pluries notaui/non solum in

ista/sed in multis aliis uenis:uidi ipsas & etiã arterias uariare situ & in aliquo indiuiduo sui rami sunt defficientes: & in aliquo su/perfluẽtes:& propter hoc(iuditio meo) multi authores sunt di/scordes.

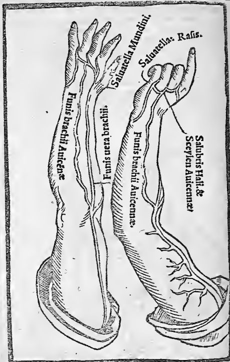
¶ Sępe etiam inter indicem & pollicem / est ramus compositus ex ramo cephalicę:& ramo uenę cõmunis: & tunc euacuat a cõ muni:& a cephalica: & magis a cephalica q̃ a cõmuni : propter maiorem directionẽ. Directio.n.uenarũ ad mẽbra multũ cõfert ad euacuationes:teste Gal.in libro de phlebotomia.

¶ Et hęc de pręsenti sufficiant de uenis manuũ ad quas bene in/uestigandas:cõsiderande sunt infrapositę imagines:in quibus ui dentur situs & nomina aliqua uenarũ principalium.

¶Hic vides i vna figura ve ram funē bra chij ab humero tēdere direc te vsq3 ad indicē ⁊ policē: q̄ vocaẗ faluatella a Auicē dino in ·ma iu parua ⁊ a Gi no ⁊ ab Ugone/ ⁊ a sequaci bus scey lez/q̄ ab Auic. habeẗ .p vno ramo venae cō/ munis/⁊ vides in ābab⁹ figu ris q̄liter basilica ēi pte domestica brachij/⁊ eā nu trit/⁊ qualiter ab ea obliqua tur vnus ramus solus pē siluestrem ma nus .ppe iun/ cturā/q vadit iter minimū ⁊ ānularē/⁊ vocaẗ ascellaris a Sal. ⁊ a se/ quacibus/q: ē ramus ascellaris seu basili/ cae/⁊ istū ra/ mū inter minimū ⁊ ānularē videbis i sub/ sequēti figura: vides ēt i istis duabus figu/ ris/venā cōez q ē ramus in/ ter cephalicā ⁊ basilicā/seu ascellarē:⁊ vi des q̄lr a cōi vena vnus ramus ingrediẗ illum ramū venae cephalice descēdentis q̄ terminatur iter idicē ⁊ policē q̄ ab Albucaf. dr̄ funis brachij ⁊ etiam ab aljs vt supra patuit.

¶ In istis fi/
guris videt lo
cus saluatellae
Mūdini, & lo
cus saluatellae
Rasis: & lo/
cus sceylem
Auic. & locus
salubris Haly
& locus illius
rami basilicae
q terminat in
ter minimū &
ānularē: quaz
venam Rasis
vocat saluatel
lā: & videt q̄li
ter illa vena q̄
dicit funis bra
chij ab Auic.
terminat circa
digitū mediū
i ramo venae
q̄ dr sceylē ab
Auic. & salu/
bris ab Haly
i hac etiā figu
ra videt q̄liter
vena funis bra/
chij est ramus
Cephalicae q
terminat inter
idicē & polli/
cē: & istis ve/
nis sunt picti
& ēt in alia fi
gura aliq ra/
mi parui qui
dissemināt p
musculos bra
chiorū & ma
nuū & ois ve/
na nostri cor/
poris hēt il/
los q tādē ter
minat ad ca/
pillares vēas:
& q̄uis q̄libet
vena in istis fi
guris picta nō
hēat illos hoc
tñ nihil refert.

Isis uenis salte in una manu/qa sufficit/oia sua ossa sunt denudada/cu qbus etia est uideda spatula:facta ut ma/ nus ab ipsa sustenter:& ne adiutoriu alibi cu pectore sit cotinuu/qa facilitas opariois manuu unius ad alteta destrueret: & fieret angustatio:& fuit separata a costis/ptopter suu forte motu: & quia sic locata melius tuetur mebra pectoris uersus posterius: & fuit lateralis:ne in motu obuiet sphodylis/uersus quos est sub tilis/& lata ut spata:ideo uocat spatula/sua pars uersus adiutoriu est grossa/in capite cuius est certa cauitas pixis dicta/in qua reuo luitur extremitas supior roto da adiutorii:dicta uertebrum. Spatula. Lata ut spa/ ta spatula. Pixis. Uertebru.

Os spatule ibide habet duo additamenta: unu est ad supiora: & posterius/quod ligat cu furcula supiore pectoris:& uocatur ro strum coruinum/cuius iuuamentum est prohibere ne adiutoriu ad supe/ riora de suo moueatur loco: Aliud de dictis additametis est inte rius & inferius:quod etia dislocatione adiutorii prohibet: Forma ossis Spatulae.

Hoc os supra sui dorsum habet substantiam triangulatam:cu/ ius basis est uersus posterius:& sua eminentia est uersus interius: ne dorsi superficies eleuetur in acutum:& de facili ledatur/in cu/ ius extremitate est carthilago.

Aduerte q carthilago est duplex/una que omnino est durior osse quacunq alia parte aialis:& hec est i extremo latiori ossis spa/ tule:& in pectore & epiglottidi:& etia alibi in multis locis: & est etia una alia carthilago durior ista/que tn est mollior osse: & hec est in extremitatibus ossiu magnarum iuncturarum/q ab Aui.uocatur Alaguahic:hec imediate heret substatie ossiu/alia uero carthila/ go i pdictis iucturis heret isti Alaguahic: & carthilagini molliori antedicte postea imediate herent in iuncturis ligamenta/ossa in uice ligatia:& hec optime uidetur in ossibus ultimate decoctis. Carthilago duplex. Alaguahic.

Visa spatula uide os adiutorii/quod est maius de ossibus ma/ nus/cuius figura est omnibus nota:aliqualiter curua in cuius co cauitate:sicut & in aliis multis ossibus est medulla/dicta medul/ la:quia est in medio ossium. Os adiutorii Medulla ubi

Medulla.n.teste Arist.secudo de ptibus aialiu: est alimentum sanguineu:& est cococtu/cotentuq excrementu:& Auic.prima primi dicit ossa nutriri ab ipsa: & hinc cognosce artificiosa natu/ ra/que cu no habeat semp uenas aptas pro ossibus/in suis poris & cocauitatibus ponit suu alimetu:& si e etia supfluitas:i ipsis po Quid sit me/ dulla.

nit etiã excremẽtũ/cũ nõ habeat aliũ locũ p̃dictis accõmodatũ.

Cubitus ubi. ¶ Extremitas inferior ossis adiutorii duas habet eminentias/qui bus coniũgit̃ duobus focilibus brachii/faciẽdo cũ ligamẽtis forti bus iũcturã cubiti:& in cauitate/q̃ est ĩter p̃dictas eminẽtias: in/ gredit̃ extremitas focilis ĩferioris/quod ẽ maius supiore:q̃ est cur ua/ut iũctura fit firmior/pp quasi cõtinuos/& fortes motus hu/ ius iũcturę/q̃ pp hoc ẽt raro dislocat̃:& si dislocat̃ cũ difficultate

Focilia bra/chy. ĩ pristinũ gradũ reducit̃. Focilia brachii sũt ẽt ꝯcaua:qa oĩa ossa: uel sunt ĩtra cõcaua uel porosa:ut sint leuia/ne grauẽt corpus.

¶ Et extremitates istoꝝ feciliũ:& omniũ ossiũ:& iuncturarũ ma/ nus/& pedis/sunt grossiores q̃ in medio/quia in extremis debẽt esse magna ligamẽta/pp iuncturarũ fortitudinẽ:& ĩ medio sunt subtilia:ut cedãt locũ corporibus musculorũ/qui necessario pro/ pter multiformes motus/debent esse multi & magni.

¶ Post ossa brachii sunt ossa rasetę/siue carpi/quę sunt octo pro/ pter multitudinem motuum:& etiam propter aliud.

Uola: Pal/ma: Nomine carẽs. ¶ Postea est parua manus/pars cuius interior sine digitis:uola & palma uocat̃:pars uero ipsius exterior teste Arist. primo de histo. noĩe caret:sua ossa sunt quatuor/excepto pollice/aliis digitis co/

Pecten ma/nus. Procarpũ. Procarpiũ. Antecarpũ. Metacarpũ. respondẽtia/ex quibus cõponit̃ pecten manus:& procarpũ/seu procarpiũ:& antecarpũ/& metacarpũ:sunt tñ aliqui q̃ uolũt/ꝙ primũ os digiti pollicis sit in Raseta:& ut sic pollex nõ habet nisi duo ossa:& aliqui dicũt/ꝙ primũ os pollicis est ĩ pectine manus.

Pollex. Index. Medius. Medicus Anularis. Minimus Auricularis. ¶ Post pectinẽ sunt digiti:primo est pollex/q̃ habet duo ossa ex/ tra uolã:postea est ĩdex sibi proximus/iuxta quẽ est medius lon/ gior aliis/postea est digitus medicus:& ãnularis dictus:postea est minimus auricularis noĩatus. Hi quatuor habẽt tres iuncturas:& tria ossa:& ẽt pollex iudicio meo hẽt tres iũcturas:& tria ossa/qa ego nõ pono primũ os ipsi seruiẽs/nec ĩ Raseta/nec ĩ pectine.

¶ In intrinseca parte digitorũ est notabilis caro/q̃ est stragulum ossibus/ne lędantur in cõtinuis obuiationibus rerũ durarũ/quas necessario tãgunt in opatiõibus manuũ. A lateribus uero ipsoꝝ est minor caro:& minor in exteriori parte/quia istis partibus nõ obiuant lędentia in suis operationibus sicut intra manum.

Corde digito rum. ¶ Cordę istoꝝ digitoꝝ maxime exteriores ingrediũtur iuncturã suã supius:& quilibet digitus habet cordã/de quibus ĩ p̃senti nõ sit sermo/qa nõ possunt uideri/sũt musculi quoq; aliq sunt in alto

in brachio locati:& chordę aliquę ad digitos uenīūt a ceruice/ut latius diximus de digito ānulari in cōmētariis super Mūdino.

¶ In magna ergo manu sunt.xxxi.ossa/exceptis ossibus sisamis: q̄ replēt aliqs iūcturas:& p° ē os spatulę/postea os adiutorii:p°/stea duo focilia brachii/&.8.Rasetę/&.4.pectinis:&.15.digitorū. Ossa manus quot sint.xxxi.

¶ In fine ossiū digitorꝫ sunt ungues/quæꝫ iuuamēta sunt ad decorē manus & ad tutelā extremitatis digitorꝫ: & ad capiēda minuta:& ungues generātur ex superfluitatibus:sicut & pili: ideo cōtinue crescūt:etiā mortuo hoīe:ex pdictis patet manuū substantia/situs/numerus/figura:& colligātia ac sua quāntas patēt: sua cōplexio est qualis sunt suę partes. Sua iuuamēta nō possunt describi. Sūt.n.organorꝫ organa:passiōes omniū modorꝫ patiūtur. Vngues.

¶ De Anatomia Pedum.

Iisis manibus:uide etiā pedes/saltem unū/qui sufficit in a ista sectione: sicut & una manus : pes igitur diuiditur in magnum & paruū/sicut & manus teste Haly & Gal.& pes teste Haly:habet quatuor partes/prima pars dicitur ancha: Secunda coxa/Tertia crus Quarta pes paruus. Pes magnus & paruus. Ancha:Coxa : Crus Pes paruus.

¶ Et primo est ipsius cutis excoriāda undiqꝫ a sūmo ad imū / In pte cuius itrinseca sub cute ab iguinę p coxā descendēdo:ē unus notabilis ramus ueneꝫ chilis:q cū ē sub poplite:ut supra diximus: tripartit : unus directe descēdit p interius usqꝫ ad cauillā domesticā pedis:& hic uocatur saphena/q in diuersis secatur morbis. Uena chilis tripartit sub poplite. Saphena.

¶ Vnus alter obliquatur uersus exterius p surā & descēdit ad cauillā syluestrē:seu exteriorē:& hic uocatur ischiadica/qui secatus ꝯfert dolori ischiadico: & huius bifurcationē nō cognouit Mundinus/nec sui sequaces:& forte qꝫ hic ramus ꝯferti dolori ischiadico quia aliqui sui rami uniūtur cū ramis uenarū nutrītiū musculos & partem exteriorem coxe uersus iuncturam ischiorū. Ischiadica.

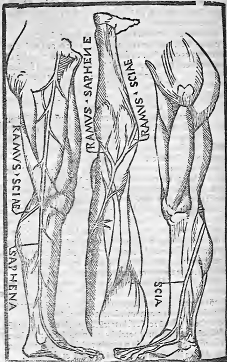

¶ Inter istos ramos ī Rasera pedis sunt uenę:utrinqꝫ prędictis ramis cōes/q̄ interdū secātur:maxime si altet istorū duorꝫ ante dictorū nō tepiatur/qꝫ sępe cōtingit/quia ut supra patuit uenę nō seruant eūdem situm/nec numerū:nec etiam quāntitatem.

¶ Inter saphenā pdictā : et īt ischiadicā sub poplite usqꝫ ad pedē paruū:descēdit unus ramus notabilis/qui mediū tenet iter hasꝫ q pōt secari loco defficiētię alterꝫ prędictorū. In infrascriptis imaginibus uidebis prędictas uenas saltē saphenā/et ischiadicā. Uena media.

¶ In istis tri/b⁹ figuris habes omnes venas phleboto/mari solitas i pedibus/ ⁊ in illa figura q̄ ē in medio vi/des qualiter vna vena sa/tis magna veniens a parte domestica co/xae obliquat descendendo: ⁊ sub poplite bifurcatur: cu/ius vnus ra/mus vadit p domesticā p̄tē pedis/seu cru/ris: qui voca/tur Saphena vsq̧ ad pedē paruū. Alter vero ramus vadit per par/tem siluestrez pedis/ qui vo/cat sciā/ ⁊ isti rami taz inte/riores q̄z exte/riores viden/tur in figuris lateralibus/ q phlebotoman/tur circa cauil/lā vel circa di/gitos pedū.

u Isis uenis pedis: musculi sunt remouēdi totaliter ab ossi/bus/sicut & i manuū sectione factū est pp eādē causam: notādo circa iguina illā carnē glādosam: q̄ ē emulctoriū hepatis: iuxta quā trāsit ramus p̄dictus uenę chilis descendentis a quo fiunt saphena & ischiadica uena: & in tali carne imbibūtur materię superfluentes hepati: ut alibi diximus. Emulctoriuz hepatis.

¶ Remotis musculis remanent pedis ossa: quorum a supioribus primo occurrens: dicitur os anchę/quod os utrinque est unum: hęc duo ossa in posteriori parte/uniūtur firmissime ossi sacro seu ossibus Alhouius. In pectine uero se inuicem iungunt: Et tam ante q̄ retro: hęc duo ossa nutu dei aperiūtur in partubus: & ptopter partum hęc ossa sunt magis curua & ampliora in fœmina q̄ i mare: & hęc ossa quatuor habent nomina/ante uocātur ossa pectinis/penis/pubis/& femoris: & ad partem posteriorem uocantur ossa anchę: & ad superiorem & anteriorem uocantur ossa iliū: & Alharthapha/& ad inferiorem in loco in quo est concauitas pixis dicta/in qua ingreditur caput ossis coxę/superius rotondum uertebrum dictum/uocātur ossa ischia & acceptabulum. Os Anchae.

Ossa pectinis penis/pubis: femoris. Ossa anchae Ossa Iliū. Alharthapha. Ossa ischia. Aceptabulū.

¶ Istis duobus ossibus ancharū in parte posteriori adiacent nates/a nitendo dictę: & sessus a sedēdo/in istis partibus caro est densior/q̄ in ceteris mēbris/ne premente corporis molle ossibus prematur: & istę partes secundum aliquos habent colligantiā cum toto: ideo dicunt uentosas/& sanguisugas ibidem applicitas esse uicarias phlebotomię/& sunt obtusi sensus quia parum neruę sunt: & pręstant inter alia iuuamēta requiem corpori sedendo: tuentur etiam Anum a frigore/& sunt ad decorem abscôdendo locum excrementorum. Nates. Sessus.

¶ Post istud os seu ossa anchę sequitur os coxę/lōgum/interius plicatum: & exterius cōuexū: & grossum maius omni alio corporis osse/uacuū/ut sit leue/in quo est medulla/sicut & in aliis magnis ossibus: & iūctura inter istud os & os āchę/uocat̄ ischia: istud os habet duo additamēta supius/& duo iferius: sed supiora sunt maiora/quorū unū ingreditur prędictū pixidē ossis anchę: in cuius cētro p̄ter alia ligamēta/cū uno ligamento cordoso/rotūdo: & duro: firmissime unitur: ne de facili dislocetur. Os coxae.

¶ Et sua additamēta iferiora iūgūtur duobus focilibus cruris: in parte quoque anteriori/est os planū rotundū Rotula dictū: & hęc Rotula.

omnia ossa inuicē ligātur firmissime p ligamēta: & hęc iunctura uocatur Genu/cuius pars posterior uocatur poples.

Genu.

Crus/Crea Sura. Focilia: Arū/dines. Colla: Tibiae/Can/nae.

¶ A Genu ad paruū pedē est crus/cuius pars anterior crea dicit & posterior sura/ in ista parte sunt duo ossa prędicta/ q uocātur focilia: arūdines/colla/tibię & cāne. Ista duo focilia differūt quāti tate: nā in domestica pte/locatū est longius & grossius illo/quod locatur in syluestri/& minus nō cōiūgitur cum osse coxę/sed in fra genu iheret magno focili/ut ipsū fortificet/& tectum teneat.

Os Cabab. Cauillae.

¶ Ista duo focilia uersus inferius terminātur ad unū os pedis par ui/qđ ē satis grossum ab Aui.noiatū os Cahab: ad latera cuius pdicta duo focilia faciūt illā eminentiā utrinq̄ q cauillę dicūtur: & ex his omnibus constituitur maior iuncturarū pedis parui.

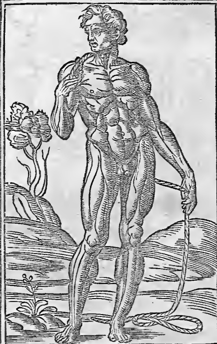
Mons Altū pedis. Os cabab. Os calcanei. Nauiculare. Quatuor ossa rasetę. Os Sisamiū Quinq̄ ossa pectinis. Quatuordeci ossa digitoꝝ.

¶ Pes etiā habet cōcauitatē inferius/& cōuexū supius/qđ dicit mons & altum pedis: & totus pes cōponitur ex multis ossibus: quorū primo occurtens est os cabab predictum: sub quo est os calcanei/quod stando est uersus inferius decliue/ ante os cahab: est unum os dictum nauiculare/deinde sunt quatuor ossa rasetę: quibus uersus exterius unitur unum os sisaminum/deinde sūt.5. ossa pectinis pedis: postea sunt.14.ossa digitoꝝ: i iūctura media pollicis uidentur etiam duo ossa sisamina sic dicta/quia assimilan tur granis sisami.

¶ Et cordę extēdētes digitos incipiūt in crea/& ipsos cōtrahen/tes sunt i plāta pedis/q cordę cū suis musculis non possunt bene uideri nisi in corporibus in aqua eliquatis/uel in sole exsiccatis.

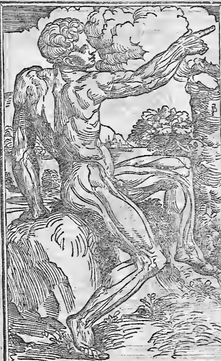
Ungues.

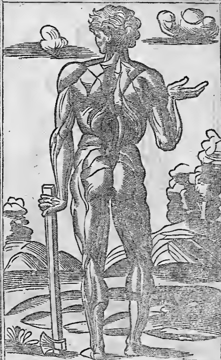
¶ In extremitate ossiū digitorū sunt etiā ungues/quarū iuuamē ta sunt ea/quę in manibus/hoc excepto.f.q nō sunt pro capien dis minutis: Ex ante habitis uisa est pedum substantia/in quibus etiā sunt carthilagines/Albaguahic: & ēt Artetię/sicut in mani bus. Suus situs/figura/quātitas/colligantia/& numerus patent. Sua complexio est qualis complexio mēbrorum organicorum. Sua iuuamēta sunt mutare locum/& portare superiora ad libitū animę/pro ut possunt. Passiones omnium modorum patiuntur. Sequūtur figurę musculorum & ossium.

Hec est
gura q̄ as
milatur h
in excoria
cutian qu
dētur fig
musculo
teriorū pa
anterioris
minus/p q
iuuātur m
a in cogno
dis capitib
& etiā ptib
medijs mu
lorū: vt m
mel.⁷ possi
prognostic
ri vulnera
cera & apo
mata/ & vi
sciāt facere
ciones vlc
& vulneru
alias chiru
cales opit
nes absq̄ i
sic cordar
quae sūt in
ptibus pr
dictorum
sculorum.

In hac fi/
ra videtur
scali exte/
res latera/
ꝛ partum
teriores
poꝛis hu/
ni/ q̃ qbus
dici reddũ
canti in p
sticandis
ostemati/
s:vlceribus
ulneribus:
n sectioni/
e:ꝛ in alijs
ratiõibus
irurgicali/
s.

¶ Haec est
garatm qua
tergo vide
omnes mus
li sub cute in
mediate loc
taque pra
stat iuuame
ta praenam
ta, medicae
iste figure e
iuuant picto
res in linea
dis mēbris

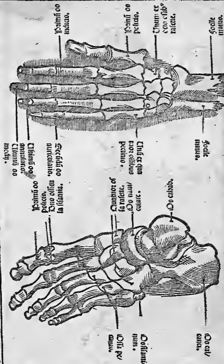
¶ In ista figu
ra videtur for
mae/ ꝛ situs:
ꝛ etiã nume/
rus verus om
nium ossium
corporis hu/
mani: exceptis
ossibus capi/
tis/ ꝛ etiã ossi
bꝰ dorsi/ quo/
rum iuncture
omnes non
possunt v. de/
ri nisi in cor/
poribus deco
ctis vel exsic/
catis in ceme/
terijs.

¶ In ista figu
ra videt̃ ossa
pars posterio/
na hoīs/ vidē
tur ēt due cal
uei quaꝝ dei
tra videt̃ coro
nalis cōmissu
ra/ q̄ ē i pte su
pio2/ videt̃ q
sagittalis/ q̄ ē
i medio/ vide
tur etiā lābde
cōmissura/ q̄ ē
in pte iferiori
a lateribus ēt
vidēt̃ due cō
missure a me
supra noiate i
anatomia cra
nij/ q̄ sunt su/
pra cōmissu/
ras sq̄ nosas
existētes ppe
aures: sed ille
sunt fere isensi
biles/ a sini/
stris est alia
calua/ in qua
videt̃ mādi/
bula/ ꝛ po cō/
missure coro/
nalis/ ꝛ due
cōmissure isra
sagittalem ad
vnū latus exi
stentes/ ꝛ vi
det̃ vnū os de
duobus ossi/
bus paris/ q̄
est a regione
occiti seu ab
osse dorsi po/
mū faciei ten
dens per lati
capitis versus
auram.

Habes in hac figura numerũ/formã/ & situm ossiũ manus & pedis. In manu sũt extremitates duoȝ focilium brachij & octo ossa rasette/ & quatuor pectinis/ & quindecim digitorũ.

In pede habes os calcanei/ & os Cahab/ & os Nauicular/ & quatuor ossa rasette/ & quinque ossa Pectinis/ & ossa quatuordecim digitorum.

Quum humani corporis sectionē publice ut fit haberemus:& nōnulli discipulorū (ut moris est inter ipsos nato liuore) per iocū atq; risum / caput pudēdaq; subripuissent: Parthenius amenissimo ingenio iuuenis: Inde nactus Argumentū: hęc lusit.

¶ Plutonis & Harpagi dissecti Dialogus.

Plu. Ante meum quę nam uersatur imago cubile /
Vulnere continuo dissita: trunca caput:
Hanc procul in barathri furię torquete tenebras /
Horrida ne elisios terreat umbra deos.
Nanq; ego uix tali correptus membra pauore
Hinc uidi alciden ducere in astra canem:
Nec mihi deiphobi tam sęua occurrit imago:
Cęsa autem / & nates: depopulata manus.
Illa nihil contra: (neq; n. potest producere uocem
Os ualet abscissum) se tamen usq; mouet.
Fare age / & hanc dixit pro tēpore suscipe linguam:
Quę tibi tam dirum sors tulit exitium:
Incipit illa / silent suspenso pectore manes:
Quorum uix fuerat tegia tanta capax.
Har. Harpagus / a / uulgo dictus / quia furta placebant:
Lignorum ascendi pulpita moesta trium.
Inde ubi perfregit laquei compressio guttur:
Artubus / e / nostris maxima facta nota est.
Protinus hoc miserum medici petiere cadauer:
Inq; schola acceptum constituere sua.
Stipantur denso subsellia plurima coetu:
Quorum unus gladios telaq; acuta parat.
Illicet abdomen districta nouacula scindit: Abdomen.
Quattuor inq; sinus dissilit una cutis. Cutis.
Detegitur nullo constructum pancreon osse: Pancreon.
Et peritonei bractea pāniculi: Peritoneon.
Omentum posthęc succedit tegmen / & intra Omentum.
Intestina sacer iam penetrat gladius.

Rectum. Apparet primo repletum ſtercore rectum:
Colum. Scrutari at colum palma ſecunda fuit.
Caecum. Hic manibus cęcum gaudet tractare cruentis:
Duodenum. Quodq; decem in digitos tenditur atq; duos.
Ilion Ieiunũ. Ilion inſpiciunt alii/at ieiunia lenti
Parca cibi longa ſuſtinet ille mora:
Lactes. Fit uia ui/lactes tolluntur/qua ſolet ire
Sanguis/& albenti eſt ſemita nota chilo.
Folle dehinc ſtomachus magnum turgeſcit in orbem:
Stomachus: & ſua forma Viſitur hęc maurę forma cucurbitulę.
Lien. Cernitur hinc nigri quadrata figura lienis:
Iecur. Illinc ſanguineo ſinditur enſe iecur.
Ueſica bilis. Cui bilis ueſica hęrens monſtratur/& ambos
Diſpare quę renes limite ueua ſubit.
Renes. Unde duplex intrans ueſicę in clauſtra meatus
Uretra. Urina. Fert lotium/& ſalſę pondere turget aquę.
Uaſa ſeminis Seminis inde capax uas ferro aperitur utrunq;:
Podex. Hiſpida dehinc olidi podicis antra patent:
Uene emoroi dales. Quaq; uehunt nocuos conſtricta meacula fluxus
Sanguinis/& prauo pondere membra leuant:
Nec ſatis illud erat uentris laniaſſe receſſus:
Aqualiculus. Et uerſaſſe caui ſcrinia aqualiculi:
Pectus. Pectoris effringunt coſtas/reteteſq; lacertos:
Coſta. Pleura. Ne grandem nequeat pandere pleura ſinum:
Cordis tres Diuiditur trinum moles dein cordis in antrum:
ventres. Unde fluit ſanguis/ſpiritus unde fluit:
Uena in cor. Dextrum uena tenet/ſed lęuo arteria pendet
Arteria i cor. E latere/hęc ramos ſpargit/& illa ſuos.
Precordia ſi ne Metaphre Suſpenſo uellunt gladii pręcordia ductu:
num. Hęc de tutela nomina mentis habent.
Mediaſtin⁹. Hinc mediaſtini reſeratur tela profundi:
Gula Guttur Queq; cibum ac uocem ſemita bina uehit:
Pulmo. Qui trahit alterno cęlum ſpiramine pulmo
Sciditur in tenues illico particulas:
Dorſum Nu/ cha. Sciditur & dorſum/neruoſaq; uertebra: cuius
Exilijt latebris multa medulla cauis.

Brachia/crura/pedes/corio nudantur adempto: Brachia/crura/pedes.
Vix tali periit marsia supplicio.
Forte caput quidã/pendens & ab inguine mẽbrum:
Atq; pia testes surripuere manu:
Scilicet immunis quota pars á uulnere ut esset:
Prestarentq; boni christicole officium:
Plu. At non ante tibi placidas inuisere sedes
Fas erit/& stygios cymbula adire lacus:
Quã caput/& gemino iunctum cum teste priapum
Ad solium referas nil remorate meum:
Har. Quare agite/o/iuuenes mitissima pectora/iam iam
Quę mihi nunc desunt reddite membra precor:
Reddite/& in solo componite cunctá sepulchro
Viscera/dum stygias cernere detur aquas.
Post rapite/& uestros q̃primum uertite in usus:
Siue istis dominę concilietur amor:
Seu penitas terrę iuuet explorare cauernas:
Vnde aurum possit/fuluaq; gẽma legi:
Seu tali libeat medicamine sumere pennas:
Aetheraq; alarum findere remigio.
Har. Respuitis mea uerba: adero/noctuq; dieq;:
Irat. Et uario somnos phasmate difficiam.
O utinam tali mulceris perfide poena:
Si cęlebs/capitis muneribus careas.
Sin coniunx penam amittas ut coniuge męcha
Mutere in tetrum fronte furente caprum.

K ii

ℂ Auctor Lectoribus.

MEns eſt adhuc aliqua alia de Anatomia & de Arte medica emittere/ſed ineuitabilis alterius negotii culpa/huic operi finē impoſui/in quo multa pro cōi Anatomia neceſſaria/diſcipulis noſtris donauimus:de cuius fine laudetur:qui trinus et unus eſt/quē humillimę obſecro / ut me ad maiora diri gat:& qui nō eſt cōtētus de his:recurat ad noſtra uberrima:ſuper Mundini Anatomia comētaria. Valete in Domino candidi Lectores:quos ſemper ambimus ac ueneramur/iterū Valete.

IMmortaliū eſt non errare/nō falli:quo circa ſi qua errata reperies/mortalibus aſcribito/lingua ſepę peruertit animū & ſcriptura effugit oculos/ſcitis quid trāſcriptores/qd preſſores/& quomodo ſcribūt ac ꝑmūt/Recognito igitur toto uolumine/alicuius momēti errata (tum trāſcriptoris/tū impreſſoris incuria) hic poſita ſunt:Multa tamen mala ortogrophia/inuerſas/deficientes / ac ſuperfluētes literas / punctuationes labeculaſq; obmiſi/quas uiri docti agnoſcēt emēdabūtq;. Valete.

In carta.z.ubi legit̄ ſtomacoſa/legendū ſtomachoſa & ſic ſemp.
In car.tertia : prima uniuerſalis/lege prima uniuerſalia/ibidē/ſpiritalia/lege ſpiritualia. In car.4.& uena portę:lege uena porta:& ſic ſemp in nominatiuo/ibidē hypocōdriū / lege hypochōdrion & ſic ſemp/ibidē pitonion/lege pitoneon & ſic ſemp/ibidē ſphōdili/lege ſphōdyli uel ſpondyli & alibi ſic ſemp/ibidē actophalū lege actōphalos. Carta.io.aſclitis:lege & rectius aſcitis/ibidem hoc inteſtinū ſacus & cetus dictum/lege ſemper cecū inteſtinū.
Carta undecima/cliſterizādi/lege clyſterizādi/& ſic ſemp cū.y.
Carta.iz.dodedactilon/lege dodecadactylon/& ſic ſemper.
Carta.i3.nutritur a uena portę/lege porta. Carta.i5.pyluron: lege pyloron/ibidem colericas/lege cholericas/& ſic ſemp cū ch.
Carta.i6.ſciatica/lege & rectius iſchiadica/ibidem dyabtoſis/lege diabroſis/& ibidē/a dya.lege a dia. & ibidē/& btoſis ſeu roſis/lege tātū/& broſis/& depone ſeu roſis/& ibidē/Rixis/lege & rectius Rexis/& ibidē:q̄ inciſio īterptat̄/lege q̄ ruptio interꝑtatur.
Carta.i8.qua mediāte urinā/lege urina/ibidē aſclitis lege aſcites.

Finis.

Hic finiſt Vberrime ac breues/Iſagogę Anatomices:diligētius q̄ antea figuratę: Authore Eximio Artiū ac Medicinę Doctore Dño .M. Iacobo Berengario Carpenſi:Regii Lepidi:ſeu Lingobardię:ac Bononię ciue:Chi/rurgiā ordinariā in Almo Bononiēſi Gymnaſio docente: addito Plutonis & Harpagi diſſecti dialogo/authore Parthenio Foroiuliēſi Carpi amiciſſimo. Anno uirgini partus.1523. Sub die.xv. Iulii.

Impreſſum & nouiter reuiſum Bononię:per Benedictum Hectoris Bibliopolam Bononienſem.

REGESTVM.

A.iiii.B.iiii.C.iiii.D.iiii.E.iiii.F.iiii.G.iiii.H.iiii.I.iiii.K.iiii.

